

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**AHMED EDİRNEVÎ
MEVLİD-İ NEBEVÎ İNCELEME METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMAN BALKAN

GAZİANTEP
KASIM 2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

AHMED EDİRNEVİ
MEVLİD-İ NEBEVÎ
İNCELEME METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMAN BALKAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR

GAZİANTEP
KASIM 2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ahmed Edirnevî Mevlid-i Nebevî İnceleme Metin

KAHRAMAN BALKAN

Tez Savunma Tarihi: 21.11.2017

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Hülya ARSLAN EROL
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR

Yrd. Doç. Dr. Gülşah Gaye ÖZTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Armağan ZÖHRE

İmzası

ETİK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

21/11/2017

Kahraman BALKAN

ÖZET

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİD-İ NEBEVÎ İNCELEME METİN

BALKAN, Kahraman
Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Tez Danışmanı: Prof. Dr. H. İbrahim YAKAR
Kasım 2017, 244 sayfa

Mevlidler Hz. Peygamber'in doğumu vesile edilerek kaleme alınmış manzum ve mensur edebî metinlerdir. Hz. Muhammed'in dünyaya geldiği gün İslam âlemi için bir sevinç kaynağı olmuş, bu sevincin ve peygamber sevgisinin ekseninde birçok eser kaleme alınmıştır.

Ahmed Edirnevî'ye ait olan, "Mevlid-i Nebevî, İnceleme-Metin" adlı bu çalışma, Türk-İslam edebiyatında kaleme alınan onlarca mevlidden birisidir. Elimizde tek nüshası bulunan söz konusu eserin bu nüshadan hareketle inceleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmamız daha önce mevlid türüyle ilgili hazırlanmış kaynaklarda adı zikredilmemiş olan Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî adlı eserini bilim dünyamıza tanıtmak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde mevlid kavramı üzerinde durulmuş, bir edebî tür olarak mevlidin, tarihimizdeki ve edebiyatımızdaki yeri hakkında genel bilgi verilmiştir. Mevlid türünün Türk edebiyatındaki en önemli örneği olan Süleyman Çelebi'nin mevlidi (Vesîletü'n-Necât) ile söz konusu eserin mukayesesi yapılmıştır. Eser üslup ve muhteva bakımından incelendikten sonra mesnevi formatında kaleme alınmış mevlidin çeviri metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Mevlid, Ahmed Edirnevî, Mevlüd-i Şerîf

ABSTRACT

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİD-İ NEBEVÎ EXAMINATION TEXT

BALKAN, Kahraman

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature,

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. H. İbrahim YAKAR

November 2017, 244 pages

Mawlıds are poetic and prosaic literary texts written with the occasion of the birth of Muhammad the Prophet. The day Muhammad the Prophet was born became the source of joy for Islam World, and in the line of this joy and prophet love, many works are written out.

This study, named “Mevlid-i Nebevî, Examination-Text” belonging to Ahmed Edirnevî, is one of the many mawlıds, written in Turkish-Islamic literature. The work in question, with the sole copy available at hand, is examined with reference to this copy. This study is prepared in order to introduce the work Mevlid-i Nebevî by Ahmed Edirnevî, whose name is not mentioned before among the sources prepared about the mawlid type, to our science world.

At the first part of the study, the concept mawlid is put emphasize on and general information is given regarding its place in our history and literature. The comparison between the mawlid of Sulaiman Chalaby, the most important example of mawlid type in Turkish literature, and the mentioned work is made. After the work is examined in terms of style and content, the transcription of the mawlid written in the masnavi format is examined.

Key Words: Muhammad the Prophet, Mawlid, Ahmed Edirnevî, Mevlüd-i Şerîf

ÖN SÖZ

Mevlid, Arapçada vulide (doğdu) kökünden gelir. İsm-i zaman yani bir kimsenin doğduğu zaman ve ism-i mekân yani bir kimsenin doğduğu yer anlamlarında kullanılan mef'il bâbında bir sözcüktür. Sözlükte: “*doğma, doğum. Doğum yeri, insanın doğduğu yer*” manalarına gelmektedir. Terim anlamı olarak mevlid ise Hz. Muhammed’in doğumunu edebî bir dille anlatan manzum ve mensur eserlere verilen addır. Ayrıca mevlid tabiri, zaman içerisinde Hz. Peygamber’in doğum günü münasebetiyle yapılan ve bu edebî türün okunduğu dinî merasimleri adlandırmada da kullanılmıştır.

İslam coğrafyasında Hz. Peygamber’e duyulan sevginin adeta bir nişanesi olarak ne kadar İslam dil ve lehçesi varsa denebilir ki hemen her birinde mevlid metinleri meydana getirilmiştir. İslam edebiyatında Arapça, Farsça, Türkçe, Urduca, Kürtçe, Boşnakça, Çerkezce, Gürcüce, Avarca, Rumca, Malayca, Sevahili dili başta olmak üzere birçok dilde mevlid türünde eserler kaleme alınmıştır. Öyle ki yapılan araştırma ve çalışmaların sonucunda İstanbul kütüphaneleri kataloglarında kayıtlı, Türkçeden başka dillerdeki mevlidler ile mevlide ait eserlerden yetmiş bir nüsha Arapça, beş nüsha Farsça, üç nüsha Arnavutça, bir nüsha Kürtçe ve bir nüsha da Rumca olmak üzere toplamda seksen bir nüshanın bulunduğu tespit edilmiştir. Türk edebiyatında ise en önemli temsilcisi Süleyman Çelebi olmak üzere iki yüzden fazla şair ve yazar tarafından mevlid türünde eserler verilmiştir. İstanbul, Ankara ve Bursa kütüphanelerinde yapılan çalışmalar sonucunda mevlid yazarlarından adları bilinenlerin sayısının elli dokuz olduğu belirlenmiştir. Bu eserlerin bir kısmı kaynaklarda geçerken diğer bir kısmı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Bu çalışmamızın amacı elimizde tek nüshası bulunan ve hiçbir kaynakta adı geçmeyen Ahmed Edirnevî’nin Mevlid-i Nebevî adlı eserini ilim dünyasına kazandırmaktır.

Bu çalışmayı yaparken Millî Kütüphane’de 06 Mil. Yz. A 7426 arşiv numarasıyla yer alan nüsha esas alınmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken tavsiyelerini, kaynaklarını ve tecrübelerini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Halil İbrahim Yakar’a ve kıymetli meslektaşım Kebiran Gül’e teşekkürü borç bilirim.

Kahraman BALKAN

GAZİANTEP 2017

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLoların LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. BİR EDEBÎ TÜR OLARAK MEVLİD VE MEVLİD MERASİM GELENEĞİ	1
1.2. İSLAMÎ-TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE AHMED EDİRNEVÎ.....	5
2.1. KAYNAK ÖZETLERİ.....	5
2.2. AHMED EDİRNEVÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	6
2.3. AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ İLE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NDEKİ BENZER BÖLÜMLER.....	7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ	19
3.1. DIŞ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ	19
3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi	19
3.1.1.1. Harflerin Yazımı.....	19
3.1.1.1.1. Ünlü Harflerin Yazımı	19
3.1.1.1.2. Ünsüz Harflerin Yazım	21
3.1.1.2. Eklerin Yazımı.....	22
3.1.2. Vezin	35

	vi
3.1.3. Kafiye ve Redif	36
3.1.4. Edebî Sanatlar	38
3.1.5. Arkaik Kelimeler.....	45
3.2. İÇ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ.....	46
3.2.1. Mevlidin Bölümleri	46
3.2.1.1. Münacat [1-20. Beyit]	47
3.2.1.2. İnsanın Yaradılışı [20-44. Beyit]	48
3.2.1.3. Dua [45-71. Beyit].....	49
3.2.1.4. Hikâye-i Yahudi [72-109. Beyit].....	50
3.2.1.5. Gazel [111-128. Beyit]	51
3.2.1.6. Gazel [129-141. Beyit]	51
3.2.1.7. Âdem'in Yaradılışı ve Nur Bölümü [143-178. Beyit].....	52
3.2.1.8. Hz. Peygamber'in Ana Rahmine Düşmesi ve Yetim Kalması.....	53
3.2.1.9. Hz. Muhammed'in Doğumu [220-289. Beyit]	54
3.2.1.10. Hz. Muhammed'in Doğumuna Merhaba [290-297. Beyit]	55
3.2.1.11. Mucizat [298-347. Beyit]	56
3.2.1.12. Sütanne Bulunması ve Şarh-ı Sadr [348-381. Beyit]	56
3.2.1.13. Annesinin ve Dedesinin Vefat Etmesi [382-402. Beyit]	57
3.2.1.14. Miraç [403-449. Beyit]	57
3.2.1.15. Hz. Peygamber'in Vefatı[450-515. Beyit]	58
3.2.1.16. Hz. Peygamber'in Defni [516-525. Beyit]	60
3.2.1.17. Dua [526-535. Beyit].....	60
3.2.1.18. Mensur Dua	60
3.2.1.19. Münacat [1-44. Beyit]	60
3.2.1.20. Annesi ve Dedesinin Vefatı, Ebu Talib'in Himayesine Verilmesi [45-106. Beyit]	62
3.2.1.21. Evlilik Parası Toplamak İçin Hz. Hatice'nin Kervanına Katılması [107-175. Beyit].....	62
3.2.1.22. Hz. Muhammed'in Kervanla Yola Çıkması [176-250. Beyit]	64
3.2.1.23. Bâhirâ Rahip Kıssası [251-371. Beyit].....	65
3.2.1.24. Gazel [372-377. Beyit]	66
3.2.1.25. Bâhirâ Rahip Kıssası Devamı [378-399. Beyit]	67
3.2.1.26. Mecûsî Ateşinin Sönmesi [400-435. Beyit]	67
3.2.1.27. Hz. Muhammed'in Kervanın Müjdecisi Olarak Mekke'ye Yollanması [436-465. Beyit].....	68

3.2.1.28. Mekke'ye Üç Saatte Varması ve Mektubu Hz. Hatice'ye İletmesi [466-532. Beyit]	69
3.2.1.29. Kervanın Mekke'ye Varması ve Hz. Hatice'nin Niyetini Açıklaması [533-604. Beyit]	70
3.2.1.30. Hz. Hatice'nin İstenmesi [605-683. Beyit]	70
3.2.1.31. Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin Evlenmesi [684-733. Beyit]	70
3.2.1.32. Hz. Hatice'nin Hasetler Karşısında Tüm Malını Hz. Muhammed'e Vermesi [734 – 767. Beyit]	71
3.2.1.33. Nübüvvet [768 – 831. Beyit]	72
3.2.1.34. Gazel [832-841. Beyit]	73
3.2.1.35. Hz. Ebu Bekir'in Rüyası [844-875. Beyit]	73
3.2.1.36. Dört Halife'nin Müslüman Oluşu ve Hz. Ömer Kıssası [876-919. Beyit]	73
3.2.1.37. Hikâye-yi Direk [909-919. Beyit]	75
3.2.1.38. Dua Bölümü [920-932. Beyit]	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE METOT	77
4.1. MATERYAL (İNCELENEN NÜSHANIN TANITILMASI)	77
4.2. TRANSKRİPSİYON METODU	78
4.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	79
4.4. METİN	80

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA	233
SONUÇ	235

KAYNAKLAR	237
------------------------	------------

EKLER.....	239
-------------------	------------

Ek 1. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 1b-2a	240
---	-----

Ek 2. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 32b-33a	241
---	-----

Ek 3. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 33b-34a	242
---	-----

Ek 4. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 71b-72a	243
---	-----

ÖZ GEÇMİŞ.....	244
-----------------------	------------

VITAE	244
--------------------	------------

TABLÖLARIN LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1. Transkripsiyon Alfabesi	79

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
d.	: Doğumu
Frs.	: Farsça
H.	: Hazreti
(H)	: Hicrî
(M)	: Milad
Öl.	: Ölümü
Ör.	: Örneğin
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Vebenzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. BİR EDEBÎ TÜR OLARAK MEVLİD VE MEVLİD MERASİM GELENEĞİ

İslam edebiyatlarının ortak türlerinden biri olan mevlid türü en temelde Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan eserler olarak tanımlansa da bu eserlerin muhtevası Hz. Peygamber'in doğumuyla sınırlı değildir. Peygamber'in doğumunun yanı sıra kâinatın yaratılışı, Hz. Peygamber'in övgüsü, yaşamı, miraç hadisesi, nübüvveti, çeşitli zaman ve mekânlarda gösterdiği mucizeler ve vefatı birçok mevlidin içeriğinde yer almaktadır. Bu manada mevlid edebî bir tür olmanın yanı sıra bir siyer olma özelliğini de taşımaktadır.

Yer veya zaman ismi olarak doğum yeri ve doğum zamanı anlamında kullanılan mevlid kelimesi giderek ıstılahî bir anlam kazanmış ve bilhassa Peygamber Efendimizin doğduğu zaman ve yeri ifade eder olmuştur. Edebiyatta ise bu kelime bir terim olarak Peygamber Efendimizin kısaca hayatını, mucizelerini, vefatını bilhassa da doğumunu anlatan bu arada da onu metheden ve ekseriyetle manzum olan eserler için kullanılmaktadır.¹

Mevlid merasimleri Hz. Peygamber'e karşı ifade edilen sevgi ve hürmetin bir göstergesi olarak sonraları merasim hatta bayram şenlikleri haline gelmiştir.

Hız. Muhammed'in Mekke'de doğduğu evin Harunurreşid'in annesi (öl.790) Hayzurân tarafından mescid haline getirildiği bilinmektedir. Hız. Peygamber'in doğum günü olarak kabul edilen Rebiülevvel ayının 11-12. gecesi yaklaştığında burası ziyarete açılarak törenler düzenlenir. Daha sonraları da bu bir gelenek halinde

¹ Hasan Aksoy. (2007). Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.5, ss.323-332.

devam eder.²

Mekke’de yapılan bu törenler dışında, Mısır’daki Şiiliğin İsmaliyye kolundan Fatımîlerin X-XI. yüzyıllarda Hz. Ali ve Hz. Fatma için mevlid töreni düzenlediği bilinmektedir.

Sünni Müslümanlarda ise ilk resmî mevlid töreni Selçukluların Erbil Atabeyi Ebu Said Muzafferiddün Gökbörü (öl.1232? / 1233?) tarafından (H) 604/ (M)1207 yılında yapılır. Ebu Said Muzafferüddin Gökbörü tarafından düzenlenen törenlerden sonra “mevlid töreni düzenleme” Sünni Müslümanlar tarafından adeta kutsal bir gelenek olarak kabul edilir ve kısa sürede dünyanın dört bir yanına yayılır.

Osmanlı Devleti’nde mevlidin merasimle kutlanılmasına resmen (H) 996/ (M) 1588’de yani Sultan III. Murat devrinde başlanmış ve ardından millî bir bayram halini almıştır.³

Söz konusu mevlid kutlamalarının XVIII. asırdaki tasvirini Ermeni yazar Mouradgea D’Ohsson *Tableau General de L’Empire Ottoman* adlı eserinde vermiştir.⁴

Mevlid manzumelerinin okunması zamanla gerçek bir sanat haline gelmiştir. Bu alanda kendini yetiştiren ve mevlidhân olarak anılan sanatkârlar ortaya çıkmıştır.

Mevlid merasimi sadece Hz. Peygamber’in doğumu vesilesiyle sınırlı kalmamış zaman içerisinde düğün, doğum, cenaze, sünnet, iş yeri açılışı, mübarek geceler gibi kişilerin ve toplumun hayatında önemli yer edinmiş törenlerde Mevlid-i Şerif okunmuştur. Prof Dr. Necla Pekolcay ülkemizde gelenek üzere hangi durumlarda mevlid okutulduğunu “*Süleyman Çelebi, Mevlid*⁵” adlı eserinde şu şekilde maddelendirmiştir:

1. Peygamber’in veladetinin sene-i devriyesinde, tekkelerde ve Müslüman topluluklarında mevlid okutulmaktadır.
2. Dinî merasimlerde ve zikirlerde, âyin esnasında da mevlid okutulduğu vakidir.
3. Çocuğun doğumu münasebeti ile doğumunun kırkıncı günü mevlid okutulur ve mevlidin sonunda çocuğun kulağına verilen isim tekbir getirilerek söylenir.

²Semra Alyılmaz. (1999). Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 195-200.

³Semra Alyılmaz. (1999). a.g.m. ss. 195-200.

⁴Mouradgea D’Ohsson. (1787/1789). *Tableau General de L’Empire Ottoman*, c. I, Paris, ss. 255.

⁵Necla Pekolcay. (2005). *Süleyman Çelebi, Mevlid*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

4. Bir şahsın ölümünün kırkıncı günü mevlid okutulur.
5. Adak olarak Peygamber'in ruhunun şad olması için mevlid okutulur.

İşbu maddelerin yanı sıra ülkemizde nikâh, doğum, düğün, nişan, mübarek geceler, sünnet törenleri ve ziyafet gibi merasimlerde Mevlid-i Şerif okuma geleneği devam etmektedir.⁶

1.2. İSLAMÎ-TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD

İslamî Türk edebiyatının şüphesiz en önemli kaynakları Kur'an-ı Kerim, hadis tercümeleri, peygamber ve evliya kıssaları, tasavvufur. Söz konusu dinî kaynaklar aracılığıyla şekillenen İslamî Türk edebiyatında dinî-tasavvufî eserler çok geniş bir yer tutmaktadır.

Bu dinî eserler içerik ve biçimsel özelliklerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Münacatlar, pendnameler, kırk hadis tercümeleri, ilahiler, na'tlar, miraciyeler ve mevlidler gibi.

İslam çerçevesinde gelişen Türk edebiyatı içerisinde Hz. Peygamber'i konu alan çok sayıda edebî tür ve eser bulunmaktadır. Na'tlar Hz. Peygamber'i öven, onun ahlakının yüceliği anlatan eserlerdir. *Fuzûlî*'nin *Su Kasidesi* edebiyatımızdaki en güzel na't örneklerindendir. Hz. Peygamber'in fiziksel özellikleri ve güzelliğini sade bir dille detaylı biçimde anlatan eserlere hilye denir. Hilye türünün edebiyatımızdaki en önemli örneklerinden birisi *Hakani Mehmed Bey*'in *Hilye* adlı mesnevisidir. Hz. Peygamber'in ve ashabının katıldığı savaşları anlatan eserlere gazavat-name adı verilir. Bu türlerin yanı sıra Hz. Peygamber'in doğumunu ele alan birçok sayıda mevlid ve manzum-mensur siyer kaleme alınmıştır.

Şairlerimizin aynı konuda yeni bir eser getirme isteğini hissetmesinin bir başka sebebi bakış noktası ve hedef aldıkları kitledir. Çünkü tasavvufî kültüre sahip ve bu yola mensup şairlerin bir kısmı Hz. Muhammed'in doğumunu "ruhani" bakımdan anlatmış, diğer bir bölümü ise daha ziyade "cismani" yönden tasvir etmiştir. Yine mevlid yazan şairlerimizin bazı

⁶Necla Pekolcay. (2005). a.g.e, ss. 41.

“avam” denilen halk tabakasını kimisi de “havassa” yani ilim irfan sahibi olanlara hitap ettiklerini belirtmişlerdir.⁷

Arap edebiyatında 850’li yıllarda Hz. Peygamber’in doğumunu konu edinen mevlid müelliflerine rastlanmaktadır. *Muhammed İbn İshak el-Müseyyebî* ilk mevlid müelliflerinden biri olarak gösterilir.⁸

Türk edebiyatında yazılmış mevlidlerin tarihçesine baktığımızda karşımıza ilk olarak *Bursalı Mehmet Tahir*’in *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde belirttiği şu ifade çıkar:

*Şuarâ-i Osmaniyye’den bir hayli zevat, âlâ tarîki’t-tanzîr, mevlid-i şerif manzumeleri yazmışlarsa da herhalde kabûl-i âmmeye mazhar olan ârif-i billâh âşık-ı Resûlillah Süleyman Dede merhumunkidir.*⁹

İşbu ifadedden de anlaşılacağı üzerine her ne kadar evvelki tecrübelerden yararlanılmış ve geleneğin izinden gidilmiş olsa da Süleyman Çelebi’nin 812/1409’da Bursa’da tamamladığı *Vesîletü’n-Necât* Hz. Peygamber’in doğumu ve bu süreçte yaşanan olağanüstü hadiseler, miraç hadisesi, mucizeleri ve ölümünü konu edinen Türk edebiyatındaki ilk mevlid olma özelliğine sahiptir.

Süleyman Çelebi’nin *Vesîletü’n-Necât* ya da halkın isimlendirmesiyle *Mevlid* adlı eseri hiç şüphesiz bir öncü eserdir. Mevlid türü Süleyman Çelebi’nin açtığı çığır ile gelişmiş Türk halkının Hz. Peygamber’e olan sevgisi bu eserlerde dil ve estetik imkânlarla dile getirilerek peygamber sevgisinin geniş kitlelere ulaşması sağlanmıştır.

Süleyman Çelebi’nin ardından birçok edip mevlid vücuda getirmiştir. Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU¹⁰, İstanbul, Ankara ve Bursa kütüphanelerinden yapılan çalışmalar sonucunda mevlid yazarlarından adları bilinenlerin sayısının elli dokuz olduğunu belirtmiştir.

⁷Adem Ceyhan. (2000). Süleyman Nahîfî’nin Mevlidü’n-nebi Mesnevisi, *A:Ü: Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 89

⁸Franz Rosenthal. (1403-1983). *İlmü’t-Târîh inde’l-Müslimin*. Ahmed S. E. (Çev), Beyrut.

⁹Bursalı Mehmet Tahir. (1333). *Osmanlı Müellifleri*, c. II, İstanbul, ss. 222, not 1.

¹⁰Hasibe Mazioğlu. (1974). Türk Edebiyatı’nda Mevlid Yazan Şairler, *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 1 ss. 031-062.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE AHMED EDİRNEVİ

2.1. KAYNAK ÖZETLERİ

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin elimizde tek bir nüshası bulunmaktadır. Tezimizi hazırlarken elimizdeki en önemli kaynak Millî Kütüphane'de kayıtlı bulunan tek nüshadır. Bu nüshanın özellikleri aşağıda belirtildiği gibidir.

06 Mil Yz A 7426 arşiv numarası ile Ankara'da, Millî Kütüphane Yazmalar koleksiyonu içerisinde yer alan bu nüsha 77 varak olup hattı harekeli nesihdir. Eserin içerisinde yazılış tarihi ya da müstensihine dair bir ifade kullanılmamıştır. 0075 – 74a kısmında “*Bu kitāb Şeftīl Hatun'un ḥāyıratıdır. Allāh 'aşkına her kim okursa bir Fātiha üç ihlās-ı şerīfe kırā'at iden karındaşlar.*” ifadesi yer almaktadır. Söz konusu nüshanın kâğıt çeşidi insan filgranlı, cildi ise çarkuşe yıpranmış kahve, rengi meşin, üstü aşınmış bez rengi kâğıt kaplı mukavva cilttir. Kâğıtlar krem rengidir, söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Her varağında on üç satırın bulunduğu yazma eserin 1b-2a varaklarında mihrabiye tezhibi kullanılmıştır.

Tez çalışmamızı oluştururken başvurduğumuz en önemli kaynaklardan biri de Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanmış olan üç ciltlik *Mevlid Külliyyâtı* adlı çalışmadır. Söz konusu eserde mevlid merasimin ve edebî bir tür olarak mevlidin İslam edebiyatlarında ortaya çıkışı, mevlid türünün tarihçesi, Türk edebiyatında mevlid türünün öncü metni olan Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necat adlı eseri ve bu eserin İslam dillerinde ve lehçelerinde oluşturulan tercümeleri hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir.

2.2. AHMED EDİRNEVÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Ahmed Edirnevî'nin hayatı hakkında kaynaklarda ve tezkirelerde bir bilgiye rastlanmamıştır. Eseri Mevlid-i Nebevî'nin telif tarihi de net olarak bilinmediğinden yazarın edebî kişiliği hakkında yorum yapmak güçleşmektedir. Bununla beraber 1592'de İstanbul'da vefat eden, İstanbul Eyüp Senti'nde kendi adıyla var olan bir türbede medfun olan Bayramiyye Tarikatı şeyhlerinden Alaaddin Ali el-Aksarayî'nin halifesi tecvid müellifi Pîr Ahmed Edirnevî ile Mevlid-i Nebevî müellifi Ahmed Edirnevî arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Tamamlanmamış bir ilahisi bulunan ve *Adudüddinel-Îcî*'nin *el-Akaidü'l-Adudiyye* adlı eserinin *Devvanî* şerhine bir haşiye yazmış olan Ahmed Edirnevî'nin mevlid yazdığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yakın yüzyıllarda yaşamış olan bu iki ismin aynı şahsiyet olup olmadığı hakkında kesin bir bilgi vermek bugünkü şartlarda mümkün olamamaktadır. Söz konusu eserin Eski Anadolu Türkçesi (13.-15. yy) özelliklerini bolca barındırması ve Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât* (1409) adlı eserinden pek çok kısımla benzerlik göstermesi, bize eserin 15. ya da 16. yüzyılda yazıldığı fikrini vermektedir. Bu tarihten ve incelediğimiz eserden yola çıkarak Edirnevî'nin edebî kişiliğine dair çıkarım yapmak mümkün olmaktadır.

Eserin bir mevlid, yani dinî bir metin olması, sanat kaygısından çok didaktik amaçlarla kaleme alınması, sanat yapmaktan öte mesaj vermek, hayır işlemek, dua almak, amacıyla yazılması dolayısıyla eserin edebî yönü kısmen de olsa geri planda kalmıştır. Müellif eserini sanat kaygısından uzak, samimi bir anlatımla ortaya koymuştur. Buna karşın eser bütünüyle edebîlikten uzak değildir. Eser, yerinde kullanılan benzetme ve mazmunlarla okuyanda edebî bir tat da bırakmaktadır.

Eserin diline baktığımızda burada da Süleyman Çelebi'nin *sehl-i mümteni* olarak adlandırabileceğimiz sarîh anlatımının etkili olduğu görülmektedir. Eserde Eski Anadolu Türkçesine dair kelime ve eklere bolca yer verilmiştir. Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalar da bulunmakla beraber eserin geneline bakıldığında Türkçe kelimelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu durum eserin dinî bir nitelik taşıması ve halkın geneline seslenmesiyle de doğrudan ilgilidir. Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaların yazımında yazarın lügate değil galata bağlı kaldığı ve bu

kelimelerin yazımında imlaya fazla bir önem vermediği, aynı metnin içerisinde farklı yazımlarla karşımıza çıkan kelimelerden anlaşılabilir.

Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'si mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yer yer beyitlerin kafiyeleşmesinde bazı aksaklıkların olduğu görülmekle birlikte eserin mesnevi biçiminde yazıldığını söylemek mümkündür. Eserde mesnevi nazım şeklinin dışında gazel biçiminde yazılmış kısımlar ve bir de mensur dua bölümü bulunmaktadır. Edirnevî'nin aruz kullanımında da bazı aksaklıklar göze çarpmaktadır. Metnin birçok kısmında aruz kusurları yer almaktadır. Bu durum da şairin sanat kaygısından çok didaktikliği ön planda tuttuğunu gözler önüne sermektedir.

Şair metnini oluştururken Allah ve peygamber sevgisinin kendinde yarattığı vecd halini okura aktarmada başarılı olmuş, kendi hisleriyle, okurun hislerine tercüman olmayı başarabilmiştir. Ancak konuların anlatımında yazarın sıklıkla tekrara düştüğünü ve bu durumun da metnin duruluğunu bozduğunu belirtmek doğru olacaktır. Ahmed Edirnevî'nin edebî kişiliği hakkında daha net bilgilerin verilebilmesi için yazarın daha çok eserine ulaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3. AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ İLE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NDEKİ BENZER BÖLÜMLER

Türk – İslam edebiyatının en önemli türlerinden biri olan mevlid geleneğinin edebiyatımızdaki kurucu ve öncü ismi şüphesiz halk arasında Mevlid adıyla ünlenmiş Vesîletü'n-Necât adlı mesnevisiyle Süleyman Çelebi'dir. Süleyman Çelebi söz konusu eseriyle hem edebiyatımızda mevlid türünün yaygınlaşmasına vesile olmuş hem de mevlid metinlerinin en güzide örneklerinden biri olan Vesîletü'n-Necât'ı Türk – İslam kültür ve edebiyatına yadigâr bırakmıştır. Süleyman Çelebi edebiyatımızda mevlid türünün yaygınlaşmasına öncülük etmiş ve eseriyle birçok mevlidin ilham kaynağı olmuştur. Birçok şair onun eserine nazireler yazmış, farklı dönem ve coğrafyalarda yaşayan şairler dahi onun eserini bir kaynak kabul ederek ona öykünmüş, hatta onun Bursa'da yakmış olduğu mevlid meşalesi Osmanlı'nın hüküm sürdüğü birçok coğrafyaya yayılmış ve Süleyman Çelebi'nin eseri İslam coğrafyasının birçok diline aynı vezin ve tertiple tercüme edilmiştir. Eserin Arapça, Çerkesçe, Rumca, Kürtçe, Boşnakça, Tatarca gibi birçok dilde

tercümesinin bulunması, eserin yayılma alanını ve etkisinin genişliğini gözler önüne sermektedir.¹¹

Bibliyografya eserlerinde yer almayışından ötürü hakkında fazla bilgiye sahip olmadığımız, Ahmed Edirnevî de Mevlid-i Nebevî adlı mevlidinde yer yer Süleyman Çelebi'ye öykünmüştür. Süleyman Çelebi'nin eserinin öncü ve kurucu bir metin olması sebebiyle Ahmed Edirnevî mevlid metnini oluştururken Süleyman Çelebi'nin eserinin gerek tertibinden gerek muhtevâsından gerek üslup niteliklerinden gerekse de Divan edebiyatı estetiğinin ortak mazmun ve benzetme kalıplarından büyük ölçüde yararlanmıştı.

Mevlid-i Nebevî ile Vesîletü'n- Necât arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları incelediğimizde ortak yönlerin biçimden ziyade içerik ve üslupla ilgili olduğunu görmekteyiz. Özellikle bölümler arasındaki geçişin her iki metinde de okuru salâvata davet etmek biçiminde oluşu söz konusu metinlerin göze çarpan benzer yönleridir.

Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n- Necât'ı ile Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'si arasındaki anlam yönünden benzer kısımlar aşağıda sıralanmıştır.¹²

Tevhid bölümünden:

Süleyman Çelebi

Allâh adın zikr edelim evvelâ

Vâcip oldur cümle işde her kula

Ahmed Edirnevî

Başlayalum evvel Allâh adını

Uralum andan sözüñ bünyâdını (I. Kitap 1)

Süleyman Çelebi

Cümle âlem yoğiken Ol var idi

Yaradılmışdan Ganî Cebbâr idi

Ahmed Edirnevî

Cümle 'âlem yoğiken ol var idi

Evvel ahiri Ganî Cabbâr idi (I. Kitap 6)

¹¹ M. Tayyib Okıç. (1975). Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidi'nin Tercümeleri, *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Mecmuası*, Erzurum, ss. 17-78

¹²Süleyman Çelebi'nin mevlidinde Prof. Dr. Mehmet Akkuş'un *Süleyman Çelebi Vesîletü'n-Necât (Mevlid)*, DİB, 2008, Ankara, adlı eseri esas alınmıştır.

Süleyman Çelebi

Pes Muhammed'dir bu varlığa sebep
Sıdk ile anın rızāsın kıl taleb

Ahmed Edirnevî

Anıñçün yaradıldı bu cihān
Cümle varlık āşikāra vü nihān (I. Kitap 13)

Süleyman Çelebi

Ger dilersiz bulasız oddan necāt
Aşk ile derd ile idin es-salāt

Ahmed Edirnevî

Ger diler isen bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūli Muştafā (I. Kitap 43)

Süleyman Çelebi

Hak Teālā rahmet eyleye ana
Kim beni bir dua ile ana

Ahmed Edirnevî

Dilerim Hāk rāzı olsun anlara
Bizim içün bir du‘ā idenlere (I. Kitap 58)

Nurun İntikali bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Hak Teālā çün yaratdı Ādem'i
Kıldı Ādem'le müzeyyen ālemi

Ahmed Edirnevî

Hāk Te'ālā çün yaratdı 'ālemi
Kıldı 'ālemde müzeyyen ādemi (I. Kitap 10)

Süleyman Çelebi:

Ādem'e kıldı ferişteher sücūd
Hem ana çok kıldı ol lütf ıssı cūd

Ahmed Edirnevî

Emr olub cümle melekler geldiler
Secde idüb'izzet ikrām kıldılar (I. Kitap 163)

Geldiler cümle melek in‘āmıla.

Secde kıldılar ıamū ikrāmıla (I. Kitap 164)

Süleyman Çelebi

Mustafā nurunu alnında kodu

Bil habībim nūrudur didi

Ahmed Edirnevî

Ādem’e cān gelüben buldı şafā

Berķ urur alnında nūrı Muştafā (I. Kitap 159)

Süleyman Çelebi

Kıldı ol nūr anın alnında karār

Kaldı anın ile nice rūzigār

Sonra Havvā alnına nakl itdi bil

Durdu anda dahi nice ay u yıl

Şīt doğdu ana nakl itdi bu nūr

Anın alnında tecelī kıldı nūr

İrdi İbrāhīm ü İsmāīl’e hem

Söz uzanur ger kalanın der isem

Ahmed Edirnevî

Ādem’iñ alnında ol nūrı ıodı

Hāķ anı öğdi vü kerremnā didi (I. Kitap 165)

Țurdu alnında nice gün Ādem’iñ

Şonra Havvā alnına vardı biliñ (I. Kitap 166)

Şīt toğdı nūr anıa kıldı nüzūl

Bu cihāna evvel oldı ol Rasūl (I. Kitap 167)

İrdi İbrāhīm’e vü İsmā‘īl’e

Geldi ol nūr anlara envā‘ıla (I. Kitap 168)

Hız. Muhammed'in Mevlidi bölümünden:

Süleyman Çelebi

Ol Rebî'ü'l-evvel ayı nicesi

On ikinci gice isneyn gicesi

Ahmed Edirnevî

Rebi'ü'l-evvel'in ay nicesi

Topmuş idi on ikinci gicesi (I. Kitap 256)

Süleyman Çelebi

Ol gice kim doğdu ol hayru'l-beşer

Ānesi anda neler gördü neler

Ahmed Edirnevî

Amīne'yle ol gice kaldı olar

Ol gice anlar neler gördi neler (I. Kitap 275)

Süleyman Çelebi

Yarılıp divār çıkdı nāgehān

Üç bile hūrī bana oldu ayān

Ahmed Edirnevî

Evimin kıble dīvārı yarılır

Başa üç hūrī 'ayān oldu gelür (I. Kitap 262)

Süleyman Çelebi

Ba'zılar dirlər ki ol üç dil-berin

Āsiye'ydi biri ol meh-peykerin

Biri Meryem hātun idi āşikār

Birisi hem hūrilerden bir nigār

Ahmed Edirnevî

Biri Sāre Ana idi ol cānıñ

Birisi de Āsiye Hātun idi (I. Kitap 273)

Birisi de Hāzret-i Meryem anuñ

Hizmeti çün Hāq aña göndermiş idi (I. Kitap 274)

Süleyman Çelebi

Susadım gāyet harāretten katı

Sundular bir cām dolusu şerbeti

İçdim anı oldu cismim nûra gark
İdemezdüm nûrdan kendümi fark

Ahmed Edirnevî

Geldi bunlar tûrdı dördü dört yaña
Bir şu virdiler ol dem baña (I. Kitap 284)

İçdim amma şanasın kandı nebât
Südden aķ kardan şouķ buldum hāyat (I. Kitap 285)

Süleyman Çelebi

Geldi bir akkuş kanadıyla revān
Arkamı sığadı kuvvetle hemān

Ahmed Edirnevî

Geldi ol kuş sığadı arķam benim
Küllü nûr batdım bu cānım tenim (I. Kitap 287)

Süleyman Çelebi

Doğdu ol sātde ol Sultān-ı dīn
Nûra gark oldu semāvāt u zemīn

Ahmed Edirnevî

Ȧoğdı ol sātde ol sultān-ı dīn
Nûra gark oldu ol semavāt-ı zemīn (I. Kitap 289)

Süleyman Çelebi

Yaradılmış cümle oldu şādman
Gam gidüp ālem yeniden buldu cān

Ahmed Edirnevî

Yaradılış cümle oldu şādımān
Ėam gidüb ‘ālem yeñiden buldı cān (I. Kitap 290)

Süleyman Çelebi

Cümle zerrāt-ı cihān idüp nidā
Çağrısuben didiler kim merhabā

Merhaba ey ālī Sultan merhabā
Merhabā ey kān-ı irfān merhabā

Merhabā ey māh u hurşīd-i Hüdā
Merhabā ey Hak’dan olmayan cüdā

...

Merhabā ey kurretü’l-aynı Halīl
Merhabā ey hās mahbūb-ı Celīl

Merhabā ey rahmeten li’l-ālemīn
Merhabā sensin şefi’l-müznibīn

Ahmed Edirnevî

Cümle zerrāt-ı cihān idüb sedā
Çağırşuben didiler kim merhabā (I. Kitap 291)

Merhabā ey ‘āl-i sulţān merhabā
Merhabā ey kân-ı ‘irfān merhabā (I. Kitap 292)

...

Merhabā ey māh-ı hurşīd-i Hüdā
Merhabā ey Hak’dan olmayan cüdā (I. Kitap 297)

...

Merhabā kırratü’l-‘ayn-u celīl
Merhabā ey hāş-ı mahbūb-ı celīl (I. Kitap 295)

...

Merhabā ey rahmetü’l-‘ālemīn
Merhabā sensin ey şefi’al müdnibīn (I. Kitap 298)

Süleyman Çelebi

Gürdü gitmiş hūrīler hiç kimse yok
Görmedi oğlun tazarru’ kıldı çok

Ahmed Edirnevî

Anası gördi hūrīler cem’i yok
Muştafâ’yı bulamadı āh itdi çok (I. Kitap 311)

Süleyman Çelebi

Şöyle Beytu’llāha karşı ol Resūl
Yüz yire urmuş ve secde kılmış ol

Ahmed Edirnevî

Hasretile baķar iken anası

Görđi secde itmiş ol dürdānesi (I. Kitap 313)

Mucizāt bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Rüknü rükne Ka'be'nin virdi selām

Didiler kim doğdu ol hayru'l-enām

Ahmed Edirnevî

Ol nidāyı işidüb buldum şafā

Didiler toĝdı Muḥammed Muştafā (I. Kitap 329)

Süleyman Çelebi

Nice puthāne nice deyr ü sanem

Yıkılup küfr ehline irdi elem

Ahmed Edirnevî

Toĝdı Muḥammed Amīne anadan

Kā'be'yi pāk eyledi pūṭḥaneden (I. Kitap 319)

Nübüvvet bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Fahr-ı ālem irdi çün kırk yaşına

Kondu pes tāc-ı risālet başına

Ahmed Edirnevî

Rasūlūḡ yaşı irdi çünki kırķa

Ki ma'lūm ola ta ki iki kırķa (II. Kitap 773)

Süleyman Çelebi

Evvelā ol kim mübārek cisminin

Gölgesi düşmezdi yere resminin

Ahmed Edirnevî

Anıḡ gölgesi düşmezdi yere

Ḳamū cismi anıḡ nūr idi zīrā (II. Kitap 778)

Süleyman Çelebi

Hem mübārek başı üzre her zamān

Bir bölük bulut olurdu sāye-bān

Ahmed Edirnevî

Bir aq bulut başı üzre tırurdu
Cemî'î yaradılmış heb görirdi (I. Kitap 398)

Süleyman Çelebi

Sadri nûrundan karanû giceler
Yolda yürürdü yiğitler kocalar

Ahmed Edirnevî

Risâlet nûrî alnında tırurdu
Karañu gicede şu'le virirdi (I. Kitap 400)

Miraç bölümünden:

Süleyman Çelebi

Bir dü-şenbe gicesi tahkîk haber
Leyle-i Kadr idi ol gice meğer

Ahmed Edirnevî

Bir düşünbih gicesi tahkîk haber
Leyle-i Kadr idi ol gice meger (I. Kitap 406)

Süleyman Çelebi

Anda iken nâgehân ol yüzü ak
Cennete var didi Cebrâil'e Hak

Bir murassa tâc bir hulle kemer
Hem dahi al bir burâk-ı mu'teber

Ahmed Edirnevî

Didi Cebrâ'il'e Hâk ol tûr
Cennete varub Burâk al tîz götür (I. Kitap 407)

Süleyman Çelebi

Ol Habîb'ime ilet binsin anı
Arşımı seyr eylesün görsün beni

Ahmed Edirnevî

Ol habîbime ilet binsün anı
'Arşımı seyr eylesün görsün beni (I. Kitap 408)

Süleyman Çelebi

Hak selâm itdi sana yâ Mustafâ
Kim mübârek hâtırın bulsun safâ

Didi kim gelsün konuklaram anı

Arşımı seyr eylesün görsün beni

Ahmed Edirnevî

Ḥaḳ selām itdi saḡa yā Muṣṭafā

Kim mübarek ḡātırın olsun şafā (I. Kitap 411)

Didi kim gelsün konuklaram anı

‘Arşımı seyr eylesün görsün beni (I. Kitap 412)

Süleyman Çelebi

Gel gidelim hazrete yā Mustafā

Muntazırdır anda ashāb-ı safā

Sana cennetden getürdüm bir burāk

Dā’vet-i Rahmān’dır ey nūr-ı Hak

Ahmed Edirnevî

Gel gidelüm göklere yā Muṣṭafā

Muntazırdır saḡa aşḡabı şafā (I. Kitap 414)

Bir Burāk gönderdi nūrdan ey şafā

Ḳanı rāzıyam ki gelsün Muṣṭafā (I. Kitap 413)

Süleyman Çelebi

Enbiyā ervāhı karṣu geldiler

Mustafā’ya cümle ikram kırdılar

Ahmed Edirnevî

Enbiyā ervāhı didiler temām

Reh-nümā olduḡ bize sen hem imām (I. Kitap 426)

Süleyman Çelebi

İki rekāt kıldı Aksā’da namāz

Öyle emr itmiş idi ol bī-niyāz

Ahmed Edirnevî

Bu maḡāmda iki rek‘at kııl namāz

Dile Ḥaḳ’dan ümmetin eyle niyāz (I. Kitap 423)

Süleyman Çelebi

Gördüler nûrdan kurulmuş nerdibân
Nerdibândan oldular göğe revân

Ahmed Edirnevî

Gördi şaħra üzerinde ol ‘ayân
Üçüncü gökde kurulmuş bir nerdübân (I. Kitap 427)

Süleyman Çelebi

Hep gök ehli cümle karşı geldiler
Mustafâ’ya izzet ikrâm kıldılar

Ahmed Edirnevî

Ol gök ehli cümle karşı geldiler
‘İzzet ü ta‘zîmü ikrâm kıldılar (I. Kitap 430)

Süleyman Çelebi

Her birinde türlü hikmet gördü ol
Tâ ki vardı Sidre’ye erişdi yol

Ahmed Edirnevî

Gecdi anlardan idüb Hakk’a şenâ
Muştafâ Sidra’ya vardı müntehâ (I. Kitap 432)

Süleyman Çelebi

Cebrâîl’in durağıdır ol makâm
Nüh-felek tâ kim turalıdan nizâm

Ahmed Edirnevî

Sidradan çün gecmek istedi Rasûl
Kaldı anda Cebrâ’îl oldu melûl (I. Kitap 433)

Süleyman Çelebi

Bilmezem bu yolları ben nideyim
Kim garîbem bunda kande gideyim

Ahmed Edirnevî

Gel gidelüm تنها koma sen beni
Kanı dostluk kanı yoldaşlık kanı (I. Kitap 434)

Süleyman Çelebi

Hem didi kim yâ Muhammed ben seni
Bilirem görmeğe doymazsın beni

Ahmed Edirnevî

Didi kim yâ Muḥammed ben seni
 Bilürem görmege toymazsın beni (I. Kitap 443)

Süleyman Çelebi

Sen ki mi'râc eyleyip itdin niyâz
 Ümmetin mi'râcını kıldım namaz

Ahmed Edirnevî

Bu namâz kim onlara mi'râcdurur
 Başlarına ol sa'âdet tâcdurur (I. Kitap 440)

Yukarıda belirtilen bölüm ve beyitlerin dışında Süleyman Çelebi Mevlidi'ne sonradan eklendiği bilinen “Hikâye-i İslam Yahudi” ve “Dua” bölümleri de benzer ifadelerle Ahmed Edirnevî Mevlidi'nde yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ

3.1. DIŞ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

Çalışmamızın bu kısmında Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'sinin dış yapı unsurları ele alınmıştır. Bu bölümde metnin yazımsal özellikleri, vezini, metinde kullanılan ahenk unsurları, kullanılan edebî sanatlar ve metindeki arkaik kelimeler incelenmektedir.

3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi

Çalışmamızın bu kısmında metnin dil açısından incelenmesine yer verilmektedir. Arap alfabesiyle yazılan metinde harflerin yazımıyla ilgili tüm özellikler incelenmiş olup farklılıklar belirtilmiştir.

3.1.1.1. Harflerin Yazımı

Metinde yer alan ünlü ve ünsüz harflerin yazımındaki özellikler ve farklılıklar bu kısımda örneklerle belirtilmektedir.

3.1.1.1.1. Ünlü Harflerin Yazımı

“ a-e “ Ünlüsü

Metne “a-e” ünlüsünün yazımı gramer çerçevesinde kelime başında elif (ا) kullanılmıştır.

اَغْلَايُوبُنْ aglayuben(6-b: 94) اَتَلَمَّشْ eylemiş(4-b: 49) اَلْبُنْ Aluben(9-a: 139)

اَغْلَادِي ağladı(13-a: 205) اَلْنِدَّة alında(11-a: 166) اَلْيَمِي Elimi(9-a: 139)

Kelimenin ortasında yazılışında yine elif (ا) harfi kullanılmıştır.

اَغْلَامَاغِي Aglamagı(13-a:209) صَاغُ sag (13-a: 210) يَالِكُزْ yalınız(15-b:259)

يَاغْدُوغُنْ yagdugun (19-b: 330) قَالْدِي kaldı (15-b: 259) يَارِيلُور yarılur (16-a: 206)

Kelime sonunda “a-e” ünlüsü güzel h(ه) kullanılmıştır.

كَالْمَايَه kalmaya (14-b: 227) دَدَه dede (11-a: 169) سُوْزَه Söze (5-a: 62)

لُؤْستُونَه lüstüne (16-a: 270) دَوَه deve (63-b: 762) نَسْنَه Nesne (61-a: 699)

Metinde kapalı e ünlüsüne şu örnekler verilerbilir.

اِشِيْغِي işigini (13-a: 210) اِيْدِيْدِي idindi (3-a: 34) وِيْرِيْ virdi (3-a: 33)

دِيْرَسَه dirse (5-a: 70) اِيْرِشْدِي irişdi (4-b: 60) گِيْجَه gice (6-a: 76)

“ ı-i “ Ünlüsü

Kelime başında “ ı-i “ ünlüsü elif (ا) harfi ile gösterilmiştir.

اِشْدُر işdür (6-a: 80) اِرْمَقْلَرَه ırmaklara (10-b: 157) اِنْلِيْ inleye (5-a: 69)

Kelime başında elif- ye (اى) harfleriyle gösterilen örneklere de rastlanmaktadır.

اِيْرْمَز irmez (3-a: 41) اِيْكِي iki (6-a: 83) اِيْدَهْلُوم İdelüm (2-b: 21)

Metinde kelime ortasında “ı-i” ünlüsünü göstermek için ye (ي) harfi kullanılmıştır.

دِيْدِي didi (16-a: 263) دِيْكَلُور dikilür (16-a: 268) گِيْجَه gice (6-a: 76) وِيْرَه Vire (6-a: 73)

Metinde kelime sonundaki “ı-i” ünlüsünü göstermek için ye (ي) harfi kullanılmıştır.

يَاْغَاْغِي yanagı (48-a: 363) اِنْدِي indi (16-b: 283) سُوْزِيْ Sözini (13-b: 214)

“ o-ö-u-ü” Ünlüsü

Kelime başında “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için elif ve vav (و) kullanılmıştır.

اُوْیَالِم uyalım (7-a: 100) اُوْغُوْب ögüb (6-b: 97) اُوْزُْمَه Özüme (5-a: 65)

اُوْیَان uyan (10-a: 144) اُوْلُولَادِن ululadın (6-b: 97) اُوْقُنْدِي Okundı (8-b: 117)

Kelime ortasında “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için vav (و) kullanılmıştır.

اُوْغُلُون oğlun (19-b: 330) دُوْكُوْب döküb (15-a: 242) دُونْ Dün (14-b: 223)

دُوْشْدِيْلَر düşdiler (16-b: 278) گُوْردِي gördi (16-b: 275) سُونْ Son (15-b: 249)

Kelime sonunda “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için vav (و) kullanılmıştır.

اَغْلَاْغُوْ aglayu (27-b: 480) يَرْلُو yerlü (22-a: 370) اِيْچِرُو içeri (19-b: 323)

تَظَلَّوْtaglayu (27-b: 480) كَلَّمَلُو gelmelü (16-b: 276)

3.1.1.1.2. Ünsüz Harflerin Yazım

“p” Ünsüzü

Metinde iki kelime kökünde p (پ) yerine b (ب) harfi kullanılmıştır.

تَظَلَّوْtaglayu (10-b: 148) هَبْ Heb (12-b: 192)

“k” Ünsüzü

“k” ünsüzü için kaf (ق) ve kef (ك) harfleri kullanılmıştır.

كَانَلُو kanlu (13-a: 205) كُورَمَه korkma (16-a: 264) قَارَدِيلَر kardılar (10-b: 153)

كَمُوك kemük (11-a: 160) كُؤنلُنی gönlünü (15-b: 254) كُؤزل güzel (11-a: 161)

Bazı yerlerde “k” ünsüzü için hı (خ) harfi kullanılmıştır.

كُورُخُوسِنْدَن korhusından (10-b: 151) اُخْشَايُوب ohşayub (20-a: 350)

اُيْخُوي uyhuyı (51-b: 459)

“ç” Ünsüzü

Metinde “ç” ünsüzünü göstermek için cim (چ ve çe) harfleri kullanılmıştır.

چَايَر çayır (21-b: 357) چَاغُرُوب çığırub (20-a: 355) چُوقَالْدِم çokaldım (16-a: 261)

اُجْمَاغُك ucmağın (24-b: 418) چَاغُرُشُوبِن cagırşuben (18-a: 291) گِجْدِي gecdi (20-a: 333)

“n” Ünsüzü

Metinde “n” ünsüzü için nazal n (ن) ve nun (ن) harfleri kullanılmıştır.

بَنْزِيَه beñzeyeye (48-a: 365) دَنْدَكِرْلَر denizler (14-b: 234) كَارَاڭو karaŋu (23-b: 400)

كَنْدُولَرَه kendülere (56-a: 564) گُونْدُز gündüz (55-b: 556) گُونْدُك گۈنلۈك (54-a: 528)

“t” Ünsüzü

“t” ünsüzünü göstermek için tı (ط) ve te (ت) harfleri kullanılmıştır.

طَاغَلْسُون taglasun (20-a: 345) طَبْرَاق tobrak (10-b: 148) طَوْبُطُولُو tobtolu (13-b: 218)

نَيْتْدِنْ nitdin (28-a: 494) أَوْتُوزُ otuz (48-a: 372) يَيْتْمِشْ yitmiş (52-a: 474)

“ s ” Ünsüzü

“ s ” ünsüzünü göstermek için sad (ص ve sin س) harfleri kullanılmıştır.

صِغْمَز sığmaz (24-a: 409) صِغَادِي sığadı (17-a: 287) صَقْلَايَه Saklaya (15-b: 249)

سَوْلُوب sevilüb (37-a: 9) سُودُن sūdün (21-b: 354) سَوْيُونُوب söyünüb (20-a: 332)

3.1.1.2. Eklerin Yazımı

İsim Çekim Ekleri

Çokluk Eki

İsim işletme eklerinden çokluk ekinin Eski Türkçede görülen değişik biçimleri Eski Anadolu Türkçesine işlek bir biçimde +lAr biçimiyle gelmiştir.¹³

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de çoğul eki olarak +lAr kullanılmıştır.

Rahmetü'l-‘âlemîndir ol habîb

Şamu dürlü dertlere ol şabîb (I. Kitap 17)

Hürmetine anların lutfı işlegil

Dostlarıyla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik eklerinin Türkiye Türkçesinden tek farkı düzlük-yuvarlaklık uyumunun o dönemde henüz yerleşmemesi nedeniyle ünlülerde görülür.¹⁴

¹³ Hatice Şahin. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara. ss. 49.

¹⁴ Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 50.

Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan iyelik ekleri şu şekildedir:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	+(U)m	+(U)mUz
2. kişi	+(U) ı	+(U) ıUz
3. kişi	+(s)I	+lArI

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler iyelik eki olarak kullanılmıştır.

Hak Te'âlâ tâ getüre dilümde söyleyem
Vaşfını binde birin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Hürmetine anların lutfı işlegil
Dostlarııla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Anı cānımıza minnet bilelim
Olunca biz aña 'izzet kılalım (II. Kitap 100)

Murādınız nedir söyle bilelim
Aña göre tedārikler kılalım (II. Kitap 139)

Derilüb 'āşıklar anı dinleyle
Gözlerinden yaş döküben inleyle (I. Kitap 69)

İlgi Eki (Genetive)

Eski Anadolu Türkçesini benimsemiş olan yazar bu yazım dilinin ilgi durum eki olan +(n)Iı ekini eserinde kullanmıştır.

Başlayalum evvel Allāh adını

Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Biline haqqıñ kemāli kudreti

Tā‘ayān ola Muḥammed ḥazreti (I. Kitap 9)

Destegiri haq ola bir kişinüñ

Ebter olmaya sonı her işinüñ (I. Kitap 5)

Belirtme Durumu Eki (Accusative)

Genel olarak, Eski Türkçedeki -(I)g belirtme durum ekinden g sesinin düşmesi sonucunda karşımıza çıktığı kabul edilen -(y)I eki, Eski Anadolu Türkçesinde hem isimlere hem iyelik eki almış isimlere hem de zamirlere getirilen belirtme durum eki olarak kullanılır.¹⁵

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +(y)I eki belirtme durum eki olarak kullanılmıştır. 3. Tekil kişi eki alan bazı sözcüklerde ise belirtme durum eki olarak +n ekinin geldiği görülmektedir.

Başlayalum evvel Allāh adını

Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Evvel Allāh deyelüm biz derdile

Allāh adın öğredelüm her dile (I. Kitap 2)

Yönelme Durum Eki (Dative)

Eski Anadolu Türkçesinde yönelme durum eki +(y)A biçimindedir.¹⁶

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +(y)A eki yönelme durum eki olarak kullanılmıştır.

Āline evlādına olsun du‘ā

Anlara olsun du‘āile şenā (I. Kitap 16)

Anuñçün oldu ‘ālem nūrıla

¹⁵Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 52.

¹⁶Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 52.

Hürmetine tıldı cennet hürıla (I. Kitap 15)

Bulunma Durum Eki (Locative)

Eski Türkçeden bu yana Türk dilinin tarihi seyrinde değışiklik göstermeden gelen bulunma durum eki Eski Anadolu Türkçesinde de +dA biçiminde kullanılmıştır.¹⁷

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +dA eki bulunma durum eki olarak kullanılmıştır.

Hak Te'ālā tā getüre dilümde söyleyem
Vaşfını binde birin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Çün murād eyledi Hak ol arada
Muşafā'nın rūhın anda yarada (I. Kitap 30)

Ayrılma Durum Eki (Ablative)

Ayrılma durum eki Eski Anadolu Türkçesinde +dAn biçiminde kullanılmıştır.¹⁸

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +dAn eki bulunma durum eki olarak kullanılmıştır.

Aşlı ile diyelüm anı saña
Cân kulağın tutasın benden yaña (I. Kitap 25)

Her neyatet kim gelür kimi yeter
Cümle bunlar gine tohumdan biter (I. Kitap 37)

Araç Durum Eki (Instrumental)

Eski Anadolu Türkçesinde araç eki olarak +(I)n ekinin yanında ile edatının ekleşmiş biçimi olan +(y)IIA eki kullanılmıştır. Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde ise +(y)IIA eki araç durumu eki olarak kullanılmıştır.

¹⁷Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 53.

¹⁸Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 53.

Evvel Allāh deyelüm biz derdile
 Allāh adın ögredelüm her dile (I. Kitap 2)
 Ol Rasûl'e bir uyalım şıdķıla
 Yoluna cānı kıoyalım 'aşķıla (I. Kitap 103)

Yön Gösterme Durum Eki (Directive)

Bu ekin Eski Türkçedeki +GARU biçimi, Eski Anadolu Türkçesinde g sesinin düşmesi sonucunda +ArU biçiminde kullanılmıştır. Bunun yanında +rU ve +rA ekleri de yön gösterme eki olarak görev yapmaktadır.¹⁹

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +ArU +rU +rA ekleri yön gösterme durum eki olarak kullanılmıştır.

Ādem icre virdi bir nūr-ı şafā
 Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muştafā (I. Kitap 11)

Bu kez geldi ilerü Ebî Tālib
 Babasınun sözine oldı rāğıb (II. Kitap 82)

Eşitlik Durum Eki (Equative)

Eşitlik durum eki Eski Türkçeden itibaren değişik fonksiyonlarda kullanılan ve zamanla türetme özelliği de kazanmış olan bir durum ekidir. Eski Anadolu Türkçesinde de işlek bir biçimde kullanılmıştır. Eşitlik durum eki +CA ekidir.²⁰

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +CA eki eşitlik durum eki olarak kullanılmıştır.

Raḥmetin deryāsına yokdur 'aded
 Zerrece andan bize eyle meded (II. Kitap 41)

Fil Çekim Ekleri

Kişi Ekleri

¹⁹Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 54.

²⁰Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 54.

Eski Anadolu Türkçesinde kip ve zaman eklerinin ardından eklenen ve kişi kavramı veren ekler genel olarak ikiye ayrılır. Bu eklerden bir kısmı zamir kaynaklı kişi ekleri, diğerleri de iyelik kaynaklı kişi ekleridir.²¹

Zamir kaynaklı kişi ekleri:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	-Am, -vAn, -In	-Uz, vUz
2. kişi	-sIn	-sIz
3. kişi	eksiz	-lAr

İyelik kaynaklı kişi ekleri:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	-m	-k
2. kişi	-ŋ	- ŋUz
3. kişi	eksiz	+lAr

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler kişi eki olarak kullanılmıştır.

Muṣṭafâ'nıñ hûb cemâlin söyleyem
Hâdîce hikâyetin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Dir 'Âtike ey birâder varayın
Ol kerîmeye anı aңdurayın (II. Kitap 544)

Ger diler iseŋ bula cānıñ şafâ
Vir şalavât ber –Rasûli Muṣṭafâ (I. Kitap 44)

Muṣṭafâ'nıñ mevlüdîñ dıñleyesin
Dileriz himmet-i 'aṭâ eyleyesin (I. Kitap 56)

²¹Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 64

Muhammed Aḥmed'e dāye alavüz
Yarın maḥşerde hem raḥmet bulavüz (II. Kitap 99)

Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beḡāyet ḥūb toḡrı söylediñiz (II. Kitap 296)
Hemān uyḥuyı terk idüb gidesiz
Şu nāme'i Ḥadīce'ye iletesiz (II. Kitap 460)

Yuyub ol pīri kabrine ḳodılar
Anuñçün ḥalk'ālem aḡladılar (II. Kitap 94)

Bildirme Kipi Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman

Geçmiş zamanda hareketi gerçekleştiren kişi tarafından onun bilgisi ve bilinci dāhilinde yapılmış fillerde kullanılır. Bu zaman için kullanılan ek –dI ekidir.²²

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de -dI eki görülen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beḡāyet ḥūb toḡrı söylediñiz (II. Kitap 296)

Duyulan Geçmiş Zaman

Geçmiş zamanda gerçekleşen bir fiilin başkası tarafından anlatıldığı, bizzat görülmediği zamanlar için kullanılır. Eski Anadolu Türkçesinde asıl öğrenilen geçmiş zaman eki –mIş ekidir.²³

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –mIş eki öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Nice fāzıl serverī medḥ eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş (I. Kitap 49)

Geniş Zaman

²²Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 65.

²³Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 65 – 66.

Fiilin ifade ettiği hareketin her zaman yapıldığını anlatan veya her zaman geçerli kuralları anlatmak için kullanılan bir zamandır. Bu fonksiyonu vermek için kullanılan ek –(V)r ekidir.²⁴

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(V)r eki geniş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ

Vir şalavât ber Rasûli Muştafâ (I. Kitap 44)

Gelecek Zaman

Fiilin ifade ettiği hareketin gelecek zaman dilimi içinde yapılacağını bildiren bir zamandır. Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla –(y)IsAr eki kullanılmaktadır.²⁵

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(y)IsAr eki gelecek zaman eki olarak kullanılmıştır.

Yanıser iki cihânda ol çerāk

Anuñçün yaradıldı nüh-tıbāk (I. Kitap 32)

Tasarlama Kipi Ekleri

İstek Kipi

Fiilin ifade ettiği hareketin istek yoluyla tasarlandığını anlatan bir kiptir. – A eki kullanılır.²⁶

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(y)A eki istek kipi eki olarak kullanılmıştır. Söz konusu metinde en sık kullanılan kip eklerinden biri istek kipidir.

Allāh adın dilde tesbīh idelüm

Allāh adı ile şürü' idelüm (I. Kitap 4)

Emir Kipi

²⁴Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 66.

²⁵Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 67.

²⁶Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

*Fiilin ifade ettiği hareketin emir yoluyla tasarlandığını dile getiren bir kiptir. Emir kipinin birinci kişileri için çekim söz konusu değildir. İkinci teklik kişi çekiminde eksiz veya –gIl ekiyle gerçekleştirilmiş çekimler söz konusudur.*²⁷

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipi II. çoğul kişi eki olarak –İğİz, III. tekil kişi eki olarak –sIn, III. çoğul kişi eki olarak ise –sInlAr eki kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler emir kipi eki olarak kullanılmıştır.

İşit imdi Hâk Te'âlâ kudretin
Nice yaratdı Muhammed hâzretin (I. Kitap 22)

Bu meşel bir hoş meşeldir dinlegil
Cümlesinin aşlı oldur aňlagıl (I. Kitap 38)

Didi kim Mekke kavmini bulunuz
Muhammed bunlarıñladır bulunuz (II. Kitap 424)

Dağı'ömrün mezîd pâyende olsun
Nice şâhlar қаpuña bende olsun (II. Kitap 140)

Didikim lutf-ı ihsân eylesünler
Bu derdimüze dermân eylesünler (II. Kitap 150)

Dilek - Şart Kipi

*Bu kip fiilin ifade ettiği hareketi dilek yoluyla tasarlayan kiptir. Bu kipi gösteren ek ise –sA ekidir.*²⁸

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –sA eki dilek-şart kipi eki olarak kullanılmıştır.

Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şām
Medh olunsa hâşre dek olmaz temām (I. Kitap 43)

²⁷Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

²⁸Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

Yapım Ekleri

İsimden İsim Türeten Yapım Ekleri

+IIk

Eski Anadolu Türkçesinde isim ve sıfatlara eklenerek soyut isim yapmaya yarayan bir ektir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliği devam etmektedir.

Anıñçün yaradıldı bu cihān

Cümle varlıkāşikāra vü nihān (I. Kitap 13)

+IU

İsimlerden sıfat yapan işlek eklerden biridir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliğini korumaktadır.

Kendüsi bir gizlū zātıdı ezel

Yoğıdı‘ālem var idi ol lem-yezel (I. Kitap 28)

+IncI

Sayı isimlerinin üzerine gelerek sıra sayı sıfatı yapan eklerden biridir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliğini korumaktadır.

Ki dördünci ‘Aliyyü’l- Murtaẓā’dır.

Viriser kevşeri ābu revānı (I. Kitap 122)

+düz

Zaman zarfı yapmaya yarayan işlek olmayan bir ektir.

Yüklü oldı Amīne ol nūrıla

Gice gündüz hemdem oldı hūrıla (I. Kitap 196)

+sul

Amīne'ye alnında nūr kıldı qarār
Götürdi anı yoḥsul ne ki var (I. Kitap 194)

+Iz

Yalıñız qaldı o ḥatun ol gice
Ol gice ne oldı diñle ey ḥoca (I. Kitap 259)

+sUZ

Yokluk bildiren sıfatlar yapmaya yarayan işlek bir ektir.

Kaçan kim altı yaşı irdi Aḥmed
Anası öldi öksüz qaldı Aḥmed (I. Kitap 384)

+dAş

Ortaklık ve beraberlik bildiren isimler yapar.

Bize imānıla Qur'ān'ı yoldaş it
Enbiyâyı evliyâyı ḥāldaş it (I. Kitap 530)

+cI

İsimlere gelerek genellikle meslek isimleri yapmaya yarar. Bunun yanında bir işi ādet haline getiren kimseyi karşılayan isimler yapmaya da yarar.

Deyeler seniñ içün ikrārsız
Qavline tıramaz yalancı 'ārsız (II. Kitap 672)

İsimden Fiil Türeten Yapım Ekleri

+IA-

İsimlerden hem geçişli hem de geçişsiz fiil türetebilen işlek bir ektir.

Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözün bünyādını (I. Kitap 1)

+A-

İsimlere gelerek hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetmeye yarayan bir ektir.

Pes ne hâcet kim *uzatmak* bu sözi

Uyara Hâk nevm-i ğafletden bizi (I. Kitap 171)

+(A)l-

Sıfatlara gelerek geçişsiz fiiller yapar.

Amîne aydur çok*aldım* yalnız

Ol Muḥammed toğmasına tutdı yüz (I. Kitap 261)

+(A)r-

İsimlere gelerek hem geçişli hem geçişsiz fiiller türetir.

Ya icün beñziñ şar*armış* ya ḥabīb

Yohsa qor musun bizi bunda ğarīb (I. Kitap 491)

Fiilden Fiil Türeten Yapım Ekleri**-(I)n-**

Edilgen ve dönüşlü fiiller yapmaya yarayan bir ektir.

Diledikim kendüsin kıla ‘ayān

Bil*ine* hem ‘āleme ol müste‘ān (I. Kitap 8)

-(I)l-

Edilgen ve dönüşlü fiiller yapmaya yarayan bir ektir.

Anıñçün yaradı*ldı* bu cihān

Cümle varlık āşikāra vü nihān (I. Kitap 13)

-dUr-

Ettirgen fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Her rebiü'l- evvel ayı bu kişi
 Hayr idüben yidürür dürlü aşı (I. Kitap 81)

-Ur-

Ettirgen fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Beşâret oldı vahşîle tıyura
 Ferağ oldı kāmūsı şādıkāne (I. Kitap 137)

-t-

Ettirgen ve oldurgan fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Pes ne hâcet kim uzaatmak bu sözi
 Uyara Hağ nevm-i ğafletden bizi (I. Kitap 171)

-ş-

İrdi 'Abdullāh'a ol nūr ulaşub
 Cümle ecdād elini heb tolaşub (I. Kitap 172)

Fiilden İsim Türeten Yapım Ekleri

Fiilimsiler

-mA

Bu ek iş bildiren isimler yapmaya yarayan bir isim-fiil ektir.

Anuğündür cihānı olmasi
 Cümle bu eşyā vücūda gelmesi (I. Kitap 36)

-dUk

Görülen geçmiş zaman kavramını fiile katarak isim yapan bir sıfat-fiil ektir.

Dahı nice olduğın 'ālemin
 Hem nice halk itduğın ādemin (I. Kitap 24)

-(y)Up

İşlek bir zar-fiil ekidir.

Hak Te'ālā ol ḥabībīñ zātını

Yaradub virdi Muḥammed adını (I. Kitap 33)

Fiilden İsim Türeten Diğer Ekler

-U

Geldi anda yire 'Azrā'il-i emīn

Korḥusundan yermuṭī' oldu hemīn (I. Kitap 151)

-(U)k

Sekiz aydan sonra gördi Amīne

Bir bölük ferīşteh indi evine (I. Kitap 215)

-In

Anı ol mālıla evlendirevüz

Muḥammed'e gelin alıverevüz (II. Kitap 125)

-IcI

Niceler hizmetiniz idicidür

Kimi deve kimi at yedididür (II. Kitap 144)

-GU

Didi Meysere'ye ey ulumuz

Ey bizim cānımızdan sevgülimiz (II. Kitap 284)

3.1.2. Vezin

İki bölümden oluşan eserin I. Kitap kısmı Mefâîlün/Mefâîlün/Feûlün, II. Kitap kısmı ise Fâîlâtün/Fâîlâtün/Fâîlün kalıbıyla yazılmıştır. Şair eserde Divan edebiyatı geleneğinde mesnevi kalıbı olarak kullanılan kısa kalıpları tercih etmiş; pek çok yerde imlaya ve kelime yazımına bağlı aruz kusurları yapmıştır. Eserin mesnevi biçimleri arasına serpiştirilen gazel bölümlerinde kullanılan kalıpları da şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Mefâîlün/ Mefâîlün/Feûlün
2. Fâîlâtün/Fâîlâtün/Fâîlün
3. Fâîlâtün/Fâîlâtün/ Fâîlâtün/Fâîlün

Aruz Özellikleri

İmâle: Bir hece aslında açık olduğu halde vezin zoruyla uzun okunursa bu okunuşa imâle denir. Şair, Türkçe kelimeleri kalıba uydurmak amacıyla birçok yerde imâleye başvurmuştur. İmâle yapılan kısım beyitte (↑) işareti ile gösterilmiştir.

Rasûlallâh meger günlerde bir gün

↑

Hirâ tağında oturmuşdı çün (II. Kitap 806)

“tağında” kelimesinin ilk hecesi vezin gereği tağında şeklinde okunmuştur.

Med: Vezin gereği bazı heceleri bir açık bir kapalı olacak şekilde uzatarak okumaktır.

Hadice zeyn itmişdi bir sarây

Kendü dahı gūyâ kim bedr olmuş ay (II. Kitap 731)

Birinci mısradaki “zeyn” kelimesi medli olarak okunmuştur.

3.1.3. Kafiye ve Redif

Şiiri şiir yapan ve onu diğer edebî türlerden ayıran en önemli unsurların başında gelen kafiye ve redif, anlatıma ritmik bir hava kazandıran mısra sonlarındaki ses benzerliğidir. Ahmed Edirnevî’nin Mevlid-i Nebvî’inde birtakım kafiye ve redif kusurları bulunmaktadır. Mesnevi formunda yazılmış esrin bazı beyitlerinde kafiye sistemi bozulmuş, beyitler arasındaki kafiye bütünlüğü ortadan kalkmıştır. Bu kısımlar tarafımızdan metin içerisinde belirtilmiştir. Bununla beraber eserin ahenk unsurları bakımından zengin olduğunu söylemek mümkündür

Eserde yer alan kafiye türlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Yarım Kafiye

Mısra sonlarındaki bir ses benzerliği ile oluşturulan yarım kafiye Edirnevî mevlidinde çokça kullanılmıştır.

Korğma bizden hizmetüne gelmişüz
Hürileriz oğlu için olmuşuz (I. Kitap 263)
Ol hatunlar üç neferdi geldiler
Tāya olub aña hizmet kıldılar (I. Kitap 272)

Tam Kafiye

Mısra sonlarında bulunan iki ses benzerliğine tam kafiye denir. Eserin birçok bölümünde tam kafiye görülmektedir.

Ol muğarreb indi çağırdı yire
Vaḥy irişdi bātına vü zāhire (I. Kitap 280)

Olmayaydı yevm-i maḥşerde sebeb
Zulmet icre insü cin kalaydı heb (II. Kitap 11)

Zengin Kafiye

Mısra sonlarında üç veya daha fazla sesin benzerliği ile oluşturulan zengin kafiye Edirnevî tarafından eserde sıklıkla kullanılmıştır.

Ḥayr ile ḥatim idesin bu cānımız
Şaklayasın şoḡ nefes imānımız (I. Kitap 249)

Amīne aydur ol Muḥammed Muştafā
Pes vücūda gelicek buldum şafā (I. Kitap 282)

Ṭoğdı ol sā‘atde ol sulṭān-ı dīn
Nūra ğark oldu ol semavāt-ı zemīn (I. Kitap 289)

Cinash Kafiye

Yazılışı ve okunuşu aynı olmasına rağmen anlam bakımından farklı sözcüklerle yapılan kafiye türüdür. Eserde az da olsa cinash kafiye kullanılmıştır.

Anı işidüb ferāh oldu icim
Gönlüm anda şu diledi bir içim (I. Kitap 265)

Nazarı irdi putlara yakîn
Söyündi odı kandiller yakın (II. Kitap 427)

Tunç kafiye

Zengin kafiye'nin bir çeşidi olan tunç kafiye bir kelimenin aynıyla diğer mısranın sonundaki kelime içinde yer almasıyla oluşturulur. Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de tunç kafiye örneklerine rastlanmaktadır

Cebrâ'ıl'e Hâk nidâ itdi yine
'Arş altında gelüb yire ine (I. Kitap 279)

Ki irdi anda Mekke kâribânı
Varub bildirdiler Buhrâya anı (II. Kitap 336)

Eserde bazı beyitlerde redif kullanılmış ancak kafiye kullanılmamıştır:

İllâ şabr itdim olara dimedim
Ėayrı kayda düşdi cânım tınmadım (I. Kitap 266)

Didi Yâ Meysere ne hoş didiñiz
Beğâyet hûb toğrı söyledin (II. Kitap 296)

Bazı yerlerde ise kafiye ve redif kullanılmamıştır:

Ortaya yayıldı çün şofra şahân
Yenilüb icildi çün kondı nebât (II. Kitap 577)

3.1.4. Edebî Sanatlar

Edebî sanatlar, söze açıklık ve incelik, mânâya güç ve derinlik veren ve şiirde gerekli olan biçimsel ve anlamsal söz oyunlarıdır. Edebî sanatlar, söze estetik

*kazandırmak işlevine ek olarak, aynı zamanda şairin/okurun hayal dünyasını açık ve etkili olarak sergilemeye yarayan anlam figürleri manzumesidir.*²⁹

Bir edebî metnin anlamlandırılmasında ve çözümlenmesinde göz önünde bulunması gereken en önemli özelliklerden biri de kuşkusuz edebî sanatlardır. Edebî sanatların incelenmesiyle şairin hem hayal dünyasının gizli kapıları aralanır hem de sanat anlayışı gözler önüne serilir. Biz de bu amaçla Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sini edebî sanatlar bakımından inceledik.

Mevlid-i Nebevî dinî-tasavvufî edebiyatımızın genelinde olduğu gibi estetik kaygıdan ziyade bilgilendirme ve öğüt verme amacıyla kaleme alındığından söz sanatları ikinci planda kalmıştır. Metinde basit düzeydeki edebî sanatlara yer verilmiş anlaşılması güç ve karmaşık edebî sanatlar pek tercih edilmemiştir.

Teşbih

Aralarındaki benzerlik ilişkisinden dolayı ilgili oldukları konuda zayıf olanı güçlü olana benzetmeye denir.

Nâle vü âh eyleyem bülbülleyin

Koşulaya halk 'âlem gülleyin (I. Kitap 51)

Bu beyitte şair bir bülbül gibi ah edip inleyeyim diyerek kendisine bülbüle benzetmiş ve teşbih sanatından yararlanmıştır.

İstiare

İstiare, aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki unsurdan birinin diğerinin yerine kullanılmasıdır. İstiare de sadece benzeyen ya da benzetilen unsurlarından biri kullanılır.

•Açık istiare

Benzetme unsurlarında sadece “kendisine benzetilen” ile yapılan söz sanatıdır.

Diledim pes bir yeni mevlüd düzem

Söyledikçe her söze dürler dizem (I. Kitap 62)

²⁹Yavuz Bayram vd. (2007). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 151.

Bu beyitte sözcükler bir ipe dizilen düre (inciye) benzetilmiş, sözcüklere (benzeyen) yer verilmeyip dür (kendisine benzetilen)e yer verilmiştir.

•Kapalı İstiare

Benzetme unsurlarından sadece “benzeyen” unsurunun kullanılarak oluşturulduğu söz sanatıdır.

Anları devr eyleyüb nûr revân

Buldu yerin gitmedi andan hemân (I. Kitap 174)

Bu beyitte *nûr* (benzeyen), *revân* olmak yani akmak yönüyle suya benzetilmiş ancak kendisine benzetilen unsur olan *su* kelimesine yer verilmemiştir.

Telmih

Söz sırasında herkesçe bilinen bir olaya, kişiye ya da bir yere göndermede bulunma sanatına telmih denir.

Üçüncü yârı ‘Osmân şâh-ı Kûrân

Oğudı cem‘ idüb açup dihânı (I. Kitap 121)

Bu beyitte İslam dininin üçüncü halifesi Hz. Osman’a *şâh-ı Kûrân* diyerek Hz. Osman’ın Kuran-ı Kerim’i çoğaltıp çevre şehirlere göndermesi olayına atıfta bulunulmuştur.

Tezat

Söz sırasında bir birine zıt unsurların bir arada kullanılması sanatına verilen addır.

Cümle ‘âlem yoğiken ol var idi

Evvel ahiri Ğanî Cabbâr idi (I. Kitap 6)

Bu beyitte *var* ve *yok*, *evvel* ve *ahir* sözcüklerini bir arada kullanılarak bir tezat oluşturulmuştur.

İktibas

Bir metinde ayet veya hadislere bütün ya da parça olarak yer vermektir.

Didi ikrā' didi bilmem kırā'at

Ben ümmīyem nedir bilmem 'ibādet (II. Kitap 812)

Alak Suresi'nin birinci ayetinde (96/1) geçen "İkra" sözcüğü burada da kullanılarak iktibas sanatı oluşturulmuştur.

Tenasüp

Aynı kavram alanına giren sözcüklerin bir arada kullanılmasına tenasüp denir.

İki gömlek iki yağlık iki ton

İpek yerine işlemişler altun (I. Kitap 227)

Bu beyitte aynı kavram alanına giren *gömlek*, *yağlık* ve *ton* sözcükleri bir arada kullanılarak bir tenasüp sanatı oluşturulmuştur.

Mübalağa

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şairi heyecanlandıran şeyin olduğundan daha büyük ya da küçük gösterilmesi sanatıdır.

Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām

Medḥ olunsa ḥaṣre dek olmaz temām (I. Kitap 43)

Bu beyitte Hz. Peygamber'in övgüsünün tüm dünya halkı tarafından gece gündüz kıyamet gününe kadar yapılsa dahi yeterli olmayacağı ve tamamlanmayacağı belirtilerek mübalağa sanatına başvurulmuştur.

Teşhis

İnsana ait bir özelliğin insan dışındaki bir nesneye aktarılması sanatına verilen addır.

Geldi ol kuş şıgadı arkam benim
Küllü nûrı batdım bu cānım tenim (I. Kitap 287)

Bu beyitte kuşa Hz. Amine'nin sırtını sıvazlayıp ona destek olması yönüyle insana ist özellikler atfedilmiş olup teşhis sanatına başvurulmuştur.

İştikak

Aynı kökten türemiş olan sözcüklerin bir arada kullanılmasına iştikak sanatı denir.

Kimi şādık kimisi 'āşık gide
Kimisi ol servere ma'sûk gide (I. Kitap 226)

Beyitte geçen iki Arapça sözcük olan 'âşık (aşka düşmüş, seven) ve ma'sûk (âşık olunan, sevgili) sözcükleri aynı kökten türediği için iştikak sanatı yapılmıştır.

Leff ü neşr

Aralarında anlam birliği olan iki ve daha fazla sözün geometrik biçimde beyitte veya söz içerisinde dağılması sanatına verilen addır.

Hürmetine anların lutfı işlegil
Dostlarınla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

Bu beyitte birinci mısradaki hürmet ve lütuf kelimeleriyle ilişkili olarak ikinci beyitte dost ve yoldaş kelimeleri kullanılarak leff ü neşr sanatı yapılmıştır.

Seci

Bir beyit ya da mısrada yer alan birden fazla kelimenin sonunda görülen ses benzerliğine verilen addır. Düz yazıda kullanılan kafiye olarak da tanımlanabilir.

Vücūdumuzu 'illetden mâlımızı kıletden dārında zilletden hıfzı amānında eyle Yâ Rabbi vālilere ve hâkimlere 'adâlet naşib eyle Yâ Rabbi Pâdişâhı İslâm'ı 'adl u dād ile ve rüşd-i sedād ile ve şalâhı takvâ ile ma'mûru mu'ammer eyle Yâ Rabbi

vüzerâsını vükelâsını ‘avâmını hükâmını hayr şevâbını ayırma Yâ Rabbi (0034 - 32b)

Eserde birinci kitabın sonunda yer alan mensur dua kısmında seci sanatına başvurulmuştur.

Tecahül-i arif

Şairin şiire anlam zenginliği katmak amacıyla bildiği bir şeyi bilmezlikten gelmiş gibi görünmesi sanatına verilen addır.

Nedendir buna böyle ‘izz-i hürmet

Dağı bu ağıl-ı libâs hem ‘Arabî at (II. Kitap 285)

İlk mısrada “Nedendir” sözcüğü gerçek bir soru cümlesi olmadığından tecahül-i arif sanatı yapıldığı görülmektedir.

İstifham

Şairin beyitte soru ifadesine yer vermesi sonucu oluşturulmuş söz sanatına verilen addır.

Ağa fikr eyleyüb tedbîr idelim

Ne kılub neyleyelim nice idelim (II. Kitap 113)

İkinci mısrada yer alan “Ne kılub neyleyelim nice idelim” cümleleri gerçek bir soru değeri taşıdığından istifham sanatına başvurulmuştur.

Tekrir

Şairin ifadesini güçlendirmek için söz ya da söz gruplarını birden çok defa kullanılması sanatına verilen addır.

Merhabâ ey ‘âl-i sultân merhabâ

Merhabâ ey kân-ı ‘irfân merhabâ (I. Kitap 292)

Beyitte “Merhabâ” sözcüğü dört defa, “ey “ sözcüğü de iki defa kullanılarak tekrir sanatı yapılmıştır.

İntak

Konuşma eyleminin insan dışındaki bir varlık tarafından yapılması sonucu oluşan sanattır.

Gördiler mescid içre kıpdı feryâdı anıñ
Ol direk yarılıb itdi nevhahu vâhu figân (II. Kitap 913)

Beyitte direğin ah edip inleyerek konuşması intak sanatına örnektir.

Nida

Şairin coşkulu bir anlatımla şiire başlaması ve seslenme edasıyla ünlemlerle şiirindeki anlatımı sürdürmesi anlamında bir edebî sanattır.

Ol habîbin ħürmetiçün yâ Kerîm
Merĥamet kıl yarlığagıl yâ Raĥîm (I. Kitap 40)

Beyitte yâ *Kerîm* ve yâ *Raĥîm* seslenişleriyle nida sanatı oluşturulmuştur.

Aliterasyon

Şiirde aynı ünsüzlerin bir ya da birkaç dizede tekrarlanmasıyla oluşturulan ses uyumuna aliterasyon denir.

Yarlığasan‘âlemi yâ Ze‘l-celâl
Ol münezzeh zâtına irmez zevâl (I. Kitap 41)

Beyitte “l” ünsüzü yedi defa kullanılarak aliterasyon sanatı oluşturulmuştur.

Kinaye

Şairin anlamı güçlendirmek amacıyla bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanılıp mecaz anlamının kastedilmesine kinaye denir.

Aşlı ile diyelüm anı saña

Cân kulağın tutasın benden yaña (I. Kitap 25)

“can kulağını tutmak” Türkçemizdeki deyimlerden bir tanesidir ve şiirde bunun kullanılması sonucu kinaye sanatı oluşmuştur.

Tevriye

Bir beyitte kelime ya da kelime grubunu, aynı anda birden fazla anlama gelecek şekilde kullanma sanatıdır.

Ol gice Hādīce gör kim ne ider

Babasınun etegine reng ider (II. Kitap 656)

Bu beyitte *reng* kelimesi hem boya hem de hile/oyun anlamına gelecek şekilde kullanılarak tevriye sanatına başvurulmuştur.

3.1.5. Arkaik Kelimeler

Arkaik kelimesi sözlükte: *1. Güzel sanatlarda klasik çağ öncesinden kalan, 2. Konuşulan ve yazılan dilde, kullanımdan düşmüş olan (eski söz veya deyim)*³⁰ anlamına gelmektedir. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış olan bu metinde arkaik sözcük örneklerine rastlamak mümkündür.

Bu sözcüklerden bazılarının günümüz Türkçesindeki karşılıkları şu şekildedir:

Aytmak: Söylemek

Bile: Birlikte

Bülbülleyin: Bülbül gibi

Deprenmek: Kımıldamak, hareket etmek, sarsılmak

Egn: Ense

Eyü: İyi

Hergiz: Hiçbir zaman, asla

Issı: Sıcaklık, hararet, ısı

İrgürmek: Ulaştırmak, eriştirmek

Kaçan: Nerede

³⁰TDK Sözlük, 2005, Ankara, ss. 121.

Kaķımak: Birine kızmak, darılmak

Kanı: Hani

Karaņu: Karanlık

Karavaş: Köle, cariye, hizmetçi

Karındaş: Kardeş

Katı: Çok, çok fazla, pek şiddetli, iyice

Kici: Küçük

Kimesne: Kimse

Muştuluk: Müjdeciye verilen armağan

Od: Ateş

Oñatmak: İyi ve düzgün bir hale getirmek

Özge: Başka

Şacı şaçmak: Gelinin başına para serpmek

Segirtmek: Hızlı bir şekilde yürümek

Şıgamak: Sıvamak

Şınmak: Kırılmak, paraçalanmak, incinmek

Söyünmek: Sönmek

Takati tak olmak: Takati kesilmek

Taņa kalmak: Donakalmak

Tapu kılmak: İtaat etmek, hürmet etmek, hizmet etmek

Tınmak: Önem vermek, ilgilenmek

Tizrek: Çabucak

Ton: Elbise

Toylamak: Ziyafet vermek, yedirip içirmek, ağırlamak

Turı gelmek: Ayağa kalkmak, kıyam etmek

Ucmag: Cennet

Ün: Ses, nida

Yedmek: Çekerek peşinden götürmek, yedeğinde götürmek

Yerag: Silah

3.2. İÇ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

3.2.1. Mevlidin Bölümleri

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'sinde bölümler konu başlıklarıyla ayrılmamıştır bu sebeple metindeki konu başlıkları tarafımızdan adlandırılmıştır. Şair

bölümlerin başlangıç kısımlarını bir sure ile bitiş kısımlarını ise salâvat bölümleri ile imlemiştir. Ancak bazı bölümlerin anlatımı salâvat kısmından sonra da devam etmiştir. Şair bölümlerin girişinde ağırlıklı olarak aynı ifadeleri kullanmış, dua ile başlayıp ardından asıl konuya geçmiştir. Mesnevi formatında yazılan eserin içerisinde yer yer gazel nazım biçimine de yer veren şair gazellerde duygu ağırlıklı ifadeler kullanmıştır.

I. KİTAP

3.2.1.1. Münacat [1-20. Beyit]

Bu bölüm Suretü'l- Bakara ile başlamaktadır. Bölümün girişinde Süleyman Çelebi'nin mevlidinde olduğu gibi işe Allah adıyla başlamanın önemi üzerinde durulmuştur.

*Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözün bünyādını [1]*

*Evvel Allāh deyelüm biz derdile
Allāh adın öğredelüm her dile [2]*

Ardından Allah'ın cümle varlık yokken var olduğu ve tanınmak ve bilinmek için âlemi yarattığı anlatılmıştır.

*Ol var idi yoğıdı 'âlemde eğer
Kimse andan virmez hiç haber [7]*

*Diledikim kendüsin kıla 'ayân
Biline hem 'âleme ol müste'ân [8]*

Şair, Allah'ın dünyayı yaratmasını anlatırken Enbiyâ Suresi'nin 107. Ayetinde yer alan “Biz seni ancak âlemlere rahmet üzere gönderdik.” Hak kelamı üzerine Hz. Muhammed'in yaradılışının âleme sefa verdiğini, âlemlerin onun için yaratıldığını belirtmiştir.

Âdem icre virdi bir nūr-ı şafā

Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muṣṭafā [11]

*Anıñçün yaradıldı bu cihān
Cümle varlık āşikāra vü nihān [13]*

Şair bu bölümü Allah’a niyaz ederek bitirmektedir.

*Hürmetine anlarıñ lutfı işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil [19]*

3.2.1.2. İnsanın Yaradılışı [20-44. Beyit]

Şair bu bölüme eserinin bir mevlid olduğunu söyleyerek başlamaktadır.

*Geldik imdi söze ma‘ni diyelüm
Muṣṭafā mevlüdini söyleyelüm [20]*

Ardından din ehlini mutlu kılmak amacıyla Hz. Peygamber’in mevlidini yazdığını belirten şair, Allah’ın Hz. Muhammed’in ruhunu, Hz. Âdem’i ve âlemi yaratışını anlatmaya koyulmaktadır. Bunu yaparken doğruluğu elden bırakmayacağını, ona kulak verenlere sözün aslını söyleyeceğini belirtir. Ve de Hz. Peygamber’in mevlidini şerh edebilmek için Allah’tan kudret niyaz eder.

*İşit imdi Hāk Te’ālā kudretin
Nice yaratdı Muḥammed ḥazretin [22]*

*Dañ nice olduğunu ‘âlemiñ
Hem nice ḥalq itdüğini âdemiñ [24]*

Cümle kâinat ve varlık yokken Allah’ın var olduğunu belirten şair Allah’ın ilk olarak Hz. Peygamber’i yaratmasını ve onu kendine sevgili kul saymasını zikreder. İlk bölümde olduğu gibi bu bölümde de cümle mevcudatın Hz. Peygamber’in varlığıyla var olduğu üzerinde durur. Şair ardından Allah’tan Hz. Peygamber’in yüzü suyu hürmetine bağışlanma talep eder.

Ol habîbiñ hürmetiçün yâ Kerîm
Merhamet kıl yarlıgağul yâ Rahîm [40]

Şair, Hz. Peygamber'in methinin tüm cihan halkı tarafından sabah akşam demeden yapılırsa dahi layıkıyla tamamlanamayacağını belirtip, ruhların sefa bulması için okuru salâvata davet ederek bu bölümü sonlandırmıştır.

Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm [43]

Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
Vir şalavât ber Rasûli Muştafâ [44]

3.2.1.3. Dua [45-71. Beyit]

Sure-i Ahzab ile başlayan bu bölümde şair, 49. beyitte birçok fazilet sahibi kişinin mevlid yazdığını ve pek çok dua aldığını belirterek kendisinde o dermanın bulunmadığını söyleyip Allah'tan mevlidini layıkıyla yazabilmek için kudret dilemektedir. Sebeb-i telif olarak daha önceden çok kişinin mevlid yazdığını ve onu öven âşıkların çok olduğunu kendisinin de bunlar arasında yer almak için eseri kaleme aldığını dile getirmiştir.

Nice fâzıl serverî medh eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş [49]

Hz. Peygamber'in mevlidini söylemek istediğini, bu mevlidin din ehli kişiler tarafından daima söylenegelen bir metin olmasını dilediğini belirtir.

Bir kitâb idem bu sözi aýlana
Mevlûd ola ol da'imâ diñlene [54]

Akabinde mevlidi okuyan kimselerin kendisine dua etmesini dileyen şair, dua edenleri bağışlaması için de Allah'a yakarır. Kitapta olabilecek eksiklikler için de baştan özür dileyen şair, okuyanlardan kendisini ayıplamamalarını istemektedir.

Dağı her kime irişe bu kitâb

Kılmaya ‘ayb u haṭāsıçün ‘itāb [60]

Allah’a sığınıp yeni bir mevlid nazmetmete başladığını belirten şair Mevlā’dan hidayet ve ilham dileyerek duasını sona erdirip okuyanları Hz. Peygamber için salāvata davet eder.

***Ger hidāyet olur ise özüme
İdevüz ilhām olursa sözüme [65]***

3.2.1.4. Hikāye-i Yahudi [72-109. Beyit]

Bu bölüm Sure-i ‘Arâf ile başlamaktadır. Hz. Peygamber’in mevlidini yâd etme dileğini yineleyen şair, mevlide geçmeden önce mevlidin kıymetini anlatmak amacıyla bir hikāye anlatacağını belirir.

***Diñle evvel bir hikāyet idelüm
Mevlüdün sözine andan gidelüm [74]***

***Ta bilesin mevlüdü kim ne imiş
Hürmeti mevlüdün nice imiş [75]***

Şair bu bölümde Yahudi bir çiftin hikāyesi üzerinde mevlid okumanın faziletini dile getirmiştir. Bağdat’ta yaşayan din ehli bir kişinin her Rebiü’l-evvel ayının 12. gecesinde yani Hz. Muhammed’in doğum gününde çeşitli hayırlar yaptığını

***Var idi Bağdād icinde bir kişi
Gice gündüz hayr idi anıñ işi [76]***

***Her rebü’l- evvel ayı Muşafā
Mevlüdün eyler idi ol pür-şafā [77]***

ve Yahudi komşusunun karısının bu işe şaşıtığını anlatarak söze başlayan şair, komşusunun karısının eşinden bu hazırlıkları Hz. Muhammed için yaptığını öğrendiğini belirterek devam eder.

‘Avratı didi bir gün buña ey nigār

Ne ‘aceb işdür ki eyler işbu cār [80]

*Bu ayın on ikincisinde ey ğam-güsār
Toğduğıcün ol habîbi baht-ı yār [83]*

Ardından Yahudi’nin karısının rüyasında Hz. Peygamber’i görüp imana gelmesi, kocasının da onun bu halinin görüp iman hilatine bürünmesini ve onların da her yıl mevlid gününde hayırlı işler yapmasını anlatır.

*Hem dahı Hakk’a itā‘at idelüm
Mevlūd okutmağı ‘ādet idelüm [104]*

*Mevlūde itdikleri cün hürmeti
Anlara virildi tmān hil‘ati [107]*

3.2.1.5. Gazel [111-128. Beyit]

Sure-i Âli‘İmrân ile başlayan bu kısım gazel formatında kaleme alınmıştır. Bu kısımda şair, Allah’ın âlemi Hz. Muhammed için yarattığını, yerin, göğün onun dostluğuyla vücut bulduğunu belirtir. Diğer peygamberlerden söz eden şair ahir zamanın Hz. Muhammed’e verildiğini onun son peygamber olduğunu belirttiikten sonra Dört Halife’nin ismini de anarak Medh-i Çehar-Yâr niteliğinde ifadelerle bu bölümü noktalamıştır.

3.2.1.6. Gazel [129-141. Beyit]

Mevlid içerisindeki ikinci gazel bölümü olan bu kısımda Hz. Peygamber’in doğumu öncesi gerçekleşen alametlere yer verilmiştir. Allah’ın Cebrail Aleyhiselam aracılığıyla cennetteki hurilere Hz. Muhammed’in doğumunun yaklaştığını bildirmesi ve hurilerin sevinç içerisinde hizmete hazır bulunması anlatılır.

*Maķāmında tūrurken Cebrā’îl’e
Nidā itdi Hakk ol begi? Lisāna [132]*

*Hüriler geldi cennetten anuñcün
Turub hizmetler ide hādımāna [136]*

Ardından Allah’a yalvarışa geçen şair, Hz. Peygamber’in son peygamber olduğunu belirtip ahiret günü yaratandan bağışlanma talep etmektedir.

*İlāhī dilerem sendenki yarın
Aluben elimi atma yabāna [139]*

*Muhammedd’ir ki ol hatmü’n-nebīdür.
Şalāt eyle aña sen ‘āşıkāne [141]*

3.2.1.7. Âdem’in Yaradılışı ve Nur Bölümü [143-178. Beyit]

Bu kısım Ahzab Suresi ile başlamaktadır. Mesnevi formuna dönen şair bu kısımda insanın yaradılışını anlatmaktadır.

*Âdem’in halk olduğın kılam beyān
Ac gözüñ bu ğaflet içinde uyan [144]*

Allah’ın insanı yaratmak için Azrail’den toprak istemesi ve Azrail’in yeryüzüne inerek toprak getirmesi, getirilen toprağın melekler tarafından balçık haline getirilip yoğrulması anlatılır.

*Pes melekler derilüben geldiler
Ol gelen tobrağı balçık kırdılar [153]*

Şair ardından Hz. Peygamber’in toprağının diğer tüm insanlardan ayrı olarak Cebrail tarafından cennetten getirildiğini, cennetin ırmağından yıkandıktan sonra ilk balçığın içine karıldığını ve böylece Hz. Muhammed’in nurunun Hz. Âdem’e intikal ettiğini belirtir.

*Kırdılar çün Âdem’in balçığına
Tā ki ol nūr vara yerlū yerine [158]*

Ardından Allah’ın Hz. Âdem’i yaratıp ona bazı sırlarını vermesini ve meleklerin Hz. Âdem’e secde etmesini anlatır.

*Geldiler cümle melek in ‘āmıla.
Secde kıldılar kamū ikrāmıla [164]*

Akabinde Hz. Âdem’in alnına konan bu nurun çocuklarına nesilden nesile intikal etmesi, Hazreti İbrahim ve onun evlatları kanalıyla nurun Hazreti Peygamber’in alnına ulaşip burada karar kılması anlatılmıştır.

*Anları devr eyleyüb nūrı revān
Buldu yerin gütmedi andan hemān [174]*

Şair Allah’tan bu nurun hürmeti için esirgeme dileyip okuru salāvata davet ederek bu bölümü sonlandırır.

3.2.1.8. Hz. Peygamber’in Ana Rahmine Düşmesi ve Yetim Kalması [179 –219. Beyit]

Bu bölüm Suretü’l Feth ile başlamaktadır. Hz. Peygamber’in mevlidini yâd etmeye devam ettiğini belirten şair bu kısımda Hz. Peygamber’in ana rahmine düşmesini ve bu olayla birlikte nice şerrin ortadan kalkıp hayra döndüğünü beyan eder.

*Düşdi ki bil rahme ol hayru’l-beşer
Anda ol yıl hayra döndi nice şer [184]*

Bu kısımda Hz. Abdullah’ın düşünde arşa yürüdüğünü görmesi ve bunu tabir ettirdiğinde ahir zaman peygamberinin kendisinden dünyaya geleceğinin öğrenmesi kıssasına yer veren şair, bunun üzerine Hz. Abdullah ve Hz. Amine’nin o gece cem olmasını ve Hz. Muhammed’in ana rahmine düşmesini anlatır.

*Amīneyle ol gice cem‘ oldılar
Ayile kün bir araya geldiler [190]*

*Şād u hurrem yatdı bunlar ey hoca
Muştafāda rahme düşdi ol gice [191]*

Hız. Muhammed'in ana rahmine düşmesiyle Hız. Amine'nin alnında bir nurun belirdiğini beyan eden şair ardından Hız. Muhammed dört aylıkken dedesi Abdülmuttalib'in, babasını Medine'ye esvap almaya yollamasını, Hız. Abdullah'ın Medine'de vadesinin dolup vefat etmesini ve Hız. Peygamber'in ana karnındayken babasız kalmasını anlatır.

Anası rahminde kaldı ol yetim

Atası öldi bulara irdi bil [207]

Şair bu bölümün sonunda hamileliğin sekizinci ayında Hız. Amine'nin evine bir bölük meleğin inmesini, ona ahir zaman peygamberini müjdelemesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

Sekiz aydan sonra gördi Amine

Bir bölük ferişteh indi evine [215]

Ol toğan oğluñ peygamber olısar

Şark u ğarba mu'cizâtı tolısar [217]

3.2.1.9. Hız. Muhammed'in Doğumu [220-289. Beyit]

Viladet bölümü de diyebileceğimiz bu bölüm Sûre-i Muhammed 'Aleyhi Salatu Ve's-selâm ile başlamaktadır. Bu bölümde Hazreti Peygamberin doğum hadisesi ve bu sırada meydana gelen olağanüstü durumlar, mucizevî hadiseler dile getirilmiştir.

Bölümün giriş kısmında Hız. Muhammed'in övgüsüne yer veren şair, peygamber aşkının güzelliğini ve sonsuzluğunu da dile getirmektedir. Şair ardından Allah'ın inayetiyle meşhur bir mevlid yazarı olmayı dilediğini belirtmekte, kendisinin aciz olduğunu Hakk'ın yardımına ihtiyaç duyduğunu söylemektedir.

Hak 'ināyet kılar ise biz dahı

Medh idevüz dinleyesin siz dahı [236]

Ol habîbiñ medhini kılan beyān

Söylene bu nazmımız dilde 'ayān [237]

*Bu dahı mevlüd peygamber ola
Meşhūr ola ‘ālem içinde tola [238]*

Şair bunun ardından mevlidini okuyan kullar ve kendisi için son nefesi iman ile vermeyi, rûz-ı mahşerde esirgenmeyi ve bağışlanmayı dilemektedir. Bu kısım dua ile devam etmektedir.

*Hayr ile hatim idesin bu cānımız
Şaklayasın şoñ nefes imānımız [249]*

*İşit imdi nice toğdı Muştafā
Yā nicesi virdi dünyā şafā [252]*

252. Beyitle Hz. Peygamber’in viladetine geçen şair, cennetten hurilerin onun için geldiğinin ve Rebiü’l-evvel ayının 12. gecesini Hz. Peygamber’in dünyaya geldiğini belirtir.

*Rebi‘ü’l-evvel’iñ ay nicesi
Toğmuş idi on ikinci gicesi [256]*

Daha sonra doğum anında Hz. Amine’nin ahvalini tasvire konulan şair, evin duvarının yarılp üç hurinin içeri girmesini, göklerden üç alemin inmesini, birinin şarka birinin garba birinin de Kâbe üzerine dikilmesini beyan eder.

Akabinde eve bir kuş sürüsünün gelmesi, kuşlardan birinin Hz. Amine’nin sırtını sıvazlamasını ve Hz. Muhammed’in doğar doğmaz huriler tarafından hüllelere sarılmasını beyan ederek bu bölümü sonlandırır.

3.2.1.10. Hz. Muhammed’in Doğumuna Merhaba [290-297. Beyit]

Şair bu kısımda Süleyman Çelebi’nin mevlidinde viladet kısmından sonra yer verdiği bölüme benzer bir bölüme yer verir. Merhaba redifiyle oluşturulmuş bu kısımda Hz. Peygamber’in övgüsüne ve doğumu üzerine duyulan sevince yer verilmiştir.

Merhabā ey raḥmetü'l- 'ālemīn
Merhabā sensin ey şeft'al müdnibīn [298]

3.2.1.11. Mucizat [298-347. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in doğumuyla birlikte gerçekleşen mucizelere yer vermiştir. İlk olarak Hz. Peygamber'in doğum anında Allah'a secde etmesi mucizesine yer verir.

Hasretile baķar iken anası
Gördi secde itmiş ol dürdānesi [313]

Bu kısmın ardından şair Kâbe'deki putların yıkılmasını, Mekke şehrinin nurla kaplanmasını, Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in Kâbe'de gördüklerini, Mecûsî ateşinin sönmesini, Sâve Denizi'nin kurumasını, kâfir padişahların ve putlarının yıkılmasını, Şeytanın Hz. Peygamber'in doğumunu öğrenince ağıt yakıp ağlamasını dile getirmiş; okurdan salâvat dileyerek bu bölümü tamamlamıştır.

3.2.1.12. Sütanne Bulunması ve Şarh-ı Sadr [348-381. Beyit]

Bu kısım Ahir Sure'i Fethi Şerîf ile başlamaktadır. Bu kısımda Hz. Peygamber'in annesinde iki gün süt emdikten sonra bir sütanne aranması, gelen sütanneleri Hz. Peygamber'in reddetmesi, yalnızca Hz. Halime'yi reddetmemesi ve ona sütanne olarak verilmesi anlatılır.

Adı Halīme idi irdi anda
Anı red itmedi emdi o demde [355]

Şair devamında Hz. Peygamber'in Hz. Halime'nin yanındaki günleri tasvir etmeye başlar. Hz. Peygamber'in bir günde bir aylık kadar büyüdüğünü, hacetini giderdiği zaman toprağın onu kapatmasını, sürüyle beraber gittiğinde koyunların güzelleşip sütlerin arttığını beyan eder. Şair daha sonra Hz. Peygamber'in göğsünün yarılıp cennetten getirilen su ile yıkanması kıssasını anlatmaktadır.

Bir ibrik aldı cennetden gülābı

Bir altun t̄asa koydılar ol ayı [368]

*Rasūlū yūregin anlar yudılar
Zafer bulmaya hic şeytān didiler [369]*

3.2.1.13. Annesinin ve Dedesinin Vefat Etmesi [382-402. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in altı yaşında annesini, sekiz yaşında ise dedesinin kaybetmesini, ardından amcası Ebu Talib'in himayesine girmesini anlatmaktadır.

*Kaçan kim altı yaşa irdi Aḥmed
Anası öldi öksüz kaldı Aḥmed [384]*

*Sekiz yaşına iricek dedesi
Anıḡda gıtdi dūnyādan ḡidāsı [387]*

*Dedesi öldi Ebū Tālīb aldı
Yetīm olub anıḡla bile kaldı [388]*

3.2.1.14. Miraç [403-449. Beyit]

Metinde kronolojik bir sıra izlemeyen şair önceki kısımda Hz. Peygamber'in hayatının on dört yaşına kadarki halini konu edinmiş, aradaki kısımları II. Kitap'ta anlatan şair I. Kitap'a direkt Miraç hadisesiyle devam etmiştir.

Bu bölüm Suretü'n-Necm ile başlamaktadır. Şair bu bölüme Miraç hadisesini anlatacağını belirten bir beyitle başlar.

*İşid imdi Muştafā mi'rācını
Nice urundı sa'ādet tācını [403]*

Ardından Miraç'ın bir pazartesi günü Kadir Gecesi'nde gerçekleştiğini belirten şair, Allah'ın Cebrail'e cennetten Burak'ı alıp Hz. Muhammed'e varmasını ve onu katına getirmesini emrettiği kısmı nakleder.

Didi Cebrā'il'e Ḥaḡ ol tūr

Cennete varub Burāk al tîz götür [407]

Ol ḥabībime ilet binsün anı

‘Arşımı seyr eylesün görsün beni [408]

Akabinde Cebrail’in Burak’la Hz. Muhammed’in katına varması ve ona Allah’ın davetini beyan etmesini dillendiren şair, Hz. Muhammed’in Burak’la Kudüs’e varıp Mescid-i Aksa’da iki rekât namaz kılmasını ve ardından cümle enbiyaya imamlık etmesini anlatır.

Enbiyā ervāḥı didiler temām

Reh-nümā olduḡ bize sen hem imām [426]

Sahra üzerinde üçüncü gökte kurulan merdivenle arşa çıkmaları, tüm gök ehlinin Hz. Muhammed’i neşeyle karşılayıp izzet ve ikram göstermesi ve ardından Sidra’ya varmaları anlatılır.

Gecdi anlardan idübḤakk’a senā

Muṣṭafū sidraya vardı müntehā [432]

Ardından Allah’ın Hz. Peygamber’e tecelli etmesi, ümmetine elli vakit namazı farz kılması, Hz. Peygamber’in ricası üzerine beş vakte düşürmesi ve ümmetine cenneti müjdelemesiyle bu bölüm sonlandırılır.

3.2.1.15. Hz. Peygamber’in Vefatı [450-515. Beyit]

Bu bölüm Suretü’s-Saff ile başlamaktadır. Şair bu bölüme Hz. Peygamber’in fani dünyayı nasıl terk ettiğini beyan edeceğini söyleyerek başlamaktadır.

Nice terk itdi bu fānī ‘ālemi

Nice yakdı firḳat odı ādemi [452]

Veda Hutbesi ile söze başlayan şair, Hz. Peygamber’in ümmetini toplayıp onlara bu dünyanın geçici olduğunu, beş vakit namazı kılmalarını söylemesini, hak

yememeyi öğütlemesini anlatan şair, ardından Hz. Peygamber'in hastalığa tutulmasını anlatır.

***Vardığı dem hastalık tutdı katı
'Â'îşe'nin cānı çün korkdı katı [471]***

Hz. Ayşe ve Hz. Fatma'nın Peygamber'in halini görüp üzülmelerini dile getiren şair, Hz. Muhammed'in Hz. Bilal'e ezan okumasını söylemesini, kendisinin hali olmadığı için Hz. Ebubekir'in imamlık yapmasını istemesini beyan eder.

***Ben za'îf oldum varıamazam didi
Hem dağı Ebubekir imām olsun didi [478]***

Hz. Peygamber'in namazı kıldıktan sonra Hz. Ali ve İbn-i Abbas'ın yardımıyla eve gelmesini anlatan şair ardından Hz. Fatma'nın, Hz. Hasan ve Hüseyin'in üzülp ağlamalarını beyan eder.

***Ey dede sensiz kaluruz biz yetīm
Fırkatıñ odı bizi yakdı 'azīm [495]***

Şair ardından Cebrail'in Hz. Peygamber'e Hakk selamını getirmesini ve ondan dileğinin sormasını Hz. Peygamber'in ümmetini dilediğini söylemesini anlatır.

***Ümmetümi dilerem Hakk'dan didi
Dilegüm Hakk'dan budur çokdan didi [500]***

Allah'ın ümmetini Hz. Peygamber'e bağışladığını söyleyerek devam eden şair ardından Allah'ın Azrail'e emir kılmasını, Azrail'in Hz. Peygamber'in katına gelmesini, Hz. Peygamber'in kendisini yıkamasını Hz. Ali'ye vasiyet etmesini, Hz. Peygamber'in Allah diyerek bir kere sıçrayıp o sırada bu dünyadan göçmesini dile getirerek bu bölümü sonlandırır.

***Bir kez Allāh deyüben cān şıçradı
Yir ü gök 'arşu kürsī dîtredi [513]***

3.2.1.16. Hz. Peygamber'in Defni [516-525. Beyit]

Bu bölüm Suretü't-Tevbe ile başlamaktadır. Hz. Fatma ve Hz. Hüseyin ile tüm Müslümanların acısını dile getirerek söze başlayan şair, İbn-i Abbas su koyduğunu Hz. Ali'nin yıkadığını, Allah'ın takdirine uyarak kabre indirdiklerini belirterek bu bölümü sonlandırır.

*Taḡrı taḡḡrine ḡayrān ḡaldılar
Muṡṡafā'yı ḡabrine indirdiler [523]*

3.2.1.17. Dua [526-535. Beyit]

Hz. Peygamber'in yüzü suyu hürmetine Allah'tan af dileyen şair, Allah'ın yardımıyla yazılan bu kitabı yazanı, okuyanı ve dinleyeni rahmetle yargılamasını istemektedir.

*Oḡuyanı diḡleyeni yazanı
Raḡmetinle yarlıḡaḡıl yā Ḡānī [535]*

3.2.1.18. Mensur Dua

Şair I. Kitap'ı mensur bir dua ile sonlandırmaktadır.

II. KİTAP

Eserin 0035 - 33b kısmından sonra aynı müellifin kaleme almış olduğu mevlid metninin devamı bulunmaktadır. II. Kitap'ın giriş kısmında I. Kitap'taki konulara benzer konular ele alınmıştır. Kitaba I. Kitap'ta olduğu gibi münacatla başlayan şair, ardından I. Kitap'ta kısaca değindiği Hz. Amine ve Abdulmuttalib'in ölümü hadiselerine ve Hz. Muhammed'in amcası Ebu Talib'in himayesine girmesine daha geniş bir biçimde yer vermiştir. Bu kısımların ardından asıl konuya geçen şair, mevlidin I. Kitap'ta yer almayan bölümleri olan Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile evlenmesi, nübüvveti ve Dört Halife'nin Müslüman oluşuna yer vermiştir. Asıl konunun yanında Bahira Rahip Kıssası, Hikâye-yi Direk ve manzum dua bölümleriyle de eserini zenginleştirmiştir.

3.2.1.19. Münacat [1-44. Beyit]

I. Kitap'takine benzer ifadeler başlayan bu bölümde şair, Allah'ın yüceliğini ve kudretini dile getirerek söze başlamaktadır.

*Ey ‘ademden ‘ālemi var eyleyen
Yeri kâ’im gögi devvār eyleyen [1]*

*Luṭfıñıla halk idüben ay-ı gün
Devr iderler bu cihānı gün-be-gün [2]*

Ardından Hz. Peygamber’in na’tına geçen şair, bu cihanın yaratılışının Hz. Peygamber için olduğunu ve onun iki cihanın güneşi olduğunu vurgulamaktadır.

*Şöyle bilkim olmasa fahr-i cihān
Berru bahru ay güneş āsumān [10]*

*Anıñcün dirler aña bil ey cān
İki cihānın güneşidir hemān [12]*

Akabinde Allah’ın kendini tecelli kılmak maksadıyla âlemi yaratmaya karar verdiğini ve yaratma işini altı günde tamamladığını, ilk olarak da Hz. Peygamber’in nurunu yarattığını belirtir.

*Evvelā nūrı Muḥammed Muşafā
Halk idüben ‘āleme virdi şafā [17]*

Daha sonra Dört Halife’yi anan şair, Dört Halife’nin her birinin Hz. Peygamber’in sevgili yoldaşları olduğunu ve hiçbirine nefret ya da kin duymamak gerektiğini belirtmektedir.

*Her ki bunlarıñ birine buğz ider
Şöyle bilkim anıñmānı gider [22]*

Şair 26. Beyitten itibaren Hz. Muhammed’in mevlidini yazabilmek amacıyla Allah’tan kalemine kudret dileyerek dua kısmına geçer. I. Kitap’ta olduğu gibi bu kitapta da birçok kalem sahibinin mevlid yazdığını ve meclislerde okunan bu mevlideler vasıtasıyla hayır duası aldığını belirten şair kendi mevlidi için okurlardan hayır duası talep etmektedir.

*Dileremki dilime kuvvet ola
Ben hâķîriñ derdine dermân ola [26]*

*Ėıluram ben dahı sizlerden recâ
Lutf idüb eylesin hayr-ı du'â [33]*

Devamında hem kendisi hem de mevlidini okuyanlar için Allah'tan bağışama dileyen şair okuru salâvat davet ederek bu kısmı sonlandırır.

*Yâ ilâhi dilerem cümlemüzi
'Âķibet imânıla gönder bizi [42]*

3.2.1.20. Annesi ve Dedesinin Vefatı, Ebu Talib'in Himayesine Verilmesi [45-106. Beyit]

Şair, I. Kitap'ta da bu bahse yer vermiş ancak fazla detaylandırmamıştır. II. Kitap'ta ise Hz. Amine'nin vefatını, bunun üzerine dedesi Abdulmuttalib'in himayesine girmesi, Abdulmuttalib'in onu her şeyden ve herkesten sakınıp korumasını, ölmesine yakın bir zamanda onu kime emanet edeceği endişesine kapılmasını ve son olarak da oğlu Ebu Talib'e emanet ederek bu dünyadan göçmesini anlatmıştır.

*Yedi yaşına giricek fahr-i 'âlem
Anası 'ömri dahı oldu temâm [47]*

*Ki 'Abdülmuṭṭalib ceddi Rasûlün
Elin eline alub gonca gülün [59]*

*Ebu Ṭâlib'e didikim babası
Vaşîyyet eylerem didi atası [85]*

3.2.1.21. Evlilik Parası Toplamak İçin Hz. Hatice'nin Kervanına Katılması [107-175. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in halası Âtîke'nin Ebu Talib'in yanına varıp Hz. Peygamber'in evlilik çağının yaklaştığını, ellerinde altın ve gümüşleri olmadığı için kimsenin kapısına kız istemek için varamayacaklarını, bunun çözümü için Hz. Hatice'den kervanında Hz. Muhammed'e bir iş vermesini istemek

gerektiğini ve kervandan gelecek parayla da Hz. Muhammed'i evlendirmelerinin mümkün olacağını söylemesini anlatır.

*Muhammed büyüdi ve yigid oldu
Anı evlenmesini vakti geldi [111]*

*Muhammed kıya bir hizmete ol
Bulavüz ol sebebden müşkile yol [123]*

*Anı ol mālula evlendirevüz
Muhammed'e gelin alıverevüz [125]*

Ardından Ebu Talib'den icazet alan Âtîke'nin Hz. Hatice'nin katına varmasını ve müşkülünü ona iletmesini beyan eder.

*Hadice bārığāhına irişdi
Görüb bevāblar anı görüşdi [131]*

*Muhammed Emîn adlu bil ey yār
Bir yigit qarındaş kuzusu var [143]*

*Ağa da nola bir hizmet buyursañ
Muft'dir emriñe her neki dirseñ [145]*

Akabinde Hz. Hatice'nin bir düş gördüğünü, düşün tabir ettirince Mekke'de doğan Hz. Muahmmmed'in ahir zaman peygamber olacağını ve kendisinin de ona nasip olacağını öğrenmesi ve içten içe Hz. Muhammed'i beklemesini anlatan şair, ardından Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'in kervana katılmasına izin verdiğini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Meger Hadice bir düş görmiş idi
Mu'abbirlere anı şormuş idi [152]*

Didi peygamberi āhîr zamāna

Naşīb olasin ol faḥr-i cihāna [161]

*Bile olsun nola ol kārībānda
Ola kim pes cihān ḥalkı aḡa bende [171]*

3.2.1.22. Hz. Muhammed'in Kervanla Yola Çıkması [176-250. Beyit]

Bu bölümün başında Hz. Hatice'nin Tevrat'ta yazan Hz. Muhammed sıfatını okuması onun katına gelen Hz. Peygamber'i duvar deliğinden görüp vasfının Tevrat'taki aynı olduğunu görüp kendisini ona nişanlaması bahsi anlatılır.

*Yazılmışdı Muḥammed'iḡ şıfātı
Ḥaḳīḳat nice ise ḥaddu zātı [186]*

*Dīvār delüḡine yüzün götüirdi
Kim ol sâ'at Ḥabībullaḡı gördi [198]*

*Tecellī eylemiş alnındaki nūr
Görürdi anı kim Tevrāt'da mezkūr [199]*

Ardından Hz. Peygamber'in zat-ı sıfatını metheden şair, Hz. Hatice'nin Allah'a Hz. Peygamber'in yārânı olmak için yalvarmasını nakleder.

*Du'āmı yā ilāhi sen ḳabūl it
Ḥabībīḡ Muştafā'ya beni ḳul it [205]*

Devamında Hz. Hatice'nin bu sırrı gizli tutmaya karar vermesini, Kervanlarının reisi olan Meysere'yi huzuruna çağırıp ona Hz. Muhammed'i ısmarlaması, Hz. Muhammed'e türlü hediyeler ve ikramlarla izzet ve hürmet göstermesini emretmesini, Meysere'nin emri yerine getirip Hz. Muhammed'in katına varmasını ve Hz. Muhammed'in kervanla yola çıkmasını dile getirir.

*Var idi bir ḳulı Meysere adlu
Re'ṡi kārībān 'Alī şıfātlu [215]*

*Gidicek sen Muhammed'e haber vir
Ata bindir yanuñ sıra yola gir [230]*

*Dahı boğcayı aldı kıldı pinhân
Muhammed'in katına vardı ey cân [246]*

*Gidecek gün ola bunda gelesin
Ebubatlu bizimile olasın [248]*

3.2.1.23. Bâhirâ Rahip Kıssası [251-371. Beyit]

Bâhirâ Rahip hikâyesinin anlatıldığı bu bölümün giriş kısmında Hz. Peygamber'in kervanla yola çıkması, gece olunca Hz. Hatice'nin kendisi için gönderdiği kıyafetleri giyip atına binmesi, onu böyle gören sevenlerinin mutlu olması, Ebu Leheb ve Ebu Cehil gibi hasetlerin kızıp Meysere katına varıp ona gösterilen hürmetin nedenini sorması, Meysere'nin de Hz. Muhammed'in âlemlerin peygamberi olduğunu, kendisinin dahi onun kulu olduğunu belirtmesi anlatılmaktadır.

Şair, bu girişin ardından Bâhirâ Rahip kıssasını anlatmaya başlar. Bâhirâ Rahip'in Hz. İsa'ya inandığını ve onu bilen herkes tarafından hürmet gördüğünü belirtir.

*O deyrâ icinde bir rāhib var idi
Aña Buḥārī rāhib dirler idi [300]*

*Ḳamū halk anı işidüb bilmişdi
Anıñ vaşftı cihāna tolmışdı [301]*

Bâhirâ Rahip'in Hz. Peygamber'in zatını Tevrat ve İncil'den okuyup ona müştak olduğunu belirterek devam eden şair, Bâhirâ Rahip'in Allah'tan Hz. Peygamber'i görmeyi niyaz ettiğini, onun Mekke kervanıyla geleceğini ve başında ak bir bulutun gölge olduğunu bildiğini, Hz. Muhammed'i beklediğini anlatmaktadır.

*Temāmet okuyub hem bilmiş idi
Deründen aña müştāk olmuş idi [307]*

*Dilerem ol zamāna irgüresin
Anıñ maḥbūb cemālin gösteresin [319]*

Devamında Allah'ın Bâhirâ Rahip'in duasını kabul etmesi, Bâhirâ Rahip'in her yıl Mekke kervanını gözlemesi, otuz yıldan uzun bir süre kervanı beklemesi, yeni Mekke kervanını görmesi, kervanın üzerindeki ak bulutu görünce Hz. Muhammed'in orada olduğunu anlaması, kervanı evine davet etmesi, Hz. Peygamber'in kervandaki mallara nöbetçi olarak bırakılması, Bâhirâ Rahip'in Hz. Muhammed'in gelmediğini anlayıp kervana bakması, ak bulutu kervanın üzerinde görüp savmadan atlayarak kervana varıp Hz. Muhammed'e kavuşması anlatılır.

*Pes Allāh Te'ālā kıldı taḳrīr
Muḥammed'in yüzünü göre ol pīr [325]*

*Ki irdi anda Mekke kārībānı
Varub bildirdiler Buḥrāya anı [336]*

*Görür bir aḳ bulut kim kārībāndan
Nereye gitse bile giderdi andan [338]*

*Ḳumaş beklemeğe ḳodılar ādam
Muḥammed bile ḳalsun didiler hem [352]*

*Görür ol aḳ bulut daḫı yerinde
Ḳumaş ṭurduḡı yerin üzerinde [360]*

*Hemīn dem gördi Buḥrā 'aḳlı gıtdi
Yine 'aḳlını dirüb ḡayret itdi [370]*

3.2.1.24. Gazel [372-377. Beyit]

Şair, hikāyeye Bâhirâ Rahip'in ağzından bir gazel naklederek ara vermektedir.

3.2.1.25. Bâhirâ Rahip Kıssası Devamı [378-399. Beyit]

Gazel kısmının ardından hikâyeye devam eden şair Bâhirâ Rahip'in Hz. Muhammed'i alıp evine gelmesini, Hz. Muhammed'in ahir zaman peygamberi olduğunu herkese beyan etmesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Biliñ ahir zamān peygamberidir
Dağı cümle nebîler serveridir [387]*

3.2.1.26. Mecûsî Ateşinin Sönmesi [400-435. Beyit]

Şair bu bölüme Mekke kervanının Şam'a varması ve Hz. Peygamber'in varlığı sayresinde hiç olmadığı kadar bereketli işler yapmasını anlatarak başlar.

*Çıkuben ehl-i Şām karşı geldiler
Size Allāh mu'în olsun didiler [402]*

*Didiler kim gelürüz bunda birçok
Ki böyle fā'ide itdiñiz yok [405]*

O sırada Mecûsîlerin bayramı olduğunu ve büyük bir ateş yaktıklarını nakleden şair, Mekke ulularının da bu şenliği seyretmek için oraya vardığını Hz. Peygamber'in de onların içinde yer aldığını, Hz. Peygamber'in onların ateşe taptıklarını görüp ateşe üflediğini ve ateşin söndüğünü anlatarak devam eder.

*Cühûdlarıñ meger bayrāmı geldi
Şehirden kāmûları taşra oldu [411]*

*Muhammed'i bile aldılar ey yār
Varalar seyr içün ol gice bunlar [415]*

*Muhammed Muştafā çün bunu gördi
Ki bir kez bunlara karşı üfürdi [419]*

Mecûsî ateşinin sönmesiyle Mecûsîlerin liderinin bu durumun Hz. Muhammed'in varlığına delil olduğunu söylemesi, Mecûsîlerin Mekke kervanında Hz. Muhammed'i araması, Meysere ve Ebu Bekir'in onu koruyup saklaması kısımlarının anlatılmasıyla bu bölüm sonlandırılır.

*Didi kim Mekke kavmini bulunuz
Muhammed bunlarıdır bulunuz [424]*

*Bu sözleri işitti çün ol itler
Aradı Mekke kavmin ol pelüdler [432]*

*Alub Meysere ol fahr-i cihânı
Ki cübbe altına şakladı anı [434]*

3.2.1.27. Hz. Muhammed'in Kervanın Müjdecisi Olarak Mekke'ye Yollanması [436-465. Beyit]

Şair bu kısımda Mekke'ye üç konak kalınca kervandan birinin Hz. Hatice'ye haberci gönderilmesinin bir gelenek olduğunu belirterek başlar. Ardından Meysere'nin Hz. Hatice'ye tüm yaşananları anlatan bir mektup yazması, müjdeci olarak Hz. Muhammed'i seçmesi, onu sevenlerin buna sevinmesi, Ebu Leheb ve Ebu Cehil'in buna karşı çıkması, Hz. Peygamber'in yolu bulamayacağını söyleyip onla alay etmeleri ve Hz. Muhammed'in Mekke'ye doğru yola çıkması anlatılır.

*Kaçankim ol yere gelseler ey yâr
Şalarlar buradan müjdeci bunlar [441]*

*Didi kim ben revâgördüm Muhammed
Varub müjdeleye vü geye hil'at [450]*

*Ebû Cehîl Ebû Leheb işitti
İkisi de ta'li sözler itdi [452]*

*Tîz hemîn egerleyüb bindirdiler
Muştafâ'yı müjdeci gönderdiler [463]*

3.2.1.28. Mekke'ye Üç Saatte Varması ve Mektubu Hz. Hatice'ye İletmesi [466-532. Beyit]

Şair bu kısımda bir mucizeyi anlatmaktadır. Hz. Peygamber'in devesi ile müjdeci olarak yola çıkmasını, ardından uykuyakalıp devenin yoldan çıkmasını, Allah'ın emriyle Cebrail'in gelip deveyi hemen Hz. Hatice katına erdirmesini, Hz. Muhammed'in mektubu vermesini, Hz. Hatice'nin tüm yaşananları öğrenmesini, buraya üç saatte geldiğini de öğrenince artık hiç şüphesinin kalmamasını ona bir kaftan giydirerek kervana yollamasını, Ebu Leheb ve Ebu Cehil'in onu görünce yolu şaşırdığını düşünüp alay etmelerini ama sırtındaki kaftanı görünce şaşıp kalmaları anlatmıştır.

*Giderken gözine uyhu geldi
Ya'nî kim şeytân aña furşant buldı [467]*

*Hak Te'âlâ emr eyleye pes ey cân
Ol sâ'atde Mekke'ye irdi hemân [481]*

*Hâdim aldı nâme'i iletđi aña
Okudı ve şükr idüb kaldı taña [495]*

*Dir Muḥammed kim bu gice gelmişim
Üc sâ'at gecdügi dem 'azm itmişim [501]*

*Didikim kalmadı şekkim Yâ İlâh
Budur ol iki cihānda padişâh [503]*

*Bir ağır bahālî kaftân virdiler
Muştafâ'nın egnine geydirdiler [507]
Ebû Cehîl Ebû Leheb şād olub
Ta'n iderler kâhķaha ile gülüb [516]*

*Gördiler egnine geymiş ḫil'atı
Devleti pâyende vü hem tal'atı [523]*

3.2.1.29. Kervanın Mekke'ye Varması ve Hz. Hatice'nin Niyetini Açıklaması [533-604. Beyit]

Şair bu bölümün girişinde kervanın Mekke'ye varmasını, Hz. Muhammed'in Meysere tarafından atıyla Ebu Talib katına varmasını anlatmaktadır.

*Didi Ḥadīce Muḥammed inmesün
Atıla varsun eve yorulmasun [537]*

*Pes sāyisler öne düşüb gıtdiler
Ebū Ṭālib evine iletdiler [538]*

Şair bu girişin ardından bir hayli zaman geçtiği halde Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'in kervandaki hakkını ödememesini, Âtike'nin Hz. Hatice katına varıp bunun sebebinin sual etmesini, bunun üzerine Hz. Hatice'nin düşünüyü ve Hz. Peygamber'le evlenme muradını dile getirmesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Gecdi bir ay kim eşer belürmedi
'Ulūfesin Aḥmed'in göndermedi [543]*

*Ne virürse dūrri yetīme daḥı
Anı ḥarc idüb yetürelüm ey aḥı [579]*

*Anıḡla anı evlendirevüz
Bir kişi zādeye gelin alavuz [580]*

*Dir Ḥadīce'Âtike'ye nemki var
Ben size cāriye olam baḥtiyār [594]*

3.2.1.30. Hz. Hatice'nin İstenmesi [605-683. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'e istenmesini, Hz. Hatice'nin babasının vermemesini bunun üzerine Hz. Hatice'nin bir oyun ederek kendisini Hz. Peygamber'e verdirmesini anlatır.

3.2.1.31. Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin Evlenmesi [684-733. Beyit]

Bu kısımda Hz. Hatice'nin babasını ikna ettikten sonra Âtîke'ye haber yollaması, Ebu Talib'in Hz. Muhammed'i Hz. Ebu Bekir'e gönderip ondan borç hediyelikler istemesi, Hz. Ebubekir'in birçok malzemeyi önceden hazırlayıp Hz. Muhammed'e armağan etmesi, tüm Mekke ulularının bir araya gelip günlerce düğün yapılması ve Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin cem olması anlatılır.

*Dir Ebū Ṭālib Muḥammed'e ey yār
Ebū Bekir ḥazretine yūri var [688]*

*On ṭabaḳ altun bile gümüş
On ṭabaḳ miski daḥi ḥāzır eylemiş [701]*

*Daḥi mercān ağacı hem ey aḥī
Yedi budağı var idi hem daḥi [702]*

*Mekke ulularını da'vet kılar
Cümlesi ol araya ḥāzır olur [727]*

*Cünki birkaç günden itdiler düğün
Düşmeniḡ bağına urdular düğün [729]*

3.2.1.32. Hz. Hatice'nin Hasetler Karşısında Tüm Malını Hz. Muhammed'e Vermesi [734 – 767. Beyit]

Şair bu kısımda haset kişilerin Hz. Muhammed'e Hz. Hatice'nin mallarından ötürü kötü sözler söylediğini, Hz. Peygamber'in bunları işidip üzüldüğünü, bunun üzerine Hz. Hatice'nin Mekke ulularını bir şölenle bir araya getirdiğini ve bu şölende tüm malını Hz. Muhammed'e verdiğini duyurduğunu dile getirmektedir.

*'Avratıḡdır bunca mālıla menāl
Bir gün ola incine bozıla ḥāl [736]*

*Çünki düşmenden işidüb bu sözi
Gāh gāh maḥzūn olur idi özi [739]*

*Çün Hadice işidüb āgāh olur
Mekke ulularını da‘vet kıılır [740]*

*Bu kadar deve katır mālu tavar
Heb Muhammed’iñ durur her ne ki var [762]*

3.2.1.33. Nübüvvet [768 – 831. Beyit]

Şair bu kısma Hz. Peygamber ile Hz. Hatice’nin çocuklarının ismini zikrederek başlar.

*Hadice’den hem iki oğlu oldu
Biri Kāsım birisi Tāhir idi [769]*

*Ruḳiyye Ümmügülşüm Zeyneb ey yār
Ki kızlar idi Fāṭıma’yla bunlar [770]*

Ardından Peygamber’in kırk yaşına ermesinden söz açan şair, Peygamber’in ahvalinden ve mucizatlarından (gölgesinin yere düşmemesi, saçının ateşe düşse de yanmaması, bedenine sinek konmaması) söz ederek nübüvvetin erişmesi kısmına girmektedir. Hz. Hamza’nın ahvalini görüp merak etmesi üzerine Hz. Peygamber’in kensinideki hali Allah aşkı olarak nitelemesini nakleden şair, Hira Dağı’nda Cebrail’in nüzul edip İkra ayetini bildirmesiyle nübüvvetin Hz. Muhammed’e ermesini, bunu gören Hz. Hatice’nin kelime-i şehâdet getirip Müslüman olmasını dile getirmiştir.

*Buyurdi ol sā‘atde Allāh Hādī
Didi Cebrā’il’e kim ya ‘ibādī [807]*

*Yüri irgür cismine risālet
Daḥı Qur’ānıla aya işāret [808]*

*Didi iḳrā’ didi bilmem ḳırā‘at
Ben ümmīyem nedir bilmem ‘ibādet [812]*

*Şehādet kelimesin ta‘līm itdi
Ne kim buyurdı ise anı ıttı [828]*

3.2.1.34. Gazel [832-841. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Hatice’nin Hz. Peygamber’in risaletine ermiş olmakla duyduğu mutluluğu gazel formatında dile getirmiştir.

3.2.1.35. Hz. Ebu Bekir’in Rüyası [844-875. Beyit]

Şair bu kısma Varka isimli bir ruhbanın adını anarak başlamaktadır. Ardından Cebrail’in bir süre hiç vahiy indirmemesi ve ardından Allah’ın emriyle Müddesir Suresi’ni indirip Hz. Peygamber’e insanlığı İslamiyet’e davet etmesini söylemesi kısımlarını nakleder.

*Ki bir ruhbān var idi adı Varķa
Ki nāmı ıolmış idi řāmu řarķa [844]*

*Aķa müddeřir sūresini bıl ol
Nüzūl idüb didi ol da‘vete meřğūl [854]*

Şair bunun ardından Hz. Ebubekir’in rüyasını anlatmaya koyulmaktadır. Hz. Ebubekir’in ticaret için Şam’a gittiği bir günün gecesinde düşünde bir ayın dizlerine gelip konduğunu görmesini, bu rüyayı bir ruhbanı tabir ettirmesini, ruhbanın onun Mekke’den geldiğini öğrendikten sonra ahir zaman peygamberinin Hz. Muhammed olduğunu Hz. Ebubekir’e bildirmesini anlatan şair bu kısmı sonlandırır.

*İner ay güneş ıonar dizine
Muıı‘ olur nekim dirse sözine [858]*

*Olışardur anııadı Muııammed
Ki řarķu ğarba deıli ıola ümmet [864]*

3.2.1.36. Dört Halife’nin Müslüman Oluşu ve Hz. Ömer Kıssası [876-919. Beyit]

Şair gazel formatında yazmış olduğu bu kısma Hz. Ebubekir’in Müslüman oluşuyla başlamaktadır. Hz. Peygamber’in Hz. Ebubekir’in gördüğü rüyayı ve

rüyanın tabirini ona bildirmesi üzerine Hz. Ebubekir'in Müslüman oluşunu beyan etmektedir.

*Didi düşüni Ebū Bekr'îñ niçesi gördigin
Hem mu'abbir anı nice ta'bır itdügin beyān [880]*

*Çün Ebū Bekir işidüb gördi anda mu'cize
Şıdkıla ĩmān götürdi oldu mü'min müslimān [881]*

Ardından Hz. Ali'nin, Hz. Zeyd'in, Hz. Zübeyr'in, Hz. Osman'ın, Abdurrahman Talha ve Sa'd bin Vakkas'ın, Hz. Hamza'nın isimlerini anmış ve Müslüman olanların sayısının otuz dokuza ulaştığını ve bu kişilerin mağarada ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmiştir.

*Ehl-i ĩmān cümlesi otuz toköz olmuş idi
Gizli iderler 'ibādet bir mağarada hemān [885]*

Şair bu kısmın ardından Hz. Ömer'in Müslüman oluşunu anlatmaya başlamaktadır. Ebu Cehil'in Hz. Ömer'in yanına gelip onu Hz. Muhammed'e karşı kışkırtmasını, onun yalanlarıyla insanları kandırdığını söylemesini, Hz. Ömer'e mal teklif ederek ondan Hz. Muhammed'i öldürmesini istemesini, Hz. Ömer'in bu niyetle Hz. Muhammed'in ibadet ettiği mağaraya gelmesini, Hz. Muhammed'in vaziyeti görüp dua etmesini, eli ve ayağı titreyen Hz. Ömer'in bu mucize üzerine ikna olup dine girmesini, ardından ona hesap soran Ebu Cehil' Hz. Muhammed'in şüphesiz ki ahir zaman peygamberi olduğunu söylemesini nakleden şair bu kısmı sonlandırır.

*Didi Ebū Cehil bu sırrı vardı 'Ömer kıtına
Muḥammed Muştafā içün gör ne söyler kıtabān [886]*

*Ben saña yüz deve virem dahı yüz oḳḳa gümüş
Öldürüb ol serveri bir lahza aña virme amān [890]*

*Ḳaldurub elin du'ā kıldı Rasūlullāh hemīn
Didi yā Rabbi 'Ömer'le eyle dīni cāvidān [894]*

*Dir Ebū Cehl'e 'Ömer kim şübhe yokdur aña hic
Ol Rasūldür fahri 'ālemdir aña yokdur gümān [901]*

3.2.1.37. Hikâye-yi Direk [909-919. Beyit]

Gazel formuna devam eden şair bu kısımda mesciddeki direğin Hz. Peygamber sevgisinden ağlayıp figan etmesi ve ortadan yarılması anlatır. Hz. Peygamber'in mescide hutbe verirken bir direğe dayanmayı âdet edindiğini söyleyerek başlayan şair, daha sonra Hz. Peygamber'in rahat etmesi için bir minber yapıldığını, Hz. Peygamber'in hutbeyi minberden vermeye başlamasıyla direğin ortadan yarıp inlemesini, Hz. Peygamber'in direğe dokunmasıyla direğin sakinleşmesini, bu olayı gören birçok kişinin Müslüman olduğunu dile getirerek bu bölümü sonlandırır.

*Cum'a gün huṭbe okurdu bir direge ṭayanub
Dā'im öyle 'ādet idinmişdi ol mihribān [910]*

*Şoṅra bir minber yapıldı çıkdı üstüne Rasūl
Huṭbeye başladı okuyaydı ol nev-civān [912]*

*Gördiler mescid içre ḳopdı feryādı anıṅ
Ol direk yarılub itdi nevḫahu vāhu fiḡān [913]*

*Anı işidüb nice kāfirler oldı müslimān
Daḫı nice mu'cizāt görüb nice bān oḒlı bān [916]*

Şair bu bölümün son kısmında bu kitabın Allah'ın yardımıyla sona erdiğini belirtmektedir.

*Temmetū'l-kitāb bi-avni'llāh
El-Melik El-'Azīz El-Vehhāb*

3.2.1.38. Dua Bölümü [920-932. Beyit]

Bu kısımda mesnevi biçimine geri dönen şair, Allah'ın yüceliğini dile getirerek başladığı duasını esirgenme ve bağışlanma dileyerek sonlandırmaktadır.

*Bu řāhibi da‘vetiñ sen vir murādın
Bağışla el-ğiyāse ‘l-mustağışın [926]*

*Sinümüz için karanı etmeligil
Anda bizi gūyā gū itmegil [932]*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE METOT

4.1. MATERYAL (İNCELENEN NÜSHANIN TANITILMASI)

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'sinin elimizde bilinen tek nüshası bulunduğundan çalışma bu nüsha üzerinden yapılmıştır. Söz konusu nüsha 06 Mil Yz A 7426 arşiv numarası ile Ankara'da, Millî Kütüphane Yazmalar koleksiyonu içerisinde yer alan bu nüsha 77 varak olup hattı harekeli nesihthir. Eserin içerisinde yazılış tarihi ya da müstensihine dair bir ifade kullanılmamıştır. 0075 – 74a kısmında “*Bu kitāb Şeftdīl Hatun’uñ ḥāyrātıdır. Allāh ‘aşqına her kim okursa bir Fātīha üc ihlās-ı şerīfe kırā’at iden qarındaşlar.*” ifadesi yer almaktadır. Söz konusu nüshanın kâğıt çeşidi insan filigranlı, cildi ise çarkuşe yıpranmış kahve, rengi meşin, üstü aşınmış bez rengi kâğıt kaplı mukavva cildir. Kâğıtlar krem rengidir, söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Her varığında 13 satırın bulunduğu yazma eserin 1b-2a varaklarında mihrabiye tezhibi kullanılmıştır. 003-1b ile 0069 – 68a kısımları arasında her satırda iki mısra yer alırken 0070-68b ile 0073-71b arasında ise her satırda bir mısra yer almaktadır. Yazma eser iki bölümden oluşmaktadır. 1b-31b arasını oluşturan ve “*Başlayalum evvel Allāh adını / Uralum andan sözüñ bünyādını*” beyitiyle başlayan birinci kitapta yazar; Münacat, dua, yaradılış, hikâye-yi Yahudi, insanın yaradılışı, nübüvvet nurunun dolaşması, Hz. Peygamber’in doğumu, mucizeleri, sûtanne bulunması, Miraç bahsi ve vefatına yer vermiştir. 32a-32b’de Türkçe mensur bir dua bulunmaktadır. 33b-71b arasını oluşturan ve “*Ey ‘ademden ‘ālemi var eyleyen / Yeri kâ’im gögi devvār eyleyen*” beyitiyle başlayan ikinci kitapta ise aynı yazar; Hz. Muhammed’in Hz. Hatice ile evliliği, nübüvveti, Dört Halife’nin Müslüman oluşu ve Hikâye-yi direk kısımlarına yer vermiştir. 72a’da ise Türkçe manzum bir dua bulunmaktadır.

4.2. TRANSKRİPSİYON METODU

Metnin transkripsiyonu yapılırken aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

- a) İnceleme metin, eserin tek nüshası bulunduğu için bu nüsha esas alınarak oluşturulmuştur.
- b) Metnin neşri yapılmıştır.
- c) Eser, Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini taşımakta olduğundan yazılış ve imla sisteminde bu husus göz önünde bulundurulmuştur. Ancak bir sözcüğün okunmasında harekeler, E.A.T.'nin özelliklerine uymadığında harekeler esas kabul edilmiştir. Metnin içerisinde yer yer aynı kelimelerin farklı imla ve hareke dizilimiyle yazıldığı görülmüş, bu durumda da metindeki yazım ve harekelendirme sistemi esas kabul edilmiştir.
- d) Metindeki özel isimlere büyük harfle başlanmış, özel isimlere gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmıştır.
- e) Arapça ve Farsça ifadeler okunduğu gibi yazılmıştır.
- f) Mesnevinin her bir beyiti ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Eserin bölüm sonlarında verilen salâvat kısımları numaralandırmaya dâhil edilmemiştir.
- g) Metnin transkripsiyonunda(çeviri yazı) bilimsel eserlerde kabul gören sistem uygulanmıştır.
- h) Metinde okunamayan bölümlerin yanına(?) işareti konulmuştur.
- i) Elimizde bulunan yazma nüshadan örnek sayfalar, mikrofilm üzerinden tarama yapılarak orijinal halleriyle çalışmanın sonuna konulmuştur.
- j) Eser içerisinde sıklıkla kafiyelendirme sistemindeki bozukluklar düzeltilmiş, kafiye sisteminin bozan mısra ve beyitler dipnot olarak belirtilmiştir.

4.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Tablo 4.1.Transkripsiyon Alfabeti

ء	,
ا	a,e
آ	â
ب	b,p
پ	p
ت	t
ث	ṯ
ج	c,ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẓ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ
ض	ḍ, ẓ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k,g,ğ,ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, u, ū,ü,o,ö
ه	h,a,e
ی	y, ı, i, ī

4.4. METİN

1-b

Suretü'l- Baqara

Bismillahirrahmanirrahîm

Âllāhu lā ilāhe illā hüvel ḥayyul ḳayyum lā te'ḥuzuhu sinetün velā nevm lehü mā fis semāvāti vemā fil arḍ men zellezī yeşfe'u 'indehu illā bi iznihi ya'lemu mā beyne eydihim ve mā ḥalfihüm ve lā yuḥitūne bi şey'in min 'ilmihî illā bimā şā'e ve si'a kürsiyyuhüs semāvāti vel arḍvelā ye'uduhu ḥıfzuhumā ve hüvel 'aliyyül 'azîm (255.ayet)

Fāiātün/ Fāilātün/ Fāilün

Mevlūd-i Şerif

1	Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözün bünyādını
2	Evvel Allāh deyelüm biz derdile
Allāh adın ögredelüm her dile
3	Evvel Allāh deyelüm bir ḥaḳdurur
Ḥayy Bāḳī Vāḥīd ü Rezzāḳdurur

2-a

4	Allāh adın dilde tesbīḥ idelüm
Allāh adı ile şürü' idelüm
5	Destegīri ḥaḳ ola bir kişinün
Ebter olmaya şonı her işinün
6	Cümle 'ālem yoğiken ol var idi
Evvel aḥiri Ġanī Cabbār idi

7 Ol var idi yoğıldı ‘ālemde eṣer
Kimse andan virmez hiç ḥaber

8 Diledikim kendüsin kıla ‘ayān
Biline hem ‘āleme ol müste‘ān

9 Biline ḥaqqıñ kemāli kudreti
Tā ‘ayān ola Muḥammed ḥazreti

10 Ḥaḳ Te’ālā çün yaratdı ‘ālemi
Kıldı ‘ālemde müzeyyen ādemi

11 Ādem icre virdi bir nūr-ı şafā
Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muṣṭafā

12 Oldurur iki cihānıñ serveri
Nice yüz biñ ‘ālemiñ peygamberi

13 Anıñçün yaradıldı bu cihān
Cümle varlık āşikāre vü nihān

14 Anıñçün oldu bu şems ü kamer
Anıñçün oldu ‘ālem ser-te-ser

15 Anıñçün oldu ‘ālem nūrıla
Ḥürmetine tıldı cennet ḥūrıla

16 Āline evlādına olsun du‘ā
Anlara olsun du‘āile şenā

2-b

17 Raḥmetü’l-‘ālemīndir ol ḥabīb
Kamu dürlü dertlere ol ṭabīb

- 18 Luṭf-i ‘izzîñ ḥürmetiçün yâ Rabbenâ
Anlarıñla eyle bizi âşinâ
- 19 Ḥürmetine anlarıñ luṭfı işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil
- 20 Geldik imdi söze ma‘ni diyelüm
Muştafâ mevlüdini söyleyelüm
- 21 İdelüm ol serveriñ mevlüdini
Şaz u ḥürrem idelüm ehl-i dîni
- 22 İşit imdi Ḥaḵ Te‘âlâ kudretin
Nice yaratdı Muḥammed ḥazretin
- 23 ‘Âleme nice götürdi Aḥmed’i
Cümle ‘âlem faḥrî ol Muḥammed’i
- 24 Daḥı nice olduḡını ‘âlemiñ
Hem nice ḥalk itdüḡini âdemiñ
- 25 Aşlı ile diyelüm anı saña
Cân kulaḡın tutasın benden yaña
- 26 Ḥaḵ Te‘âlâ tâ getüre dilümde söyleyem
Vaşfını biñde birin şerḥ eyleyem
- 27 Ol ḥudâvend-i ‘alîm-i destegîr
Ol münezzeh zât-ı pākî bî-naẓîr
- 28 Kendüsi bir gizlü zâtıdı ezel
Yoḡıdı ‘âlem var idi ol lem-yezel
- 29 Diledi ol zâtı ide âşikâr

Biline bu ‘āleme ol perverdigār

3-a

- 30 Çün murād eyledi Hāk ol arada
Muştafā’nıñ rūhın anda yarada
- 31 Yaradub Hāk Muştafā ervāhını³¹
Yakdı kudret kandili mişbāhını
- 32 Yanıser iki cihānda ol çerāk
Anuñçün yaradıldı nüh-tıbāk
- 33 Hāk Te’ālā ol ḥabībıñ zātını
Yaradub virdi Muḥammed adını
- 34 Sevdı anı ol Hüdāvendī Celīl
Ḥazretine anı idindi Ḥalīl
- 35 Hāk anı maḥbūb idindi zātına
Raḥmet içün şaldı dünyā yüzine
- 36 Anuñçündür cihānıñ olması
Cümle bu eşyā vücuda gelmesi
- 37 Her neyatet kim gelür kimi yeter
Cümle bunlar gine toḥumdan biter
- 38 Bu meşel bir hoş meşeldir dinlegil
Cümlesiniñ aşlı oldur aḡlagıl

³¹ Metnin aslında “ervāhın” olarak geçen kelime kafiye gereği düzeltilmiştir.

- 39 Pes delîl oldu Muḥammed ‘āleme
Anıñçün oldu ‘izzet ādeme
- 40 Ol ḥabībîñ ḥürmetiçün yā Kerīm
Merḥamet kıl yarlıgağıl yā Raḥīm
- 41 Yarlıgasan ‘ālemi yā Ze’l-celāl
Ol münezzeh zātına irmez zevāl
- 42 Ya ilāhī raḥmetiñ işār kıl
Aḥiretde cennet ü irzāni kıl

3-b

- 43 Ger bu ‘ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 44 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūli Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Rasūlallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Beniyyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Ḥabīballāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Şafıyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Bıḥayyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Ḥalīlallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ibni Zebīhallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Kelīmallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Mesīhallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā seyyide’l-evvelīn ve’l-āḥirīne
Ve selāmūn ‘ale’l-mürselīne
Ve’l-ḥamdülillāhi rabbi’l’alemīne

Sure-i Ahzab
Bismillahirrahmanirrahîm

Yâ eyyühellezine âmenû lâ tedhulû buyûte ennebiyyi illâ en yu'zene leküm ilâta'âmingayre nazîrîne inâhu ve lâkin izâ du'itum fedhulû fe izâta'imtum fenteşirû ve lâ müste'nisîne li hadîşin inne zâlikum kâne yu'zî'n- nebiyye fe yestaḥyî

4-a

minküm vAllâhu lâ yestaḥyî minel ḥaḳḳı ve izâ seeltumûhunne metâ'an fes'elûhunne min verâ'i ḥicâbin zâlikum aṭheru li ḳulûbiküm ve ḳulûbihinne ve mâ kâne leküm en tu'zû Rasûlullâhi ve lâ en tenkihû ezvâcehu min ba'dihî ebeden inne zâlikum kâne indallâhi azîmâ. İn tubdû şey'en ev tuhfûhu innallâhe kâne bi külli şey'in 'alîmâ. Lâ cunâḥa 'aleyhinne fî enâ'ihinne ve lâ ebnnâ'ihinne ve lâ ihvânihinne ve lâ ebnâ'i ihvânihinne ve lâ ebn'ai ihvâtihinne ve lâ nisâ'ihinne ve lâ mâ meleket eymânühünne vettaḳînellahi innAllâhe kâne 'alâ külli şey'in şehîdâ. İnnallâhe ve melâiketehu yuṣallüne 'alâ'n-nebiyyî yâeyyühellezine amenûşallû 'aleyhi ve sellimû teslîmâ.

45	Ol Rasûl-ı Ahmede 'uşşâḳ olan
Cân-ı göñülde aḳa müştâḳ olan
46	Şal bugün deryâ-yı 'aşḳa özüñi
Tutuben dergâh-ı ḥaḳḳa yüzüñi
47	Gel bugün meydâna ehl-i dert iseñ
Söyle fevt itme bu sözi merd iseñ
48	'Âşık olan bu söze pervânedir
'Âşık ol da şem'ine pes yanaṭur

4-b

- 49 Nice fāzıl serverī medḥ eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş
- 50 Bizde tākat yok ki ol cānı bülbulün
Medḥ idem terk ide her bülbul gülün
- 51 Nāle vü āh eyleyem bülbulleyin
Koḥulaya ḥalk ‘ālem gülleyin
- Ger bize destar vire perverdigār³²
- 53 Ḥaḳ ḥabībī Aḥmed ü Muḥammed için
Kur’an inzāl itdügi maḥbūb için
- 54 Bir kitāb idem bu sözi aḡlana
Mevlūd ola ol da’imā diḡlene
- 55 Ol rasūlün bende meddāḡı olam
Ol günāḡım derdine dermān bulam
- 56 Muṣṭafā’nıḡ mevlūdın diḡleyesin
Dileriz himmet-i ‘aṡā eyleyesin
- 57 Kim ki bu ben miskīne du‘ā ide
Anlara raḡmet kıla yarın Ḥūdā
- 58 Dilerim Ḥaḳ rāzı olsun anlara
Bizim için bir du‘ā idenlere

³²Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 59 Her ki bu meclisde bile buluna
Cennet ü rahmet vire ol kuluna
- 60 Dağı her kime irişe bu kitāb
Kılmaya ‘ayb u haṭāsıçün ‘itāb
- 61 Başladım ol serveriñ mevlüdine
Diñledim tā derdile ehl-i dīne
- 62 Diledim pes bir yeñi mevlüd düzem

5-a

- Söyledikçe her söze dürler dizem
- 63 Şıgıñub Mevlā’ya sözüüm söyledim
Bülbüli-vār nāle vü āh eyledim
- 64 Mevc urub deryā gibi cüş eyledim
‘Aşk şarābını icüb nüş eyledim
- 65 Ger hidāyet olur ise özüme
İdevüz ilhām olursa sözüme
- 66 Medḥ idem ol serveriñ evşāfını
Tā bulam ol gevheriñ Allāh’ını
- 67 Biz dağı medḥ idevüz ol serveri
İşidüb ḥayrān ola ins ü peri
- 68 Cem‘ olalar bir yere tā ehl-i dīn
Diñleyeler³³ Muştafā’nıñ mevlüdin

³³Kelime metinde “diñyeler” biçiminde yazılmıştır ancak anlam ilgisi nedeniyle diñleyeler biçiminde düzeltilmiştir.

- 69 Derilüb ‘āşıklar anı dinleye
Gözlerinden yaş döküben inleye
- 70 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubh u şām
Medh olunsa haşre dek olmaz temām
- 71 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Şafvetullāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Hayretullāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Emīnallāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Huccetellāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Hayri Halkıllāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Menihtārallāh

5-b

Sure-i ‘Arāf

Bismillahirrahmanirrahīm

Ellezīne yettebi‘üner rasulen nebiyyellezī yecidūnehu mektūben ‘indehüm fīt tevrāti vel incīli ye’murhum bil ma‘rūfi ve yenhāhum ‘anil münkeri ve yuhıllu lehumuṭ ṭayyibāti ve yuharrimu ‘aleyhümul ḥabā’ise ve yeda‘u ‘anhüm ısrāhum vel aḡlālelletī kānet ‘aleyhim fellezīne āmenū bihī ve ‘azzerūhu ve naşarahu vettebe‘ün n’urellezī ünzile me‘ahu Ulā’ike hümül müflihün. Kul yā eyyühan nāsu innī rasulullāhi ileyküm cemī‘anillezī lehu mülkus semāvāti vel ardı lā ilāhe illā hüve yuḥyi ve yumitu fe āmin’u billāhi ve rasulihin nebiyyil ummiyyillezī yu ‘minu billāhi ve kelimātihi vettebi‘ūhu le‘alleküm tehtedün.

6-a

- 72 Muşafā mevlüdini yād idelüm
İşidenler cānını şād idelüm
- 73 Vire şafā eşidenler cānına
Ola kuvvet dīnine imānına
- 74 Diñle evvel bir hikāyet idelüm
Mevlüdün sözine andan gidelüm
- 75 Ta bilesin mevlüdü kim ne imiş
Hürmeti mevlüdün nice imiş
- 76 Var idi Bağdād icinde bir kişi
Gice gündüz hayr idi anıñ işi
- 77 Her rebiü'l- evvel ayı Muşafā
Mevlüdün eyler idi ol pür-şafā
- 78 Ol habībın yoluna komuşdı baş
Yidürürdi et vü ekmek dürlü aş
- 79 Bir Yahūdī koñşusu vardı anıñ
Ki 'adūsı idi İslām ehliniñ
- 80 'Avratı didi bir gün buña ey nigār
Ne 'aceb işdür ki eyler işbu cār
- 81 Her rebiü'l- evvel ayı bu kişi
Hayr idüben yidürür dürlü aş

- 82 Ol Yahūdī didi bilgil ey nigār
Bir ḥabībī vardır anıñ gül-‘īzār
- 83 Bu ayın on ikincisinde ey ğam-güsār
Toğduğıçün ol ḥabībī baht-ı yār
- 84 Anasından toğdı ol bedri temām
Cümle ‘ālem āfitāb oldu hemām

6b

- 85 Anıñçün anda bayrām ider ol
Her kişıye dürlü in‘ām ider ol
- 86 Çün işitdi ḥatunı anıñ sözün
‘Aklı gidüb yāvu kıldı kendözin
- 87 İrdi aña ol vakit ‘aşkı Muştafā
Toldı ḳalbi zevk-i şevkile şafā
- 88 Ol gice şevk ile yatdı bahtiyār
Gördi düşde Muḥammed’i şemsi-vār
- 89 Hāzır olmuş cümle aşḥābıyla ol
Cümle ālī daḥı aḥbābıyla ol
- 90 Didi ḥatun kimdürür bu māh-ı tāb
Yok durur buncılayın āfitāb
- 91 Didiler muhtārı Muḥammed budur ol
Hem daḥı Maḥmūd u Aḥmed budur ol
- 92 Ol ḥabībe şevk ile virdi selām
Ḥulḳıla aldı selāmıñ ol hümām

- 93 Yā Rasūlāllah diyü söyledi ol
Luṭfile lebbeyk didi aṇa Rasūl
- 94 Ağlayuben ol nigār āh eyledi
Ben seniṅ kemter ümmetiyem didi
- 95 Baṇa lebbeyk dimeṇe nedir sebeb
Ey leṭāfet ma‘deni vü kânī edeb
- 96 Didi ol aṇa ṣefi‘ü’l- müznibīn
Ol ḥabīb ü rahmetü’l- ‘ālemīn
- 97 Şevk ile ögüb ululadıṅ beni
Bil ḳabūl itdi seni hem ol Ğani
- 7a
- 98 Saṇa īmān ḥil‘atın virdi āḥad
Sen cinānda ḳalisersin ebed
- 99 Aṇa īmān telḳīn itdi ol Rasūl
Şıdḳıla īmāna geldi anda ol
- 100 Uyḥusundan uyanub didi o yār
Nezrim olsun Muştafā’ya nem ki var
- 101 Hem Yahūdī gördi ḥatun gördigin
Bildi ḥatunı Rasūl’e irdügin
- Didi gördüm bu gice sen gördüğün³⁴
- 102 ‘Āşık oldum bende aṇa cānıla
Toldı göñlüm nūrıla īmānıla

³⁴Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 103 Ol Rasûl'e biz uyalım şıdķıla
Yoluna cānı kıoyalım 'aşķıla
- 104 Hem daķı Hakkā itā'at idelüm
Mevlüd okutmaķı 'ādet idelüm
- 105 Tırdı anlar 'ahdi üzre ber-ķarār
Eylediler dīn-i İslāmı ihtiyār
- 106 Yılđa bir kez mevlüğin eylediler
Ni'metile halkı hoş toyladılar
- 107 Mevlüde itdikleri çün hürmeti
Anlara virildi imān hil'ati
- 108 Ger dilerseñ sen de 'izzet bulasın
Mevlüde cānıla hürmet kılasın
- 109 Ger bu 'ālem halkı dirse şubķ u şām
Medķ olunsa haşre dek olmaz temām
- 110 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā

7-b

Vir şalavāt ber -Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men Kerremehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men Ekremehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men 'Azimehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muħammed bini 'Abdullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-mürselīn
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā imāme'l-muttaķīn

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ şefi'a'l-müznibîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ hâdiye'l-muğillîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ rahmeten lil'âlemîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ seyyide'l-evvelîn ve'l-âhirîne

Ve selâmun 'ale'l-mürselîne
 Ve'l-ğamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Sure-i Âli'İmrân

Vemâ Muhammedun illâ rasûlun kad ħalet min ħablihi'r- rasûlu efein mâte ev ħutilen
 ħalebtum 'alâ a'ħâbikum vemen yenħalib 'alâ 'aħıbeyhi felen yeğurrallâhe şey'en
 veseyeczillâhu's-şâķirîn.Vemâ kâne linefsin entemûte illâ bî izinillâhi kitâben
 mü'eccelâvemen yürid şevâbe'd-dünyâ nu'tihi minhâ

8-a

ve men yürid şevâbe'l-âħirati nu'tihi minhâ ve seneczi's-şâķirîn.Ve keeyyin min
 nebiyyin ħâtele me'ahu ribbîyüne keşirun femâ vehenû li mâ aşâbehum fî sebîlillâhi
 vemâ da'ufû vemâstekânû vallâhu yuħıbbu's-şâbirîn. Ve mâ kâne ħavlehüm illâ en
 ħâlû rabbenâğfir lenâ zulûbenâ ve isrâfenâ fî emrînâ ve şebbit aħdâmenâ venşurnâ
 'alel ħavmil kâfirîn.Fe âtâhumullâhu şevâbed dünyâ ve ħüsne şevâbil âħirati vallâhu
 yuħıbbul muħsinîn.

Mefâilün/ Mefâilün/Feülün

111	Yaratmak diledi Ĥaĥ bu cihânı
Ki zâhir eyleye zâtı nihânı
112	Yerile gökleri iĥyâ ide Ĥaĥ
Yarattı anda bir gevheri ruĥânî
113	Muĥammed Muştafâ'nın dostluğına
'Arş-ı kürsi yarattı âsümânı

- 114 Pes ‘ālem düzilüb oldu temāmet
Urıldı Ādem’iñ andan nişānı
- 115 Gelüb zürriyetinden enbiyālar
Nübüvvetle feth itdi bu cihānı
- 116 Bulardan sonra Allāh Muştafā’ya
Virüb ışmarladı aḥir zamānı
- 117 Quruldı anuñiçün ‘arş u kürsi
- 8-b** Oқundı sūre-i seb‘aü’l- meşāni
- 118 Ki ya’nī Fātiḥa ol sūre-i ḥaş
Ki Furḳān evvelinde oқur uş nās
- 119 Abūbekir oldu ol yār-ı şādıḳ
Tutub destinde miftāḥ-ı cinānı
- 120 İkinci yārı ‘Ömer’dür Rasūl’uñ
Ri‘āyet eyledi şer‘ī ‘ayānı
- 121 Üçünci yārı ‘Oşmān şāḥ-ı Qurān
Oқudı cem‘ idüb açup diḥānı
- 122 Ki dördünci ‘Aliyyü’l- Murtażā’dır.
Viriser kevşeri āb u revānı
- 123 Rasūl’uñ yāridür bunlar ey yārān
Muḥib ol anlara tutma gümānı
- 124 Ḥasan ile Ḥüseyn ol nūr-ı ‘ayneyn

Ṭutar ‘arş üstlerine sāyebānı

125 Rasūl’uñ yoluna Ḥamza vü ‘Abbās
Olar terk itdiler başıla cānı

126 İlāhī ol ḥabībīñ Muşţafā’ya
Bu olsun cismi yāriñ armağanı

127 Gidüb cennet yoluna anıñ ile
Gelüb ṭutmaya maḥşerde zebānı

128 Ölekim raḥm idüb kıla şefā‘at
Caḥīm itmeye Ḥaḳ anda maḳāmı

Mefāṭlün/ Mefāṭlün/Feṭlün

129 Muḥammed gelmelü oldı cihāna
Gelüb mürsel ola aḥir zamāna

130 Ṭolısar ümmeti şarḳa vü ğarba

9-a

Olar bel bağlaya cümle ĩmāna

131 Sevinüb oldı ‘ālem Aḥmed içün
Şafālar irdi cümle mü’mīnāta

132 Maḳāmında ṭururken Cebrā’ıl’e
Nidā itdi Ḥaḳ ol begi? lisāna

133 Yetiş firdevs-i ā‘lā cennetüme
İşāret eyle var ḥūrī cināna

134 Ḥabībim Muşţafā ṭoĝsa gerekdir

Bize nüb ziynet olsun şādumāna

135 Yağın oldı Muḥammed toğmasına
‘Alāmetler belürdi ol nişāna

136 Hūriler geldi cennetten anuñiçün
Turub hizmetler ide ḥādımāna

137 Beşāret oldı vaḥşile tıyura
Ferah oldı ḳamūsı şādıḳāne

138 Kerem issī kerem luṭf it bulavüz
Ḥabībini Muştafa’yı ‘ārifāne

139 İlāhī dilerem sendenki yarın
Aluben elimi atma yabāna

140 Ḥabībini Muştafa’nın ḥürmetiçün
Naẓar kıll ḳullarına şākirāne

141 Muḥammed’dir ki ol ḥatmü’n- nebīdür.
Şalāt eyle aña sen ‘āşıḳāne

Fāilātün/ Fāilātün/Fāilün

142 Gel diler iseñ bula cānıñ şāfa
Vir şalavāt ber Rasūlı Muştafa

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke

9-b

yā ḥateme’n-nebiyyīn

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ḥayre’l- ḥalāıḳı ecma’ın

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā beşiru ve yā nezīru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā dā'iyān ilāllāh bi-iznihi ve's-sirāce'l
münīru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā 'ākıbü ve yā hāşiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ṯalibu ve yā nāşiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muhtāre'l-fāhizu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muḳaffā'l-ḡalibu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muḳtefā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-evvelīn ve'l-āḫirīne

Ve selāmūn 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Ahzab Sūresi

Bismillahirraḥmanirraḥīm

Mā kāne 'ale'n-nebiyyi min ḥaracın fīmā faraḍallāhu leh sūnetallāhi fillezīne ḥalev
min ḳablu ve kāne emrullāhi ḳaderen maḳdūrāEllezīne yubelligüne risālātillāhi ve
yahşevne ve lāyahşevne eḫaden illallāhe ve kefā billāhi ḥas'ibā.

10-a

Mā kāne Muḥammedun ebā eḫadın min ricālikum ve lākin rasūlallāhi ve ḫatemen
nebiyyine ve kānellāhu biküllī şey'in 'alīmā. Yā eyyuhallezīne amenuḫkurüllāhe
ḫıkran keşirā. Ve sebbihūhu bukraten ve aşilā. Hüvelezīne yuşalli 'aleyküm ve
melāiketuhu liyuḫricekum mine'z-zulumāti ile'n-nūr ve kāne bil mu'minīne raḫīmā.
Teḫıyyetuhum yevme yelḳavnü selāmūn ve e'adde lehüm ecren kerīmā. Yā
eyyuhe'n-nebiyyu inne erselnāke şāhidān ve mübeşşirān ve nezirā. Ve dā'iyen
ilāllāhi bi-iznihī ve sirāce'm-münirā. Ve beşşiri'l-mu'minīne bi'enne lehüm minellāhi

faḍlen kebīrā. Velā tuṭı‘ıl kāfirīne vel munāfikīne veda’ezāhum ve tevekkel ‘alellāhi ve kefā billāhi vekīlā.

143 Gel berü ey cān elinden diñle sen
Cānına vire şafālar anla sen

144 Ādem’iñ ḥalkı olduğın kılam beyān
Ac gözüñ bu ğaflet içinde uyan

145 Naql idelüm bu sözi vire şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

146 Diñle imdi Ādem’i Ḥaḳ yarada
Ol Muḥammed zāhir ola arada

147 Biline Ḥaḳḳ’iñ kemāli kudreti

10-b

Ādem’iñ urulısardur ḥilkati

148 ‘Azrā’il’e emr ider ol dem Ḥudā
Tā ki vara yerden ol tobraḳ ele

149 Ol gelen tobraḳ ile var bir işim
Anı Ādem yaradam oldur işim

150 Heybet ile ‘Azrā’il indi yere
Tā ki Ḥaḳ emrin yerine getüre

151 Geldi anda yire ‘Azrā’il-i emīn
Ḳorḥusundan yermuṭı‘ı oldı hemīn

152 Ḳaşna? urdı şark vü ğarb minḳāline
Muṭṭalı‘ oldı kimse ḥāline

- 153 Pes melekler derilüben geldiler
Ol gelen ٲobrağı balçık  ardılar
- 154 Mu tafa'nın  obrağını Cebr 'il
Ravzasından aluben oldu del l
- 155 H k buyurdu Cebr 'il'e ol zam n
 lete  obrağı cennete hem n
- 156 Al hab bim  obrağını git cennete
Yuyub inc  gibi  ark it ra mete
- 157 Cennetin ırma larından yudılar
 dem'in bal ı ı icre  aldılar
- 158  ardılar   n  dem'in bal ı ına
T  ki ol n r vara yerl  yerine
- 159  dem'e c n gel ben buldu  afa
Ber  urur alnında n rı Mu tafa
- 160 Pes tem m oldu bu ecz  irdi c n

11-a

- Oldı ol bal ık kem k ve et    an
- 161 A sen-i   retde  ıldı H k anı
Bir g zel h lkında  ıldı ol  an 
- 162 Ba'z  'ilmini a a 'arz eyledi
Ya'n  esm s n a a far  eyledi
- 163 Emr olub c mle melekler geldiler

Secde idüb‘izzet ikrām kıldılar

164 Geldiler cümle melek in‘āmıla.
Secde kıldılar kıamū ikrāmıla

165 Ādem’iñ alnında ol nūrı kıodı
Hak anı öğdi vü kerremnā didi

166 Turdı alnında nice gün Ādem’iñ
Şonra Havvā alnına vardı biliñ

167 Şit toğdı nūr aña kıldı nüzūl
Bu cihāna evvel oldı ol Rasūl

168 İrdi İbrāhīm’e vü İsmā‘ıl’e
Geldi ol nūr anlara envā‘ıla

169 Birbirinden seyr idüb geldi ki tā
Kimlere dede vü kimlere atā

170 Geldi ‘Abdülmuṭṭalib’e irdi nūr
Hoş tecellā eyleyüb anda o nūr

171 Pes ne hācet kim uzatmak bu sözi
Uyara Hak nevm-i ğafletden bizi

172 İrdi ‘Abdullāh’a ol nūr ulaşub
Cümle ecdād elini heb tolaşub

173 Oradan irdi Amīne Ana’ya

11-b

Bahre düşüb irdi ol durdāneye

- 174 Anları devr eyleyüb nûrı revân
Buldu yerin gitmedi andan hemân
- 175 Bu nûr ol nûrdurur kim ravzadan
Berķ urur dā'im mübārek turbadan
- 176 Ol ḥabībīñ nûrı ḥürmet yā Kerīm
Kıl teraḥḥüm raḥmet eyle yā Raḥīm
- 177 Ger bu 'ālem ḥalkı dırse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

178 Gel diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber Rasûlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ebā'l-kāsım

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā māḥiye'l-bātıl

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Aḥmed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muḥammed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Es'ad

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Emced

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Evḥad

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Kureyşī

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-evvelīn ve'l-āḥirīne

Ve selāmun 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Suretü'l Feth

Bismillahirrahmanirrahīm

Vallāhi cunudū's-semāvāti ve'l-'arđi ve kānellāhi 'azizān ḥakīmā. İnnā erselnāke şāhiden ve mübeşşirān ve nezīrā. Lī tu'minū billāhi ve rasūlihi ve tu'azzirūhu ve tuvaḫḫiruhu ve tusebbihuhu bukraten ve aşīlā. İnnellezīne yubāyi'ūne Āllahu yedullāhi fevḫa eydihim femen nekeşe fe innemā yenkuşu 'alā nefsihi ve men evfā bimā 'āhede 'aleyhullāhe fesityu'tīhi ecren 'azīmā.

- 179 Gel berü seyr idelüm bu arayı
Ma'nī yolların bulalım arayı
- 180 Giderek ol yola tā ki irevüz
Dost bağı güllerini biz direvüz
- 181 Girelüm ol gülşene bülbulü-vār
Dilüme kuvvet vire perverdigār
- 182 Muştafa'nın mevlüdin yād idelüm
Gönlümüz tahtını ābād idelüm
- 183 Çünkü düşdi rahme ol ḥayru'l-enām
Ol giceden bātıl oldu her şanem
- 184 Düşdi ki bil rahme ol ḥayru'l-beşer
Anda ol yıl ḥayra döndi nice şer
- 185 Nice düşdi rahme anı diyelüm
Siz irenlere beyān eyleyelüm
- 186 Atāsı ol serveriñ bir düş görür

12-b

Çıkdı bir nūr kendüden 'arşa irür

- 187 Anı ta'bır eyledi 'âlimleri
Bir yere cem' oldılar ne kim vārī
- 188 Didi bunlara 'Abdullāh ey şafa
Geliser senden Muḥammed Muşafā
- 189 Bunlar ol şād u ḥurrem oldılar
Toğısar andan Muḥammed bildiler
- 190 Amīneyle ol gice cem' oldılar
Ayile kün bir araya geldiler
- 191 Şād u ḥurrem yatdı bunlar ey ḥoca
Muşafā da raḥme düşdi ol gice
- 192 Heb Receb ayı ve Cum'a gicesi
Raḥme düşdi oldu 'ālem ḥocası
- 193 Nūr irişdi bes Amīne Ana'ya
Diñle ḥatunlar derildi ḥāneye
- 194 Amīne'ye alnında nūr kıldı qarār
Götürdi anı yoḥsul ne ki var
- 195 Heb Ḳureys'in uluları irdiler
Amīne alnında nūrı gördiler
- 196 Yüklü oldı Amīne ol nūrıla
Gice gündüz hemdem oldı ḥūrıla
- 197 Dört aya degin götürdi anası
Deprenicek çok sevindi anası
- 198 Çün işitdi bunı 'Abdulmuṭṭalib
Şan gülistāna irişdi 'andelīb

- 199 Didi ‘Abdulmuttālib ey pür-şafā
13-a
 Gelmelü oldı cihāna Muştafā
- 200 Pes didi oğluna ‘Abdulmuttālib
 Söyledi bu sözi yanına gelüb
- 201 Tiz Medīne şehrīne varğıl didi
 Oğluna eşvāb alub gelgil didi
- 202 Vardı ‘Abdullāh Medīne şehrīne
 Aldı eşvābı ki kaçd itdi döne
- 203 Hāsta olub ol kişi anda ölür
 Va‘de yetişüb Medīne’de qalır
- 204 Anda ölüb qalduğın işitdiler
 Qureyş ehli cümle ağlaşdılar
- 205 İşidüb Amīne feryād eyledi
 Qanlı yaşın yüze döküb ağladı
- 206 Dede aba cümle ağlar idi
 Görmedi oğlı yüzün dirler idi
- 207 Anası rahminde qaldı ol yetīm
 Atası öldi bulara irdi bil³⁵
- 208 Didi ‘AbdulmuttālibAmīne’ye
 Bu kelāmı söyle ol anaya

³⁵Beyit mesnevi kafiyelenişini bozmaktadır.

- 209 Ağlamağı kıoyalum ŗimden giri
Sevgili ođına dűŗir ŗimden giri
- 210 Nitekim ben ŗađım anı besleyen
Ben  l nce iŗigini bekleyem
- 211 Kim d g n p ağlamakdur kim fiğ n
Geydi bunlar y s  tonunı bir zam n
- 212 Her birisi yedi g n  h itdiler

13-b

-  amg n olub evlerine gitdiler
- 213 Geldi ‘Abdulmut talib Am ne’n ŗ
 oŗ teselli eyledi g ŗl n anıŗ
- 214 Her s zini lu fila s yler idi
T  sekiz aya degin anlar idi
- 215 Sekiz aydan ŗonra g rdi Am ne
Bir b l k feriŗteh indi evine
- 216 Didiler kim muŗtuluđ olsun ŗa a
 ağ sevindirdi seni   nden ŗa a
- 217 Ol  oğan ođluŗ peyg mber olısar
ŗarđ u đarba mu‘ciz tı  olısar
- 218 Yir  g gi  o tolu n r eyleye
K fri yıkub d ni ma‘m r eyleye
- 219 Ger bu ‘ lem  alkı dirse ŗub  u ŗ m
Med  olunsa  aŗre dek olmaz tem m

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā mekiyyu
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā medeniyyu
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā 'arabiyyu
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ümmiyyu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ebṭahıyyu
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā hādiye'l ḥalkı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā melīḥu'l-vechi
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā keşiru'l-envār ı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā maḥzeni'l- esrārı
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāseyyide'l evvelīn ve'l-āḥirīne

14-a

Ve selāmun 'ale'l-mürselīne
 Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Süre'i Muḥammed 'Aleyhi Şalatu Ve's-selām
 Bismillahirraḥmanirraḥīm

Ellezīne keferū ve şaddū'an sebīlillāhi aḍalle e'mālehüm. Vellezīne āmenū ve 'amilu's-şālīḥāti ve āmenū bi mā nuzzile alā Muḥammedin ve hüve'l-ḥaḳḳu min rabbiḥim keffera 'anhüm seyyi'ātiḥim ve aşleḥa bālehüm .Zālike bi'ennellezīne keferüttebe'ül bâṭile ve ennellezīne amenüttebe'ül ḥaḳḳa min rabbiḥim kezālike yaḍribullahu linnāsi emşālehüm. Fe'izā lekītumullezīne keferū feḍarber riḳābi ḥattā izā eşḥantumühüm fe şuddül veşāka fe immā mennen ba'du ve immā fida'enḥattā teḍa'al ḥarbu evzārahāzālike velev yeşā'ullāhu lentaşara minhum ve lākin li yevluve ba'daküm biba'dīn vellezīneḳutılū fī sebīlillāhi felen yuḍille a'mālehüm. Seyehdīhim ve yuşlihu bālehüm. Ve yudḥiluhumul cennete 'arrafehā lehüm. Yā eyyühellezīne āmenū in tenşurüllāhe yenşurküm ve yuşebbit aḳdāmeküm.

‘Āşık olub özler her demde gülün

Gülistāna girelüm bülbül gibi³⁶

14-b

- 221 Açalum la‘l-i gevher dükkānını
Ol sa‘ādet gevheriniñ kânını
- 222 Pes bu gevheri cānānidur
Nice yüz biñ‘ālemin sultānidur
- 223 Her kim ‘āşıkdur Rasūla cānıla
Hem dem ola düni gün imānıla
- 224 Bir nice ‘āşık derilüb geeler
Kim bu gevher ma‘denini bulalar
- 225 Her biri bir gevher alub gideler
Cümle varlıklarını unudalar
- 226 Kimi şādık kimisi ‘āşık gide
Kimisi ol servere ma‘şūk gide
- 227 Her birine yetise bir dürlü hāl
Qalmaya hic ortada kıl u kāl
- 228 Diñle imdi nice toğdı Muştafā
Ol toğıcağoldı ‘ālem pür-şafā
- 229 Ol Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd’durur
Nūr-ı Haḫdır ‘āleme maḥbūbdurur

³⁶Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 230 Hâk Te‘âlâ ögdi Qur‘ân’da anı
Sevdi aña ümmet eyledi beni
- 231 Ol Muḥammed’dür ki Hâkķıñ sevdügi
Ol durur Qur‘ân’da aḡub ögdügi
- 232 Anı kim Hâk Te‘âlâ ögmüş ola
Kim ola kim vaşf ide bilmiş ola
- 234 Ger midād olsa deḡizler ne ki var
Cümle ‘âlemler kâtib olsa ey yār

15-a

- 235 Binde bir bölücegi vaşf olmaya
Yazmaḡa ḡalem daḡı‘âciz ḡala
- 236 Hâk ‘ināyet ḡılur ise biz daḡı
Medḡ idevüz diñleyesin siz daḡı
- 237 Ol ḡabībıñ medḡini ḡılan beyān
Söylene bu nazmımız dilde ‘ayān
- 238 Bu daḡı mevlüd peyḡamber ola
Meşhūr ola ‘âlem içinde ṡola
- 239 Umaram server bizi yarın bula
Gel berü derviş diye elim ala
- 240 Ḳaldıra luṡf ide biz düşmişleri
Yevm-i maḡşerde cümle yol azmışları
- 241 Hem şefâ‘at eyleye ol gün bize
İlete dostlar böligine düze

- 242 Dağı şunlar cem‘ olub diğler idi
Gözlerinden yaş döküb iğler idi
- 243 Yevm-i maḥşerde derilüb varalar
Ol livāü’l-ḥamd katında turalar
- 244 Muṣṭafā’nıḡ ḥürmetiçün ol kulları
Raḥmet idüb yarlıgağıl anları
- 245 Hem dağı şol cismi bendeḡi bile
Gönderesin anlarıḡ ile vara
- 246 Ol ḡabībıḡ ḥürmetine sen anı
Dostlarıḡla ḡaşr idesin ya Ğanī
- 247 Ya ilāḡı dilerem senden yine
Ḥatm idesin şoḡ nefes īmān ile

15-b

- 248 Biz bu fānī dünyāyı terk idevüz
Fānī dünyāda beḡāya gidevüz
- 249 Ḥayr ile ḡatim idesin bu cānımız
Şaklayasın şoḡ nefes īmānımız
- 250 Yarın ‘arş maḡşer olıcaḡ
Nice dostlar saḡa vuşlat bulıcaḡ
- 251 Kıl ‘ināyet ol za‘īf bī-çāreye
Dostlarıḡla cem‘ eyle bir araya
- 252 İşit imdi nice toḡdı Muṣṭafā
Yā nicesi virdi dünyā şafā

- 253 Ol ḥabībī Ḥaḳ faḥrī enbiyā
Vir şalavāt bulasın andan vefā
- 254 Ol ḥabībīñ toğduğın yād idelüm
Gönlüñi mü'minleriñ şād idelüm
- 255 Çün temām oldı toğuz ay bildiler
Cennet icinde hūrīler geldiler
- 256 Rebi'ü'l-evvel'iñ ay nicesi
Toğmuş idi on ikinci gicesi
- 257 Ol gice anadan toğdı Rasūl
Gitdi zulmet oldı 'alem pür uşul
- 258 Anası ol gice ḥalvetde idi
Oğlunuñ toğacağın bilmiş idi
- 259 Yalınız kaldı o ḥatun ol gice
Ol gice ne oldı diñle ey ḥoca
- 260 Gözlerinden perde gitdi cün anıñ
Şıdķıla diñler iseñ uyar cānıñ

16-a

- 261 Amīne aydur çoķaldım yalınız
Ol Muḥammed toğmasına tutdı yüz
- 262 Evimiñ kıble dīvārı yarılur
Baņa üç hūrī'ayān oldı gelür
- 263 Anları göricegez kaldım taņa
Yanıma gelüb bular didi baņa

- 264 Korkma bizden hizmetüne gelmişüz
Hürileriz oğlu için olmuşuz
- 265 Anı işidüb ferāh oldu icim
Gönlüm anda şu diledi bir içim
- 266 İllā şabr itdim olara dimedim
Gayrı kayda düşdi cânım tınmadım
- 267 Şazılık düşdi bu gönlüm evine
Anladım bunu ki cânım sevine
- 268 Dağı gördüm üç ‘alem gökden gelür
Her birisi bir araya dikilür
- 269 Birisini dikdiler şarka anuñ
Hem birisini dikdiler ğarba anuñ
- 270 Bir ‘alem dağı götürdiler olar
Ka‘be üstüne anı da dikdiler
- 271 Ol gice gördi buları Amīne
Birki hatunlar da geldi evine
- 272 Ol hatunlar üç neferdi geldiler
Tāya olub aña hizmet kıldılar
- 273 Biri Sāre Ana idi ol cânıñ
Birisi de Āsiye Hatun idi³⁷

16-b

- 274 Birisi de Hazret-i Meryem anuñ

³⁷Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Hizmeti çün Hâk aña göndermiş idi³⁸

- 275 Amîne'yle ol gice kaldı olar
Ol gice anlar neler gördi neler
- 276 Gelmelü oldı Muḥammed Muṣṭafâ
Tiz irişdi ḥūrîler cemiyeti³⁹
- 277 Her biriniñ ellerinde ḥulleler
Toğdıǵı dem Muṣṭafâ'ya şaralar
- 278 Düşdiler sündis aḥzar hemîn
Böyle idi emr Rabbi'l 'âlemîn
- 279 Cebrâ'il'e Hâk nidâ itdi yine
'Arş altında gelüb yire ine
- 280 Ol muḥarreb indi çağırdı yire
Vaḥy irişdi bâtına vü zâhire
- 281 Didi kim gözden gideriñ ğafleti
Bu gice toğar Muḥammed ḥazreti
- 282 Amîne aydur ol Muḥammed Muṣṭafâ
Pes vücûda gelicek buldum şafâ
- 283 Andan indi dört ḥūrî ḥūrî
Ġâyet ulu yüzleri nûrıla evim tobtolu
- 284 Geldi bunlar tırdı dördi dört yaña
Bir şu virdiler oldem baña

³⁸Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

³⁹Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

- 285 İçdim amma şanasın kandı nebāt
Südden aķ kardan şovuk buldum hāyat
- 286 Gine gördüm bir bölük kuşlar tırur
Birisi ķalkub baķa ķarşu yürür

17-a

- 287 Geldi ol kuş şıgadı arķam benim
Küllü nūrı batdım bu cānım tenim
- 288 O kuş arķam şıgayub buldum şafā
Toĝdı ol Muḥammed Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḥabībe'l cebbār

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-ebrār

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-beşire

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā emānu'l-ḥatıra

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā nebiyye't-tevbeti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāķā'ide'l-mürselīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā imāme'l-muttaķıne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā rasūlu rabbi'l-'ālemīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā sābıķa'l-muteķaddimīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-evvelīn ve'l-āḥirīne

Ve selāmūn 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'ālemīne

YāḤannān Yā Mennān Ve Yā Deyyān Yā Sübhān Yā 'Aẓīmü'l- ğufrān Ve Yā
Kādīme'l- iḥsān El- emānü'l-emān Mīn zevālī'l-īmān Ve mīn şerri'ş-şeyṭān Ve mīn
su'il-eķrān Ve mīn fitneti āḥiri'z-zamān Vehfeznā mine'n-nīrān Ve edḥılñā

17-b

Dare'l-cinān Bi hürmeti'r-Rasūli ve'l-Ḳur'āni Ültūf binā fimā nezel Ente'l
 ḳaviyyū nebinnā'an ḳahrike yevme'l-huldi Yāmen yeri mā fi'ş-şuduri yessirlenā
 ḥayra'l-umūr Vüssi'lenā zıyaḳa'l-ḳubūr Verḥam lenā yevme'l- ecel Allāhümme
 'İşenākedden Ve lā tec'al fi ḳulūbinā sivāke vudden Ve lā tec'al beynenā ve
 beyne tevfiḳike sedden Ve lā tu'azzibnā fi'd-dāreyni cidden Ve lā tec'al
 liḡayrike 'abden Vāşbub 'aleynā mine'l-ḥayri ve'l-bereketi şabben Allāhümme
 lā tec'alnā mine'l ḡāfilīn Ve lā tec'alnā me'l ḳavmi'z-ẓālimīn Vec'alnā
 min 'ibādiḳe'ş-şāliḥīn Vec'alnā minellezīne lā ḥavfun 'aleyhim velāhüm
 yeḥzenūn Allāhümme ustur 'uyūbenā vaḡfir zūnūbenā ve ṭahhir ḳulūbenā Ve
 nevvir ḳubūrenā Ve beyyizi vüçūhenā Ve keffir 'annā seyyi'atinā Ve
 teveffenā ma'a'l-ebrār İlāhīistecbi da'vetenā Vekşif kurbetenātec'al vaḳẓi
 külle ḥācetenā veḥtimnā bi'l-īmān Cezallāhu 'annā Muḥammeden şallallāhu 'aleyhi
 ve sellem bimā hüve ehlühü Sübhāne rabbike rabbi'l-'izzeti

18-a

'ammā yaşifūn Ve selāmūn 'ale'l-mürselīneVe'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'ālemīne

Sure-i Enbiyā Aleyhi's-Selām

Bismillahirraḥmanirraḥīm

İnnellezīne sebekat lehüm minnel ḥusnā u'la'ike 'anhā müb'adūn. Lā yesme'üne
 ḥasīsehā ve hüm fi meştehet enfusuhüm ḥālidūn. Lā yaḥzunuhumul feza'ul ekberu ve
 tetelekḳāhümül melā'iketü hezā yevmükühümüllezī küntüm tu'adūn. Yevme naṭvis
 semā'e ke ṭayyis sicilli lil kütübi kemā bede'nā evvele ḥalkın nu'ıduhü va'den
 'aleynā innā künnā fā'ilūn. Ve laḳad ketebnā fız zebūri min ba'diz zikri ennel arḍa
 yerışsuhā 'ibādiyeş şāliḥūn. İinne fi hazā le belāḡāl li ḳavmin 'ābidīn. Ve mā
 erselnāke illā raḥmeten lil 'ālemīn.

- 290 Yaradılış cümle oldı şādımān
Ġam gidüb ‘ālem yeñiden buldı cān
- 291 Cümle zerrāt-ı cihān idüb sedā
Çağırşuben didiler kim merhabā
- 292 Merhabā ey ‘āl-i sultān merhabā
Merhabā ey kān-ı ‘irfān merhabā
- 293 Merhabā ey derde dermān merhabā

18-b

- Merhabā merhabā ey cān-ı bākī merhabā
- 294 Merhabā ey ‘uṣṣāka sāķī merhabā
Merhabā ey sırrı furkān merhabā
- 295 Merhabā kurratü’l-‘ayn-u celīl
Merhabā ey hāş-ı maḥbūb-ı celīl
- 296 Merhabā ey cümleñiñ maḫşūdı sen
Merhabā ey ḫalığın maḫmūdı sen
- 297 Merhabā ey māh-ı ḫurşid-i Ḥudā
Merhabā ey Ḥaķ’dan olmayan cüdā
- 298 Merhabā ey raḫmetü’l-‘ālemīn
Merhabā sensin ey şefī‘al müdnibīn
- 299 Ey cemāli gün yüzi bedri münīr
Ey ḫamū düşmüşlere sen destegīr
- 300 Ey göñüller derdiniñ dermānı sen
Ey yaradılmışlarıñ sultānı sen

- 301 Ey risālet tahtınuñ sen hātimi
Ey nübüvvet mührinüñ sen hātimi
- 302 Ol habībün fażlını zikr idelüm
Ümmet olduğumuza şükr idelüm
- 303 Tīb u tāhir olubdur faħr-i cihān
Geldi dünyāya kadem başdı hemān
- 304 Nūr olub çıkdı bu dünyā yüzine
‘Arşu yüzün sürdi ayağı tozuna
- 305 Ol gice kim geldi dünyāya rasūl
Ana rahminden çıkub itdi nüzūl
- 306 Toğdı ol dem rahmetü’l- ‘ālemīn
- 19-a**
Nūrıla tıldı semāvāt-ı zemīn
- 307 Şād oluban geldi ğılmān u hūrī
Görmekiçün Muştafā’yı her biri
- 308 Cebrā’il aldı anı aradan
Zirā emr itmişdi öyle yaradan
- 309 Hūrīler her biri bir hizmet ider
Gel buña kim anası gör ne ider
- 310 Ol gice irdi bulara vecd-i hāl
Turdılar uykuñdan uyanur mişāl
- 311 Anası gördi hūrīler cem‘i yok
Muştafā’yı bulamadı āh itdi çok

- 312 Tîz melekler Aḥmed'i götürdiler
Anasının katına yitirdüler
- 313 Ḥasretile bakar iken anası
Gördi secde itmiş ol dürdānesi
- 314 Kendüyi bildirmek için ol Ġanī
'Āleme şaldı vü gönderdi anı
- 315 Budurur ol ümmetiçün ağlayan
Ümmetini yarın anda şaklayan
- 316 Bu durur ol kabe kavseyne iren
Şübhesiz Bārī Teā'la'yı gören
- 317 Budur ol her kim tatarsa sünnetin
Gösteriser Ḥaḳ dīdārın cennetin
- 318 Bu durur ol şefī'-i yevme'l- kıyām
Öñlerine düşüben olan imām
- 319 Toğdı Muḥammed Amīne anadan

19-b

- Kā'be'yi pāk eyledi pūṭhaneden
- 320 Ol gice esdi nesīmiñ bādı hem
Cümle 'ālem şād olub kalmadı ğam
- 321 Mekke şehri nūrıla toldı hemān
Nūra ğark oldu kamū pīr u cevān
- 322 Muşţafā'nıñ ceddı 'Abdūlmuşţalıb
Ol giceden ne ḥaber virdi gelüb

- 323 Didi kim ben Ka‘be’ye varmış idim
 apu aub ierü girmiş idim
- 324 Nāgihān oldu bir ulu zelzele
 Kiliseler yıkılub oldu velvele
- 325 Dağı gördüm putları düşmüş yüzün
 Anı gören düşiremez kendözin
- 326 Ol gice oldu kilīsāler arāb
 Düpdüz oldu yerleri olub turāb
- 327 aldım ol ayret icinde bir zamān
 Başuma düşürdüm ‘aqlımı hemān
- 328 Bir ün irişdi ulağuma benim
 Anı işidüb şafā buldı cānım
- 329 Ol nidāyı işidüb buldum şafā
 Didiler toğdı Muḥammed Muştafā
- 330 Bildim andan oğlum oğlun toğduğun
 ‘Ālem üzre rahmeti Ḥa yāğduğun
- 331 Amīne’niğ evine oldum revān
 Oğlum oğlunuğ yüzün gördüm hemān
- 332 Ol Mecīsīler ki apardı oda

20-a

- Söyünüb yok oldu ol demde oda
- 333 Sāve baḥri yire gecdi almadı
 Kimse anığ atresini bulmadı

- 334 Cümle kâfir pâdişâhı düşdiler
Putları bâıl oluban şaşdılar
- 335 Dağı şol şeytân gör kim neyledi
Cümle kavmine çığırub söyledi
- 336 Bir ‘alâmet oldu şimdi nâgihân
Başıma yıkıldı şandım asumân
- 337 Tiz haber virin başa siz bu gice
Ne olubdur neye irdi iş nice
- 338 İblisîñ oğlânları aradılar
Berru bahri ol gice taradılar
- 339 Arayurak Mekke’ye irdi bular
Mekke’yi cümle kuşatmışlar bular
- 340 Ol melekler söyleşürler zevkıla
Fahri ‘âlem toğdı diyüb şevkıla
- 341 Atalarına gelüb irdi bular
Ne ki gördiler beyân eylediler
- 342 İblis ol dem şağı şağub ağladı
Yüregin miñnet odıyla tağladı
- 343 Ol Muhammed geldi dünyâyı tutar
Mu‘cizâtıyla bizi odlara atar
- 344 Hem didi biz gamdan âzâd olmazın
Ümmetin azdırmağa yol bulmazın
- 345 Dâ’imâ düşmânı Hakk’ıñ ağlasun

20-b

- Yüregin nâri cehennem tağlasun
 346 Dostlarını serveriñ şağlasun
 Şerri iblîsden îmânın beklesun
- 347 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şâm
 Medh olunsa haşre dek olmaz temâm
- 348 Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
 Vir şalavât Rasûli Muştafâ

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ sâbıka’l-müteahhîrîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l- ka’idîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l-evvelîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l- âhîrîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ rasûle’ ş- şağalîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ imâme’l-ğameyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ şaħibe kâbe kavseyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyide men fî’l-kevneyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ şefî’a men fî’l-dâreyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l evvelîn ve’l-âhîrîne

Ve selâmun ‘ale’l-mürselîne

Ve’l-ğamdülillâhi rabbi’l’alemîne

Aħir sure’i Fethi Şerîf

Le kad şadeğallâhu Rasûlehür ru’yâ bil hağğ le tedhulünnel mescidel ħarâme
 inşâ’allâhu

21-a

āminīn muḥallikıyne ru'useküm ve muḫaşşırīne lāteḫāfūn fe'alime mā lem ta'lemū
 fece'āle min dūni zālike fetḥen ḫarībā. Hüvellezī ersele rasūlehü bil hudā ve dīnil
 ḫaḫḫı li yuḫhirahu 'aled dīni ve kefā billāhi şehidā. Muḫammedur rasūlullāhi
 vellezīne me'ahu eşiddā'u 'alel küffāri ruḫamā'u beynehüm terāhüm rukke'an
 süccaden yebteğüne faḍlen minellhi ve rıdvāne sīmāhüm fī vücūhihim min eşeris
 sücūd zālike meşelühüm fīt tevrāratı ve meşelühüm fıl incıl kezer'in aḫrace şaṭ'ahu
 fe azerahu festeğleza festevā 'alā suḫıhı yu'cibuz züürrā'a liyağıza bihimül küffār ve
 'adellāhullezīne āmenū ve 'amilüş şālīḫāti minhüm mağfiratev ve ecren 'azīmā.

349 Muḫammed'dir yirün gögün çerāğı
 Anuñ firdevs-i a'lādur turağı

350 Çü Mekke ḫavmi baḫdılar yüzine
 Dedesi oḫşayub aldı dizine

351 Muḫammed'dir adı yerde o şāhıñ
 Dine şānında erselnāk o māhıñ

352 Anası bir iki gün emzirdi anı
 Buluñ bir dāye emzirsın o cānı

353 Didiler dāye gerek buluñ imdi

21-b

Nice ḫatun gelüben red olundu

354 Birisiniñ südün itmedi imsāk
 Taḫayyürde iken irdi ol özi pāk

355 Adı Ḥalīme idi irdi anda
 Anı red itmedi emdi o demde

356 Muḫammed'i Ḥalīme aldı gitdi
 Düni gün emzirüb hem ḫızmet itdi

- 357 Büyür pes günde bir aylık kadar ol
Çimen çayır olurdu bastığı yol
- 358 Emerdi dāyesini ol arīcān
Yoğıdı bevlī olmazdı perīşān
- 359 Kaçan kim bula hācet olsaydı yer
İki yarılıb örterdi anı yer
- 360 Hālīme besledi dūni gün anı
Teni icre ol idi özge cānı
- 361 Hālīme dāyenin evlādı geldi
Dilek idüb Rasūlı anlar aldı
- 362 Muḥammed'i bize vir bile gitsün
Koyun kızı bizimle bile gitsün
- 363 O gün gitdi kıyuna gine geldi
Güzellenmiş kıyunlar südlü oldu
- 364 Gine yarındası gitdi kıyuna
Olarla üns tutub girmez oyuna
- 365 Hemān kendi efkārında idi
Hüdā'ya fıkır ü ezkārında idi
- 366 Bulara andan iki kışı irdi

22-a

Muḥammed'i tutub gögsünü yardı

- 367 Çıkarmış bir uyuşmuş kanı anda
Didi kim hazz-ı şeytân vardur bunda
- 368 Bir ibriķ aldı cennetden gülâbı
Bir altun ṯasa koydılar ol ayı
- 369 Rasûlın yüregın anlar yudılar
Zafer bulmaya hic şeytân didiler
- 370 Kõdılar yüregın yine yerine
Şu'ûd itdi olar yerlü yerine
- 371 Gelüb oğlânlar anasına irdi
Muhammed'den bu irhâşâtı gördi
- 372 Koyunı otlağa şalub oturduk
Yemege ortaya ekmek götürdük
- 373 Çıkageldi iki heybetlü âdam
Muhammed'i tutarlar pes hemândem
- 374 Kimesne görmemişdir iki kişi
İken heybetlülerdi her birisi
- 375 Gelüb kardaşıma anlar yapışdı
Şunı gördük hemân bir yere uşdı
- 376 Yüregın yarub atdılar yabâna
Sebeb olduk bugün bir ulu kana
- 377 Hâlîme bu sözi çünkim işitdi
O dem âh eyleyüb arayı gitdi
- 378 Hâlîme ağlayub tağlar gezerdi
Arayub tağu şahrâyı süzerdi

379 Gezerken tūş olub buldı vefāyı

22-b

Alub bağına başdı Muştafa'yı

380 Cü gördi şağdır ölmemişdir

Mübārek beñzi gül-veş şolmamışdır

381 Hālīme didi şükrü olsun ilāhıma

Muhammed şağ u āsān girdi elūme

382 Anı el-kışşa iletdi anasına

Anası dañı virdi dedesine

383 Bularıñ geldi tācı başlarınuñ

Toyardı qarnı cümle aclarınuñ

384 Kaçan kim altı yaşa irdi Añmed

Anası öldi öksüz qaldı Añmed

385 Yetīmidi velī zürriyyetimdi

Qamū halkıñ içinde müstaqımdı

386 Dedesi besler idi düni gün anı

Qomuşdı yoluna başıla cānı

387 Sekiz yaşına iricek dedesi

Anıñda gitdi dünyādan gıdāsı

388 Dedesi öldi Ebū Tālib aldı

Yetīm olub anıñla bile qaldı

389 Atasıyla anadan ayrı düşdi

Ki bir dürdi şadefden taşra düşdi

- 390 Anası bir gönül kurdı mişâli
Ki gitdi ibrişimi kaldı hâli
- 391 Hümâ kuşu yumurıadan ki çıktı
O yumurıa hümâdan hâli kaldı
- 392 Ebü Tâlib ile oldu nice yıl

23-a

- İrişdi yaşa Aḥmed on iki yıl
- 393 Ki ḥalka ḥulķıla ol söyler idi
Ḳamūsın luṭfıla ol toylar idi
- 394 Cemî'î 'ömri icre aytımadı kin
Tutarlardı ḳamū'âlem didügin
- 395 Kimesneyle ebed lağv itmez idi
Oturub lehvile lu'ub itmez idi
- 396 Anı Ḥaḳ 'âleme rahmet virübdür
Ḳıyâmette şefî'ü'l-müznibîndir
- 397 İrişdi ol hilâl on dört yaşına
Giyerdi tâc-ı levlâkı başına
- 398 Bir aḳ bulut başı üzre tıururđı
Cemî'î yaradılmış heb görirdi
- 399 Güneş ıssısına gölge olurđı
Nereye varsa üstünde tıururđı
- 400 Risâlet nûrı alnında tıururđı

Ƙaraṇu gicede ſu‘le virirdi

401 Ger bu ‘ālem ḥalkı dirse ſubḥ u ſām
Medḥ olunsa ḥaṣre dek olmaz temām

402 Ger diler iseṇ bula cānıṇ ſafā
Vir ſalavāt ber-Rasūlı Muṣṭafā

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ḏiyā’e’l-muḳarrebīne
Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā nūre’l-maṣrıkıeyn

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke

23-b

yā ſaḥıbe’l-kıbleteyni

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā imāme’l-ḥafıḳayni

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ceddü’s-sıbṭeyni

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ſaḥıbe’l-kevṣeri

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ſaḥıbe’t-tācı

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ſaḥıbe’l-mi‘rācı

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā seyyide’l-veledi ādeme

Eṣ- ſalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā seyyide’l evvelīn ve’l-āḥirīne

Ve selāmun ‘ale’l-mürselīne

Ve’l-ḥamdülillāhi rabbi’l’alemīne

Suretü’n-Necm

Bismillahirraḥmanirraḥīm

Ven necmi izā hevā. Māḍalle şāhibüküm ve mā ğavā. Ve mā yenṭıku ‘anil hevā. İñne hüve illā vaḥyun yūhhā. ‘Allemehu şedīdül kūvī. Zū mirretin festevā. Ve hüve bil ufukıl a‘lā. Summe denā fe tedellā. Fe kāne ḥābe ḥavseyñi ev ednā. Fe evḥā ilā ‘abdihi mĀ evhā. Mā kezzebel fu’ādu mā reā. Efetumārüne ‘alā māyerā. Ve laḳad ra’āhu nezleten uḥrā. ‘İnde sidretil müntehā. ‘İndehā cennetül me’vā. İz yağşes sidrete mā yağşā. Mā zāğal başaru ve mā tağā. Laḳad ra’ā min āyāti rabbihil kübrā.

403 İşid imdi Muştafā mi‘rācını

24-a

Nice urundı sa‘ādet tācını

404 Hem aña Allāh nice luṭf eyledi
Yā nice raḥmet ḥūnıyla ṭoyladı

405 Gökleri hem nice seyrān kıldı ol
Ḥaḳ Te’ālā ḥazretine buldı yol

406 Bir düşenbih gicesi taḥḳıḳ ḥaber
Leyle-i Ḳadr idi ol gice meger

407 Didi Cebrā’il’e Ḥaḳ ol tūr
Cennete varub Burāḳ al tız götür

408 Ol ḥabībime ilet binsün anı
‘Arşımı seyr eylesün görsün beni

409 Nice sır vardır aña dirin hemīn
Bu arada kimse şıgmaz ey emīn

410 Cebrā’il aldı Burāḳ’ı ol zamān
Ta cenāb-ı Aḥmed’e geldi hemān

411 Ḥaḳ selām itdi saña yā Muştafā

Kim mübarek hâtırın olsun şafâ

412 Didi kim gelsün konuqlaram anı
'Arşımı seyr eylesün görsün beni

413 Bir Burāk gönderdi nûrdan ey şafâ
Kanı rāzıyam ki gelsün Muştafâ

414 Gel gidelüm göklere yâ Muştafâ
Muntazırdır saña aşhâbı şafâ

415 İşbu gice bir gicedir yâ Emîn
Olısardur 'ayne'l-yaķın haķke'l-yaķın

416 Hem hicâbı götürür bu gice Haķ

24-b

Hem cemâliñ gösterir bu gice Haķ

417 Bu gicede olısardır 'izz ü nâr
Bu gice zâhir olur her gizlü zâr

418 Sekiz ucmâğın kapusın acdılar
Yoluña rahmet suyunı şacdılar

419 Gökyüzinde anda indi çok melek
Çarha girdi şād olub kamû felek

420 Bindi 'izzetle hem ol şāhı cihān
Açdı perrini Burāk ucdı hemān

421 Yola girüb Kudüs'e oldılar revān
Az vakitte Kudüs'e irdilerhemān

- 422 Cebrā'îl dir yâ Muḥammed bunda in
Kim mübarek ayağıñ öpsün zemîn
- 423 Bu maḳāmda iki rek'at kıl namāz
Dile Ḥaḳ'dan ümmetiñ eyle niyāz
- 424 Cebrā'îl bağıladı Burāḳ'ı temām
Geçdi imāmet eyledi Aḥmed hemān
- 425 Çün temām itdi şalātı ol imām
Luṭfıla hoş anlara virdi selām
- 426 Enbiyā ervāhı didiler temām
Reh-nümā olduñ bize sen hem imām
- 427 Gördi şaḥra üzerinde ol 'ayān
Ücüncü gökde qurılmış bir nerdübān
- 428 Nerdübānda göge kıldılar 'urüc
Tā ki seyrān ide eflāk-ı burüc
- 429 İrdi evvelā ki göge ḥayrū'l-enām

25-a

- Çok 'acāyib gördi anda ol hümām
- 430 Ol gök ehli cümle qarşu geldiler
'İzzet ü ta'zīmü ikrām kıldılar
- 431 Her göge kim irdi ol ḥayrū'l-enām
Ol gök ehli kıldılar i'zāz ü tām
- 432 Gecdi anlardan idüb Ḥaḳk'a senā
Muştafā sidraya vardı müntehā

- 433 Sidradan çün gecmek istedi Rasûl
 Qaldı anda Cebrâ'îl oldu melûl
- 434 Gel gidelüm تنها koma sen beni
 Kanı dostluk kanı yoldaşlık kanı
- 435 Didi ol vakit Cebrâ'îl ey bedr-i temâm
 Cümleye Hâk ta'yîn itdi bir maqâm
- 436 Çün irişdi Aḥmed'e bu hoş hitâb
 Oldı anıñ göñli oldem müsteṭâb
- 437 Hâk aña oldem tecelli eyledi
 Luṭf idüb aña teselli eyledi
- 438 Yâ Muḥammed vir naṣîḥat ümmetine
 Sa'y ideler kim gireler cennete
- 439 İlet onlara elli vakit namâz
 Anı kılub itsünler baña niyâz
- 440 Bu namâz kim onlara mi'râcdurur
 Başlarına ol sa'âdet tâcdurur
- 441 Ol namâzı diledi şâhı cihân
 Ümmete çokdurur didi yâ Müste'ân
- 442 Diledi beş vakte indürdi Rasûl

25-b

- Hâk katında dilegi oldu kabul
- 443 Didi kim yâ Muḥammed ben seni
 Bilürem görmege toymazsın beni

- 444 Yā Muḥammed gine menzilüne var
Ümmetiñi nevm-i ğafletden uyar
- 445 Hakk'ın emri birle çün sidreye ol
Geldi şaḥra üstüne kıldı nüzül
- 446 Cebrā'il çekdi Burāk'ı öñüne
Muştafā bindi Burāk'ı ucdı yine
- 447 Yire indi ḥalkı da'vet kıldı ol
Ta vefāt idince meşğül idi ol
- 448 Hakk Te'ālā her ne kim farz eyledi
Geldi ol dem ümmete 'arz eyledi
- 449 Ger bu 'ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 450 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā raḥmete'l-'ālim

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-kitābı ve'd-delāleti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'n-nāḳati

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şefi'a'l-ümmeti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā kāşife'n-ni'meti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā 'azīme'l-himmeti

Eş- şalātü ve's-selāmu

‘aleyke yā müclî’l-zulmeti

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yā rasûle’r-raḥmeti

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yā muḥteşun bi’r-risâleti

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yā seyyide’l evvelîn ve’l-âhirîne

Ve selâmun ‘ale’l-mürselîne

Ve’l-ḥamdülillâhi rabbi’l’alemîne

Suretü’ş-Şaff

Bismillahirraḥmanirraḥîm

Ve iz ḳâle ‘İsâbnü Meryeme yā benîİsrâ’ile innî Rasûlullâhi ileyküm muşaddiḳan li mā beyne yedeyye minet Tevrâti ve mübeşşiran bi Rasûlin ye’tî min ba’dismuhü Aḥmedu fe lemmâ câ’ehüm bil beyyinâti ḳâlû hâzâsiḥrun mübîn. Ve men azlemu mimmenifterâ ‘alâllâhil kezîbe ve hüve yud’â ilâl islâm vallâhu lâ yehdîl ḳavmez zâlimîn. Yürîdüne li yuṭfî’ü nûrâllâhi bi efvâhihim vallâhu mutimmu nûrihi ve lev kerihê kâfirüne. Hüvellezî ersele rasûlehu bil hudâ ve dînîl ḥaḳḳı li yuḫhirahu ‘aled dîni küllihi ve lev kerihel müşrikün. Yâ eyyühellezîne âmenühel edulluküm ‘alâ ticâretin tuncîkum min ‘azâbin elîm. Tu’minüne billâhi ve Rasûlihi

26-b

ve tücâhidüne fî sebîlillâhi bi emvâliküm ve enfusiküm zaliküm ḥayrun leküm in küntüm ta’lemün. Yağfîr leküm zunûbeküm ve yudḥîlküm cennâtin tecrî min taḥtiḥâl enhâru ve mesâkine ṭayyibeten fî cennâti ‘adnin zalikel fevzül ‘azîm. Ve uḫrâ tuḥibbînehâ naşrun mnallâhi fethün ḳarîbün ve beşşiril mü’mînîn. Yâ eyyühellezîne âmenü künü enşâreallâhi kemâ ḳâle ‘İsâbnü Meryeme lil ḥavâriyyîne men enşârî illallâhi ḳâlel ḥavâriyüne naḥnu enşârullâhi fe amenet ṭâ’ifetun min benî isrâ’ile ve keferet ṭâ’ifetun fe eyyednâllezîne âmenü ‘alâ ‘aduvvihim fe aşbehü zâhirîn.

- 452 Nice terk itdi bu fānī ‘ālemi
Nice yaqdı firqat odı ādemi
- 453 Mekke’den hicret idüb gitdi Rasūl
Ol Medīne şehrine yatdı Rasūl
- 454 Anda tırdı anı idindi maḳām
Anda oldı aḥir ‘ömri hoş temām
- 455 Nāgihān ol peyk-i sulṭāmı celīl
Haḫır oldı mescid icre Cebrā’ıl
- 456 Didi kim itdi selām ma‘būduñuz
- 27-a**
- Didi kim oldur bizim maḳşūdumuz
- 457 Çün Rasūl didi Bilāl’e yā Bilāl
Bir münādī eyle gelsünler bular
- 458 Çün Bilāl oldem münādī eyledi
Mescide aşḫābı heb cem‘ eyledi
- 459 Çün Rasūl kıldı olar ile namāz
İki rek‘at hem Haḫk’a kıldı niyāz
- 460 Minbere çıqdı o dem şāhı cihān
Haḫk’a ḥamd ile şenā kıldı hemān
- 461 Bilünüz kim dünyā degildi bekā
Çıraḫ itmez kimseye hergiz vefā
- 462 Luṭf idüb beş vaḫit namāzı kılasın

Hem Hakk'a yüz uruban yalvarasın

463 Dünyāda kimse hakkı yemeyesin
Kimse hakkıla Hakk'a gelmeyesin

464 Bunda aşla kimse şadı olmadı
Kimki geldi ağladı hem gülmedi

465 Ya şahābī bunda ummañız hayāt
Bunu terk idündurur bulan necāt

466 Bir dem aşhāba naşīhat eyledi
Luţfıla anlara bir dem söyledi

467 Tañrınınuñ emrīne oluñuz mutī'
Yarın anda ben size olam şafī'

468 Otururken geldi anda Cebrā'il
Didi kim saña selām itdi Celīl

469 Kim ana benden selām olsun didi

27-b

Her murādātı temām olsun didi

470 Böyle didi Cebrā'il gitdi yine
Muştafā çün vardı 'Ā'işe evine

471 Vardığı dem hastalık tutdı katı
'Ā'işe'niñcānı çün kórkdı katı

472 'Ā'ışedir yakdı guşşañ yā habīb
Yoħsa kór mısın bizi bunda ğarīb

473 Fāţıma çün işitdi bu işleri

Yaşıla tıldı mübârek gözleri

- 474 Ağlayuban geldi Rasûl kıatına
Yüzini sürdi anıñ ayağına
- 475 Ol dem icre geldi Bilâl dir hemîn
Kim şalâtın vaķti oldu yâ Emîn
- 476 Didi kim Ebubekir imâmet eylesün
Yerüme geķsün niyâbet eylesün
- 477 Vardı aşhâba Bilâl ĉün ağlayu
Derdi fırķatla yüregın tağlayu
- 478 Ben za'îf oldum varımazam didi
Hem dağı Ebubekir imâm olsun didi
- 479 ĉün işitdiler Bilâl'in bu sözün
Her birisi tobrağa urdı yüzün
- 480 Geçdi mihrâba Ebubekir ağlayu
Derdi miğnetle yüregın tağlayu
- 481 Pes tutub fermânın ol pākîze-dîn

28-a

- Geçdi mihrâba emirü'l-mü'minîn
- 482 Tekbîr itdi cünki el bağladı ol
Ditredi bağı cün anıñ tırmadı ol
- 483 Anı gördi Muştafa şabr itmedi
Yâ 'Âlî gel kıoltuğuma gir didi

- 484 Muşafā'nın sağ elin tutdı 'Ālī
Şol elini İbn-i 'Abbās ol velī
- 485 'İzzetile koltuğına girdiler
Ağır ağır mescide götürdiler
- 486 İktidā itdi Ebubekr'e Rasūl
Otururken uydı aña pür-uşūl
- 487 Çün namāzı kıldı ol hayrū'l-enām
Hem Ebubekr'e didi olğıl imām
- 488 Tırmağa cismimde kuvvet kalmadı
Ya 'Ālī gel koltuğuma gir didi
- 489 Tutuban yine 'Ālī İbn-i 'Abbas
Geldiler 'Ā'işe evine bile
- 490 Fātıma didi benim cānım baba
Yüregim derdine dermānım baba
- 491 Ya icün beşziñ şararmış ya habīb
Yoḥsa qor musun bizi bunda ġarīb
- 492 Fātıma ol dem yine āh idüb ağladı
Babasınuñ boynuna el bağladı
- 493 Çün Hüseyn ile Hasan geldi hemān
Boynuna şarıldılar oldem hemān
- 494 Didiler kim ey dede nitdiñ bizi

28-b

Yoḥsa bunda qor musun ġarīb bizi

- 495 Ey dede sensiz aluruz biz yetim
Fıratın odı bizi yakdı ‘azim
- 496 Didi cānım uzular budur dilek
Dedeniz dūnyāyı terk itse gerek
- 497 Yüzüme oyunca baın bir zamān
Kim ecel geldi baa virmez amān
- 498 İşbu hālde iken irdi Cebrā’il
Didi kim saa selām itdi Celil
- 499 Şordı hem hālınizi daı celeb
Şor habībim ne ılır benden taleb
- 500 Ümmetümi dilerem Hakk’dan didi
Dilegüm Hakk’dan budur odan didi
- 501 Girü Hakk’a vardı geldi Cebrā’il
Didi kim girü selām itdi Celil
- 502 Hakk Te’ālā saa ok luf işledi
Ol günāhkār ümmetin baısladı
- 503 Söyleşirken anlar ile kāmile
Hakk’dan emr olmuşdı ‘Azrā’il’e
- 504 Var habībim Muştafā’ya ey emin
Lufıla söyle aa tutıl sözün
- 505 Gördi ‘Azrā’il’i Cebrāil emin
Yüregi ditredi ayb oldu hemin
- 506 Fāıma oldemde feryād eyledi

Çün Rasûle gözyaşıyla söyledi

507
29-a

Didi ey gözüm nûrî cânım baba

Derdimiñ derdine dermânım baba

508

Emri Hâk'dır Yâ 'Âlî sen yuyasın
İbn-i 'Abbās'a didi sen şu koyasın

509

Yemenî bezden kefen eylen baña
Luţf idüb hem kimse bakmasın baña

510

Bu sözi cünkim işitdi 'Â' işe
Ğarğa virdi gözleri kanlu yaşa

511

Çün tecelli eyledi Allâh aña
Yâ Muhammed gel didi benden yaña

512

Fazl-ı Hâk'dan cünkü irdi âfitâb
Ara yerden çün götürildi hicâb

513

Bir kez Allâh deyüben cân şıçradı
Yir ü gök 'arş u kürsî ditredi

514

Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm

515

Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
Vir şalavât ber Rasûlî Muştafâ

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ekşere'n-nâsı teba'an yevme'l-
kıyâmeti

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ şahibe'l-mağâme'l-mahmûdı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāsākī'l-ḥavzı'l-mevrūdı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-ekvāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḥabībe'r-raḥmāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-'azīme's-sultāni

29-b

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-beyāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-livā'i'l-maḳ'ūd

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l evvelīn ve'l-āḥirīne

Ve selāmūn 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Suretü't-Tevbe

Bismillahirraḥmanirraḥīm

Ve minel 'arābi men yu'minu billāhi vel yevmil āḥiri ve yetteḥızu mā yünfiḳu
ḳurubātın 'indellāhi ve şalavātir Rasūli elā inneḥā ḳurbetunlehüm se
yudḥılluhumullāhi fī raḥmetihi innallāhe ğafūrun raḥīm. Ves sābiḳūnel evvelūne
minel muḥācirīne vel enşāri vellezīnettebe'ūhum bi iḥsānin raḳıyallāhu 'anhüm raḳū
'anhu ve e'adde lehüm cennātin tecrī taḥtehel enhāru ḥālidīne fihā ebeden zālike
fevzul 'azīm.

516 Çün ki Aḥmed cān-ı pervān eyledi
Ḥaḳḳ'ına özünü pervāz eyledi

517 Hüseyin der kim ey dede olduḳ yetīm
Fırḳatın odı yakdı bizi 'azīm

518 İder idi Fāṭıma cānım baba
Arpa etmegın yeyen geyen 'abā

518 Hāl diliyle vahşu ıayr u cinnü nās

30-a

Mevtü firķat birle tıtdı cümle nās

519 Kimisi ‘aklı gidüb düşmüş idi
Cümlesi bu oda tıtuşmuş idi

520 Bu firāk odı kime kim uğradı
Uğraduğınuğ yüregın toğradı

521 Didiler çare nedir nitmek gerek
Taıırı emrince ħālınmak gerek

522 Çün ‘Ālī yudı Rasūlı bil-yaķın
İbn-i ‘Abbās şı koyuvirdi hemīn

523 Taıırı taķdīrine ħayrān ķaldılar
Muştafa’yı ķabrine indirdiler

524 Ķanı ol maĥbūb-ı sultān-ı cihān
Vardı yer altında oldu ol nihān

525 Ne revādır yerde bedr-i asumān
Yatasın bunda olasın şādumān

526 Ümmet olan böyle olmaz ey yār
Ümmet olan oldurur leyl vü nehār

527 Her ne kim dirse anı işleye
‘Aşķ yolunda kendüyi kül eyleye

- 528 Ey cihānı yoğiken var eyleyen
Aḥmed'i kendüye muhtār eyleyen
- 529 Muṣṭafā'yı yüzi şuyı ḥürmeti
'Afvı kı l cürmümüzü kı l raḥmeti
- 530 Luṭfunıñ ḥaddine ğāyet yokdurur
Raḥmetine hic nihāyet yokdurur
- 531 Bize imānıla Qur'ān'ı yoldaş it

30-b

- Enbiyāyı evliyāyı ḥāldaş it
- 532 Ḥaḳḳ'a ḥamdile şenālar bu kitāb
'Avn-i Ḥaḳḳ ile yazıldı feth-i bāb
- 533 Muṣṭafā'nıñ ruḥına yüz biñ selām
Āline aşḥābına her şubḥ u şām
- 534 Ra zı olsun ümmetinden ol mu'ın
Raḥmetullāhi aleyhim ecma'ın
- 535 Oḳuyanı dinleyeni yazanı
Raḥmetinle yarlığağıl yā Ğānī

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-mekāni'l-meşhūrı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-'alāmeti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-fazīleti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-hırāveti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'd-dereceti'r-rafi'ati'l-ḥücceti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'l-kaẓıbi

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥibe'n-na'leyn
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyk/e yā seyyide'l evvelīn ve'l-āḥirīne
 Ve selāmūn 'ale'l-mürselīne
 Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Suretü'z-Zümer
 Bismillahirrahmanirrahīm

31-a

İnnā enzelnā 'aleykel kitābe lin nās⁴⁰; fe men ihtidā fe li nefsihi ve men ḍalle fe innemā yaḍıllu 'aleyhā ve mā ente 'aleyhim bi vekīlAllāhu yeteveffell enfüse hīne mevtiḥā velletī lem temut fī menāmiḥāfe yumsikulleti ḳaḍā'aleyhel mevte ve ve yursilul uḫrā ilā ecelin musemmen inne fī zālike le āyātin li ḳavmin yetefekkerūne. Emitteḥazū min dūnillāhi şufa'a'e ḳul evelev kânū lā yemlikūne şey'en velā ya'ḳılūn. Ḳul lişāhiş şefā'atu cemī'an lehu mülküs semāvāti vel arḍı sümme ileyhi turce'ün. Ve izā zukirallāhu vaḥdehuşme'ezzett ḳulūbullezīne lā yu'minūne bil aḫireti ve izā zukirellezīne min dūnihi izā hum yestebşirūn. Ḳulillāhumme fāṭiras semāvāti vel arḍı 'āleml gaybi veş şehādeti ente taḥkumu beyne ibādiḳe fī mā kânū fihi yaḥtelifūn. Ve lev enne lillezīne zalemū mā fīl arḍı cemī'an ve mişlehu me'ahu leftedev bihī min sū'il 'azābi yevmel ḳıyāmeti ve bedā lehüm minallāhi mā lem yekūnū yaḥtesibūn. Ve bedālehüm seyyi'ātu mā kesebū veḥāḳa bihim mā kânū bihī yestehzi'ün. Fe izā messel insāne ḍurrun

31-b

de'ānāşumme izā ḥavvelnāhu ni'meten minnā ḳāle innemāūtītuhu 'alā 'ilmin bel hiye fitnetun ve lākinne ekşerehüm lā ya'lemūn. Ḳad ḳālehellezīne min ḳablihim fe mā aḡnā 'anhüm mā kânū yeksibūn. Fe eşābehüm seyyi'ātu mā kesebū vellezīne zalemū min hā'ulā'i se yuşṭbuhum seyy'atu mā kesebū ve mā hüm bi mu'cizīn. Evelem ya'lemū ennalāhe yebsuṭur rızḳa li men yeşā'u ve yaḳḳıru inne fī zālike le āyātin li

⁴⁰Surenin aslında bulunan "bil ḥaḳḳı" kısmı metinde eksik yazılmış.

ķavmin yu'minūn. ul yā 'ibādiyellezīne esrefū 'alā enfusihim lā taķneķūmin raķmetillāhi innallāhi yaķfiruz zūnūbe cemī'an innehu hūvel ğafurur raķīm.

Hāzā Du'a'ı Şerif

Elķamdülillāhi rabbi'l-'alemīn ve'sşalātū ve's-selāmu 'alā rasūlinā Muķammed'in ve 'alāālihi ve şaķbihi ecma'in rabbenā rabbenā rabbenā rabbenā rabbenā Allāhümme 'āfinā vā'fu 'annā vāğfirlenā verķamnā ente mevlānā fānşurnā 'alā'l-ķavmı'l-kāfirīne rabbi heb lī hūkmen ve el-hıķni bi's- şāliħin Allāhümme yā rabbi bicāhiķabībıke'l-Muştafā ve nebiyyıke'l- murtażā taķhir ķulūbenā 'an ķulli vaşfin yubā'idunā

32-a

'an meşāhedetike ve maķabbetike ve emtinā 'alā's-sūneti ve'l- cemā'ati ve's-şevķi ilā liķā'ike yāze'l-celāli ve'l-ikrām Allāhümme 'Azzim şānehu ve beyin burhānehu ve eblic hūccetehū ve teķabbel şefā'atehū fı ümmetihi veste'nılñā bisünnetihi vaķşurnā taķte livā'ıhi vāşķınā min ħavżihi vānfe'nā bi-muķabbetihi vāstecib du'a'ınā bi-hürmetihi vāşfinā vāşfi merżānā bi-hürmetihi ve vessi'lenā dāre'd-dünyā ve'l-aķireti bi-hürmetihi 'aleyhi'sşalātū ve's-selāmu

Kāfirlere imān fāsıķlara tevbe cāhillere 'ilim 'ālimlere ħulūş müyesser eyle Yā Rabbi borclulara edā faķırlere ğınā ğanīlere şükür naşib eyle Yā Rabbi dertlülere devā ħastalara şifā va'desi yetenlere imān eyle ħatem eyle Yā Rabbi ķorķduğumuzdan emīn umduğumuza nā'il 'āķıbetlerimizi ħayr eyle Yā Rabbi cehd-i belādan şemātet-i a'dādan ve su'-i ķazādan ve dārik ü's-şıķādan ħıfz eyle Yā Rabbi genclikde ölümde pīrlıkde faķırlıkden āķirnefesde su'-i ħātimeinden ħıfz eyle Yā Rabbi

32-b

Vücūdumuzu 'illetden malımızı ķilletden dārıñda zilletden ħıfzı amānında eyle Yā Rabbi vālilere ve ħākimlere 'adālet naşib eyle Yā Rabbi Pādişāhı İslām'ı 'adl dād ile ve rüşd-i sedād ile ve şalāhı taķvā ile ma'mūru mu'ammer eyle Yā Rabbi vüzerāsını vükelāsını 'avāmını ħükkāmını ħayr şevābını ayırma Yā Rabbi 'askeri İslām'a berru

baħrde manşūr muzaffer eyle Yā Rabbi ħuccācı müslimīne selāmet ħayrıla
 vaţanlarına iķamet müyesser eyle Yā Rabbi cümlemizi māl-ı helāl ile şahīḥ vücūd ile
 münāsib yoldaş ile beytini ziyāret etmegi müyesser eyle Yā Rabbi Āmīn diyenleriñ
 du‘ālarını müstecāb eyle ħācetlerini ħazā kurbelerini tefrīḥ eyle Yā Rabbi cümle
 mü’mīnleriñ geċmişlerine rahmet bāķīlerine selāmet ‘āfiyet müyesser eyle Yā Rabbi
 Temmetü’l- Kitab Bi-avni’l-İllāh Te’ālā.

33-b

II. KİTAP

Bismillahirrahmanirrahīm

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilün

- 1 Ey ‘ademden ‘ālemi var eyleyen
Yeri ħā’im gögi devvār eyleyen
- 2 Luṭfıñıla ħalk idüben ay-ı gün
Devr iderler bu cihānı gün-be-gün
- 3 Her kaçan toğsa güneş olsa ‘ayān
Rūşen olur bu cihān mişli cihān
- 4 Pes güneş toğıcagaz olur nihān
İşine meşğül olur her neki var⁴¹
- 5 Ķamū meyve vü nebātātı zülāl
Pes güneş nūrıla bulurlar kemāl
- 6 Her kaçan tolunsa gün olur gice
Ķarañuluk zulmet olur ey ħoca
- 7 Enbiyālar icre ol şāhı cihān

⁴¹Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Kevkeb icre gün gibi olmuştur ‘ayān

8 Her kaçan toğsa güneş olur sürūr
‘Ālem icre berķ urur dā’im budur

9 Ol Ḥabībballāh Muḥammed Muştafā
Oldururur dā’im viren ķalbe şafā

34-a

10 Şöyle bilkim olmasa faḥr-i cihān
Berr u baḥru ay güneş āsumān

11 Olmayaydı yevm-i maḥşerde sebep
Zulmet icre ins ü cin ķalaydı heb

12 Anıñcün dirler aña bil ey cān
İki cihānın güneşidir hemān

13 İnsü cin vaḥşî ṭayr u hem melek
‘Arş-ı kürsi ayı güneş hem ne felek

14 Yir gök nār-ı cennet yoğıdı
Anca esmā vü şıfātı var idi

15 Cümleden evvel Ğanī Cabbār idi
Lem-yezel vü bi-zevāl Allāh idi

16 Diledi kim ķudretin izḥār ide
Mümkinātı yoğıken ol var ide

17 Evvelā nūrı Muḥammed Muştafā
Ḥalk idüben ‘āleme virdi şafā

- 18 Şöyle bilkim mümkinâtı ey hümām
Altı günde cümlesin kıldı temām
- 19 Ol Muḥammed yüzi şuyına hemān
Ḥalk olupdur cümle maḥlūk āsumān
- 20 Hem Ebubekir ‘Ömer ‘Oṣmān ‘Alī
Ḥaḳ Te‘āla’nın bular maḳbūl kulu
- 21 Daḥı bunlar Muṣṭafā’nın yāridir
Cümle aṣḥābın daḥı envāridir
- 22 Her ki bunların birine buḡḡ ider
Şöyle bilkim anıñīmānı gider
- 34-b**
- 23 Ḥaḳ buları raḥmet ile toyladı
Her birisin raḥmete ḡarḳ eyledi
- 24 Ḥürmetine aḡların Yā Rabbenā
Eyle bizi dostlarıñla āşınā
- 25 Rāzī olsun cümlesinden ol raḥīm
Rıḍvānullāhi ‘aleyhim ecma‘ın
- 26 Dileremki dilime kuvvet ola
Ben ḥaḳīrın derdine dermān ola
- 27 Muṣṭafā’nın ḥūb cemālin söyleyem
Ḥadīce hikāyetin şerḥ eyleyem
- 28 Pes nice şāḥib kemāller söylemiş
Muṣṭafā’nın mevlüdin şerḥ eylemiş

- 29 Ben daḥı bir dāsītānı Muṣṭafā
Söyleyem kim diḡleyen bula şafā
- 30 Kimki söyler mevlüdi faḥr-i cihān Rasul
Aḡılur meclisde du‘ā ile ol
- 31 Haşre deḡlü nāmı anıḡ yād olur
Dā‘imā rūḡı du‘ādan şād olur
- 32 Daḥı medḡin okudan olur muşāb
Okuyan vü diḡleyen bulur şevāb
- 33 Kıluram ben daḥı sizlerden recā
Luṭf idüb eyleyesin ḡayr-ı du‘ā
- 34 Dilerem ki Ḥaḡ murādātın vire
Cennet icinde dīzārın göstere
- 35 Cümle müşkil işlerin āsān ola
‘Ākıbet yoldaş aḡa īmān ola

35-a

- 36 Ben ḡaḡīri bī-ḡāreye luṭf işleye
Fātiḡa okuyuban baḡışlaya
- 37 Muṣṭafā’nıḡ ḡürmetine ey Ḥüdā
Raḡmet eyle luṭf kıl cümlemüze
- 38 Ger bize yüz biḡde bir suçumuzu
‘Adl idüben yarlıḡamazsaḡ bizi
- 39 Vay bizim ḡālimüze yā Müste‘ān
Kim cehennem bize olısar mekān

- 40 Fażl iderseñ ey bizim Allāh'ımız
Cenneti a'lā ola evṭānımız
- 41 Raḥmetiñ deryāsına yokdur 'aded
Zerrece andan bize eyle meded
- 42 Yā ilāhi dilerem cümlemüzi
'Ākıbet imānıla gönder bizi
- 43 Ger bu 'ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 44 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muḥammed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Aḥmed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḤāmid

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Maḥmūd

- 45 Muḥammed Muştafā ol māh-ı tābān
Ana raḥminde iken bilgil ey cān
- 46 Babadan yetīm oldı faḥr-i cihān
Neler kılar görüñ ol ulu Sübhān

35-b

- 47 Yedi yaşına giricek faḥr-i 'ālem
Anası 'ömri daḥı oldı temām
- 48 Mübārek cismi anıñ oldı ḥasta
Diledi rūḥı vāşıl ola dostā

- 49 Didi kim Yā Muḥammed gel göreyem
Biraz yüzüñi yüzüme süreyim
- 50 Ki senden ayrılam gibi çün ey yār
Beğāyet ḥasta oldum şöyle kim var
- 51 Ḥabībim sevdiğim cānım canānım
Fedā olsun yoluna rūḥı revānım
- 52 Umādıdım seniñ luṭfıñ göreyim
Risāletine ‘ömri irgüreydim
- 53 Müyesser olmadı el- ḥükmü lillāh
Beğāyet rāzī oldum elḥamdülillāh
- 54 Atadan yetīm olmuşıdın ey cān
Anadan yetīm olduñ elān
- 55 Şarılub boynuna kaldı zārı
Göreneñ gitdi elden ihtiyārı
- 56 Didikim Yā Muḥammed ey yüzi māh
Seni ısmarladım Allāh’a her gāh
- 57 Bunı böyle diyüben virdi cānı
Semāya çıkdı kavminiñ fiğānı
- 58 Derilüb bir yere çok ağladılar
Şon ucı defn idüb kabre qodılar
- 59 Ki ‘Abdülmuṭṭalib cecdi Rasülün
Elin eline alub gonca gülün

- 60 Götürdi evine faḥri cihānı
 ılardı aa dürlü iḥtirāmı
- 61 Yetīm olduğına ağlama ḥabībim
 Ki sensin dertlü cānıma ṭabībim
- 62 Nitekim ‘ömrüm olduça bil ey cān
 Ki hıfz idüb yerindirmem seni ben
- 63 Rasūlün ḥātırın ıldı teselli
 ıla Ḥa aa dīzārın tecelli
- 64 omazdı Aḥmed’i hergiz yanında
 Severdi anı kim özge cānında
- 65 Otursa ursa yanında omazdı
 a‘āmıḡ daḡı kim ansız yemezdi
- 66 Meger kim bir gün ol pīr ḥasta oldu
 İsidüb Mekke uluları geldi
- 67 Şorub ḥātır ziyāret eylediler
 Şifālıklar vire Allāh didiler
- 68 Kim üç oğlu bile anda idi ḥāzır
 Dönüb oğullarına badı ol pīr
- 69 Hemāndem gözleri yaşıla oldı
 Derūnından āḡ idüben nāle ıldı
- 70 Görüb cümlesi anı ıldı zārı
 amūnuḡ gitdi elden iḥtiyārı
- 71 Didi biliḡ benim ağladığım bu

Firākıla çiger tağladığım bu

72 Muḥammed yetīm qalmışdı ey cān
Şabīlikde atadan hem anadan

36-b

73 Gidicek ceddi kim alur civānı
Aluben besleye ol faḥr-i cihān ⁴²

74 Ebu Leheb didikim luṭf it baḡa ver
Anıḡ ḡizmetine ulaşıdır

75 Kemālince aḡa ḡürmet kılayım
Bu işi cānıma minnet kılayım

76 Didi senden benim yokdur benim ümīdim
Benim saḡa degildir i‘timādım

77 Daḡı Ḥamza cihānıḡ pehlivānı
Didi vir baḡa ol rūḡ-ı revānı

78 Anıḡ ḡizmetine yüzler süreyim
Yoluna cānımı ḡurbān vireyim

79 Didi sen bir saḡı merd kişisin
Daḡı hem pehlivānlarıḡ başısın

80 Ki şādıḡsın özünḡde ve sözün ḡaḡ
Kim olsun iki ‘ālemde yüzün aḡ

81 Velī sen ḡālī olmazsın ḡazādan

⁴²Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Muhammedi şaķınuram cefādan

82 Bu kez geldi ilerü Ebī Tālib
Babasınuñ sözine oldu rāğıb

83 Didi ey gözlerim nūrı atasan
Muhammedi ışmarla iħsān

84 Bu sözi işidüb söndi cānı
Şanasın aña virdiler cihān⁴³

85 Ebu Tālib’e didikim babası
Vaşıyyet eylerem didi atası

37-a

86 Muhammed’i alub eve varasın
Eviñ şadrına anı gecüresin

87 Elinden geldikce eyle hıżmet
Bulasın Hāķ katında sen de ‘izzet

88 Kāmū oğlanlarından hoş sevesin
Dilerseñ bulasın derdiñ devāsın

89 Anıñ hergiz libāssız kōmayasın
Ki ħorlayub yetīmdir dimeyesin

90 Anıñ kadrin sen şonra bilesin
Sevilüb şād olub ħandān olasın

91 Hūdā aña risālet viriserdür

⁴³Beyit mesnevi tipi kafiyelenişı bozmaktadır.

Niceler ol şafâyı görisedür

- 92 Aña göre nice dürlü senâlar
Ebî Tâlib'e eyledi du'âlar
- 93 Aña ısmarladı vü kendi gitdi
Fenâ milkinden beķāya rihlet itdi
- 94 Yuyub ol pîri kabrine qodılar
Anuñiçün halk 'âlem ağladılar
- 95 Ebî Tâlib alub geldi Rasûlî
Evine götürüb ol pür-uşulî
- 96 Var idi hatunı Fâtıma adlu
Melek şıfâtlı idi sözi tatlu
- 97 Didi ehline kim ne zî-sa'âdet
Naşîb oldı bize kim bu kerâmet
- 98 Evine götüresin zî-sa'âdet
Şükür kim bize virmişler icâzet

37-b

- 99 Muḥammed Aḥmed'e dāye alavüz
Yarın maḥşerde hem raḥmet bulavüz
- 100 Anı cānımıza minnet bilelim
Olunca biz aña 'izzet kılalım
- 101 Alub elini tez şadra geçirdi
Ta'ām götürüb yedürüb hem icirdi

102 Didikim ey gözüm nûrî Muḥammed
Ki oğlum adı ‘Alî seniñ Aḥmed

103 Seni artıķ severem ben ‘Alî’den
Daḥı cānımdan artıķ sevgiliden

104 Muḥammed Muştafā pes tırdı anda
Ḥuzûrıla gecindi ol vaṭanda

105 Ger bu ‘ālem dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

106 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber Rasûlî Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Aḥyadu

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Vaḥīdu

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā māḥın

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāḥāşiru

107 ‘Ādetike [‘Ātike] adlu ķardaşı var idi
Ebî Tālīb anı ġāyet severdi

108 Muḥammed’iñ ḥalası idi ey yār
Ebî Tālīb evine geldi bil ey yār

109 Ki bir söz geldi eşnā-yı kelāmdan
Velākin dili sözde gönli ġamda

38-a

110 Didikim ey gözüm nûrî ķarındaş
Size bir söz diyen eyleme fāş

- 111 Muḥammed büyüdi ve yigid oldı
Anıñ evlenmesiniñ vaḳtı geldi
- 112 Velākin elimüzde mālımız yok
Varub kız dileycek ḥālimiz yok
- 113 Aḡa fikr eyleyüb tadbīr idelim
Ne kılub neyleyelim nice idelim
- 114 Ebī Ṭālib didi kim elimüzde
Sim ü zer yok kıışadır dilimüzde
- 115 Ya aḳçe isteyü kime varalım
Kime boyun egüben yalvaralım
- 116 ‘Ātike didi ey yār-ı vefā-dār
Ki ben fikr kıldım diñle ey yār
- 117 Ḥadīce Ḥatun’uñ kim kārībānı
Bilürsin Şām’a gider her yıl anı
- 118 Ticāret vaḳtı geldi diñle ey cān
Münādīler nidā kıldı firāvān
- 119 Gelüb yazılalar Şām’a gidenler
‘Ulūfe ile at deve yedenler
- 120 Yarar atlı silāḥlı merd civānlar
Gelüben kārībānı bekleyeler
- 121 ‘Ulūfe eyleye ḥāllü ḥālince
Ri‘āyet ola herkese yolunca
- 122 Dilerem ben daḡı varam o şāha

Ki ‘arzuḥāl idem ol yüzi māha

38-b

- 123 Muḥammed ḳoya bir ḥizmete ol
Bulavüz ol sebebden müşkile yol
- 124 Mürüvvet kânı bir ehl-i keremdir
Yetecek deḡli māl virse ne ğamdır
- 125 Anı ol mālıla evlendirevüz
Muḥammed’e gelin alıverevüz
- 126 Ebī Ṭālib işidüb şaldı başın
Aḳıdub gözlerinden ḳanlı yaşın
- 127 Didikim ey ḳarındaş aşlımuzda
Ḳiracı yokdurur hic neslimüzde
- 128 Yine ğayret idüb ‘aḳlını derdi
Ki kendi kendine fikr itdi didi
- 129 Meger kim vardır ola hikmetullāh
Görelim nice olur ḳudretullāh
- 130 İcāzetle ‘Ātike geldi evine
Düzeldi armaġānlar aḡa göre
- 131 Ḥadīce bārıġāhına irişdi
Görüb bevvāblar anı görüşdi
- 132 Ḥadīce Ḥatun’a tiz söyledi
‘Ātike geldüġin ‘arz eyledi
- 133 Segirdüb ḳarşu çıḳdı itdi iḳbāl
Elin alub icerü girdi filḥāl

- 134 Nice ta‘zīm ile şadra gecürdi
Gül-ābı şerbeti sükkār icürdi
135 Buyurdi ol kadar cekildi ni‘met
Çamūsu sükkār yiyene minnet

39-a

- 136 Yenilüb icilüb du‘ā kılındı
Du‘ādan şonra el yüze sürüldi
137 Hādīce söz acub didi ki ey yār
Nedir bunda geldüñiz eyle ikrār
138 Murādıñız nedir söyle bilelim
Aña göre tedārikler kılalım
139 ‘Ātike didi dilerim var olasın
Hemīşe devletile yār olasın
140 Dağı ‘ömrüñ mezīd pāyende olsun
Nice şāhlar kapuğa bende olsun
141 Güler yüzüñ cihānda şolmasun hic
Mübārek kalbiñe ğam gelmesün hic
142 Murādım budur ey devletlü cānım
Velākin dimege varmaz zebānım
143 Muḥammed Emīn adlu bil ey yār
Bir yigit qarındaş kuzusu var
144 Niceler hizmetıñiz idicidür
Kimi deve kimi at yedicidür

145 Aña da nola bir hizmet buyursañ
Muṭī‘dir emriñe her neki dirseñ

146 Ticāretten gelince kārībānıñ
Sevinüb şādu ḥandān ola cānıñ

147 Kamūlarıñ ‘ulūfesin viresin
Aña da nekim ihsān buyurasın

148 Anı evlemek ister muḥaḳḳaḳ
Velākin destimizde sīm ü zer yok

39-b

149 Ebī Tālib size kılur du‘ālar
İder dergāhıñıza hem şenālar

150 Didikim luṭf-ı ihsān eylesünler
Bu derdimüze dermān eylesünler

151 İşidüb çünkim bu sözi Ḥadīce
Cü bildi neydügin oldem netīce

152 Meger Ḥadīce bir düş görmiş idi
Mu‘abbirlere anı şormuş idi

153 Görür gökden münevver bedri māhı
Temāmet nūr idüb leyl-i siyāhı

154 Nüzül idüb irer ol yeryüzine
Konar oldem Ḥadīce’niñ dizine

155 Anıñla rüşen oldı cümle ‘ālem
Sevinüb şād olurlar cinnü ādem

156 Hādīce ol sâ‘at düşden uyandı
Şafādan misk-i ‘anbere boyandı
157 Divīt olub eline yazdı o dem
Mu‘abbire hemān gönderdi ādem

158 Düşini nice gördüğünü bir bir
Yazub kâğıda anı kıldı taqrīr

159 İrişdi nāme vāşıl oldu
Götürüb mührini okudu bildi
160 Kālem alub mu‘abbir ol dem eline
Götürdi Allāh adını diline

161 Didi peygamberi āhir zamāna
Naşīb olasın ol faḥr-i cihāna

40-a

162 Gele Mekke’de ol nūrı ekber
Cihān anuḡla ola mübeşşer

163 Ki Tevrāt’da yazılmışdır şıfâtı
Anıḡcün ḡalk idüb mümkinātı

164 Daḡı nesli ola İbrāhīm Ḥalīl’iḡ
Ḥabībı ola ol Rabbü’l-Celīl’iḡ

165 Olıardur anıḡadı Muḡammed
Bir adı ola Maḡmūd biri Aḡmed

166 Ki nāmeyi Hādīce okudı bildi
Beḡāyet cānu dilden rāzī oldu

- 167 Yaraşmış aña diyeler kirācı
Yaraşır ala küffārdan ḥarācı
- 168 Umaram ben anı peygamber ola
Bu maḥlūkāt ḳamū rehber ola
- 169 Daḥı ḥükm eyleye Şām'a ḡarḳa
Şanemleri ḳırub yabana ata
- 170 Didi gündür Muḥammed bunda gelsün
Kirācı bilmeziz biz anı bilsün
- 171 Bile olsun nola ol kārībānda
Ola kim pes cihān ḥalkı aña bende
- 172 Gelürse bunda anı biz görelim
Aña lāyık meşālih gösterelim
- 173 İşitdi 'Ātike sevindi cānı
İcāzet diledi oldı revānı
- 174 Ger bu 'ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olursa ḥaşre dek olmaz temām

40-b

- 175 Ger dilerseḡ bula cānıḡ şafā
Vir şalavāt ber - Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā 'Aḳıbu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Tāḥā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Yasin

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Zāḥiru

- 176 ‘Ātike Ḥatun’a çün oldı destūr
Ebī Ṭālib’e irdi ol yüzi nūr
- 177 Aña bildirdi cümle kıl u kıālī
Ḥadīce ile olan ḥasbūḥālī
- 178 Ebī Ṭālib didi kim yā Muḥammed
Ḥadīce inṣāallāh ola müsned
- 179 Buyurmuş sizleri anda varasın
Meṣālīḥ ne ise anı göresin
- 180 İṣitdi bu sözi faḥr-i ‘ālem
Sa‘ādetle teveccūḥ kıldı ol dem
- 181 Ḥadīce ḥānesine çünkü irdi
Ki ta‘zīm itdiler oṭaya girdi
- 182 İcāzet oldı çün gecdi oturdı
Muḥammed geldügin Ḥadīce gördi
- 183 Ki Teverāt’ı öpüb eline aldı
Oṭa dīvārının kırbına geldi
- 184 Ḥadīce cümle Teverāt’ı bilürdi
Ne deḡlū vardırır anı bilürdi
- 185 Meger Teverāt icinde görmüş idi
Daḡı ‘ālimlere de şormuş idi

41-a

- 186 Yazılmışdı Muḥammed’in şıfātı
Ḥaḡīḡat nice ise ḥadd u zātı

- 187 Mesîh'den sonra geliser Muḥammed
Şefâ ehli olısar Muḥammed
- 188 Anıñ yüzi şuyuna cümle 'âlem
Yaradılmışdır hem cinn ü âdem
- 189 ẖamû peygambere rehber olısar
Velî nebî aña muhtâc olısar
- 190 Anıñçün yaradıbdır Haḫ cihânı
Ki 'arşı kürsi ve ḫūrî cinânı
- 191 Vücûda Mekke şehrinde gele ol
ẖamû ḫalkı dîne da'vet kıla ol
- 192 Bu 'ilmi çün okuyub bilmişdi
Deründen aña müştâk olmuşdı
- 193 Anıñ gelecek vaḫtı olduğunu
Muḥammed hem vücûda geldüğini
- 194 Cü Mekke şehri icinde bil ey cân
Güneş gibi 'ayân olmuşdı o civân
- 195 Büyük küçük ulu kici bil anı
Severdi cümlesi faḫr-i cihânı
- 196 Muḥammed Emîn dirlerdi aña
ẖamû ḫalkıñ kıtında ḫadri a'lâ
- 197 Anıñ ḫadrini Ḥadîce bilürdi
Gice gündüz ḫayâlinde olurdı
- 198 Dīvâr delüğine yüzün götürdi

41-b

- 199 Tecellî eylemiş alnındaki nûr
Görürdi anı kim Tevrât'da mezkûr
- 200 Kaçankim söylese maḥbûb zebânı
Arardı diñleyeniñ cismi cânı
- 201 Dağı kirpikleri ebri siyâhı
Cünûn ider görenleri kemâhı
- 202 Görür anı ki ol maḥbûbı ḥaḳdır
Anıñiz cihânda mişli yokdur
- 203 Bilür anı ki bir şâhib cemâldir
Kimesne anı vaşf itmek maḥâldir
- 204 Sevindi didikim bu idi maḳşûd
Dileremki müyesser ide ma'bûd
- 205 Du'âmı yâ ilâhi sen ḳabûl it
Ḥabîbiñ Muştafâ'ya beni ḳul it
- 206 Ḥadîce geldi oturdu sarâya
Yüzi beñzemiş idi bedr aya
- 207 Sevinüb şâd oluben eve geldi
Ki çeşniğirlere emr ḳıldı
- 208 Ta'âm ḳıldı ol yârı vefâya
Yedi ve içdi irişdi şafâya

- 209 Hādīce anı görüben sevindi
 Keenne? kendüsini yavuqludu
- 210 Yine ğayret idüb ‘aqlını derdi
 Gine kendüsile fikr iderdi
- 211 Eger bu sırrı bir kimseye dirsem
 Bu gizli rāzımı izhār idersem

42-a

- 212 İşidenler kamūsı dinleyeler
 Bu sırdan nice mā‘nā anlayalar
- 213 Dimişler ulular şabr-ı selāmet
 İyvānlar ‘ākıbet olur melāmet
- 214 Kirācı dimişdi gönderelim
 Nice olur işiñ şoñı görelim
- 215 Var idi bir kulu Meysere adlu
 Re’isi kārībān ‘Alī şıfātlu
- 216 Kamū mālı menāl ol zabt iderdi
 Ki yılda bir ticārete giderdi
- 217 Reīsiydi cümle kārībānıñ
 Kamū maḥkūm idi hükminde anıñ
- 218 Didi yā Meysere işit bu cevābı
 Ne ise anı kıl işiñ şevābı
- 219 Ki ‘Abdulmuṭṭalib oğlu Muḥammed
 Yazıldı kārībāna kıla hizmet

220 Kureyş ulularıdır aşlı anı
Hem İbrāhīm Ḥalīl'dir nesli anı

221 Anı ben görmişem Tevrāt icinde
Daḥı Tevrāt'daki āyāt icinde

222 Ki Tevrāt'da olan na't-ı şıfâtı
Müşābihdir kamū ḥadd-i şıfâtı
223 Ola bir gün ki peygamber ola ol
Kamū peygambere server ola ol

224 Daḥı Cebrā'il inüb gele revān
Aḡa uyanlar ola ehl-i imān

42-b

225 Aḡa göre aḡa 'izzet gerekdir
Kemālince aḡa ḥürmet gerekdir

226 Anı biz bendesiyüz inşāallāh
O bize ḥizmet itmek ḥāşallāh

227 El urub şandüğünden nice eşvāb
Çıkardı hem saçub üstüne güllāb

228 İki gömlek iki yağlık iki ton
İpek yerine işlemişler altun

229 İki ḥarīr libās hem iki dülbend
Görenler diyeler āferīn aḡsenat

230 Koyub boğcaya didi bunları al
Oḡāt kıl bu işi eyleme ihmāl

- 230 Gidicek sen Muḥammed'e ḥaber vir
Ata bindir yanuḡ sıra yola gir
- 232 İkinci konaġa varınca hele
Yesün icsün ḵamū seniḡle bile
- 233 Ücünci konaḡ ola çün müyesser
Oḡāt kıl bu işi eyleme ebter
- 234 Muḥammed'i uyarıtur irden
Aḡa geydir bu eşvābı seḡerden
- 235 Ki bunca ṭon gömlekler ḡarīrler
Geyinsün dostları kılsun şükürler
- 236 Daḡı bu ince dūlbendi şarınsun
Nice bir ḡalk icinde böyle gezsün
- 237 Daḡı bir 'Arabī atı egerle
Müzeyyen eyle anı sīmü zerle

43-a

- 238 Egeri o yanı vū sīne bendi
Ki sīm ü zerden olsun hem kemendi
- 239 Varub gelince ana eyle 'izzet
Bulasın sen daḡı ḡatımda ḡürmet
- 240 Varub geldikde seni kılam āzād
Şu deḡlü māl virmege olasın şād
- 241 Cıkardı şaydı tizrek elli altun
Di aḡa bunu ḡarclık içün alsun

- 242 Yerāğ itsün hem yola hâzır olsun
Haber olduğı sâ‘at bunda gelsün
- 243 Bu sözleri işitdi Meysereçün
Didikim pâyende olsun
- 244 Ne kim buyurursız ey şehinşâh
Dağı artık kılayım inşâallâh
- 245 Yüzin yerlere sürüb tırı geldi
Hem elli altun eline aldı
- 246 Dağı boğcayı aldı kıldı pinhân
Muhammed’iñ katına vardı ey cân
- 247 Virüb altunı aña didi ey cân
Varub hâzırlık eyle yola elân
- 248 Gidecek gün ola bunda gelesin
Ebubatlu bizimile olasın
- 249 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şām
Medh olunsa haşre dek olmaz temām
- 250 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasûlî Muştafā

43-b

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā muṭahhiru

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ṭayyibu

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Seyyidu

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā rasûlu

- 251 Yerinden tırdı cünküm oldu destür
Ebî Tâlib katına irdi ol nûr
- 252 Didi ‘ammîsi aña kim bilesin
Hemîşe dâ’imâ mesrûr olasın
- 253 Didi ‘ammîsine ey şâh-ı ‘âlem
O deñli kıldılar ‘izzet ikrâm
- 254 Şu deñlü sükkeri ni‘met cekildi
Anıñ rub‘ı dañı yenmedi kaldı
- 255 Anı bir kimse vaşf itmek mañâldır
Bize bu ‘izzeti ikrâm ne hâldır
- 256 Dañı hem virmişdi elli altun
Dimişkim bunı varsun harcılık itsün
- 257 ‘Âtike Ebu Tâlib diñlediler
Katı mürüvvetlü hatundur didiler
- 258 Ki bir gün gitmege tedbîr kılındı
Tabbiler na‘reler kösler calındı
- 259 Hadîce’niñ kamû dört biñ devesi
Kimi ipek kimi dülbend kimi boğası
- 260 Yükin yükledüb oldılar revâne
Haber eylediler fañr-i cihâna
- 261 Muhammed dañı hâzır olmışdı
Zirâ evvelden aña dinmiş idi

- 262 ‘Ātike-i Ebī Ṭālib dinlediler
Muḥammed gidecegin anladılar
- 263 Biraz vakit gözlerinden dökdiler yaş
‘Ātike döndi aydır ey karındaş
- 264 Muḥammed becid tut gönderelim
Bu işiñ sonı hayr ola görelim
- 265 İcāzetle Muḥammed yola girdi
Gelüben Meysere katına irdi
- 266 Temām Meysere hāzırlanmış idi
Kılıc kuşanub ata binmişidi
- 267 Muḥammed geldügin gördi sevindi
Bir ata hem Muḥammed daḥı bindi
- 268 İkisi de yola oldu revāne
Gelüb irişdiler heb kārībāne
- 269 Ticāret ehli heb kamūsı geldi
Ki Meysere önügünde tapu kıldı
- 270 Ebū Cehil Ebū Leheb ve Ebū Süfyān
Ebū Bekir daḥı bile idi ey cān
- 271 İrişdiler üçünci konağa çün
İrişdi cünki aḥşam yatdılar dūn
- 272 Seherde Meysere kalkub oturdı
Daḥı boğcayı ortaya getürdi
- 273 Rasūlallāh’ı Meysere uyardı

Ana cümle emānetleri virdi

- 274 Didi diñle sözüm ey mäh-ı ‘ālem
Mübārek hātırına gelmesün ğam

44-b

- 275 Hādīce’den ne kim işitdi bildi
Muḥammed’e ḳamūsın ‘arz ḳıldı

- 276 Harīr atlās ḳumaşları getürdi
Daḳı dülbendini hem sarıvirdi

- 277 Daḳı yağlığı hem ḥüb dest-māllar
Taḳındı vaşf idemez anı diller

- 278 Daḳı zerrīn egerlü bir eyü at
Götürdi didi bin Yā Muḥammed

- 279 Süvār oldı Muḥammed cünki aña
Bu işi kim görürse ḳaldı tañā

- 280 Yürüdi kārībān oldı revāne
Ki ta‘zīm oldı ol faḥr-i cihāne

- 281 Şabāḥ oldı anı gördi görenler
Murāda irdi çün anı sevenler

- 282 Ebu Bekir anı görüben sevindi
Ḥasūd olanlar anda oda yandı

- 283 Bu vechile cü gitdiler iki gün
Ebu Leheb Ebu Cehīl ile Mel‘ün

- 284 Didi Meysere'ye ey ulumuz
Ey bizim cānımızdan sevgülimiz
- 285 Nedendir buna böyle 'izz-i hürmet
Dağı bu aşl-ı libās hem 'Arabī at
- 286 Revādır ol size eyleye hizmet
Bile hizmetiniz cānına minnet
- 287 Sen aña hizmet eyleyüb nedersin
Ki kendü kendügi tahfif idersin

45-a

- 288 Bu sözleri işitdi Meysere çün
Didi kim ne söziñiz var yā Mel'ün
- 289 Bu kamū māl-ı mülk cümle anıdır
Biliñ Hadice dağı hem anıdır
- 290 Bilürsen ben dağı anıñ kılıyam
Ki akçesiyle alınmış mālıyam
- 291 Ne kim hüküm ide ben anı kıluram
Velakin ben dağı şöyle bilürem
- 292 Kamū maḥlūkdan uludur Muḥammed
Hakk'ın sevgüli kılıdır Muḥammed
- 293 Hakk'ın sevgüli kılı gerci çokdur
Velakin Muṣṭafā maḥbūbı Hakk'dır
- 294 Kamū düşmān bu sözleri işitdi
Hased nārına yanuban tutuşdı

- 295 Ebu Bekir bu sözleri firāvān
İşidüb taḥsīn itdi şad-hezārān
- 296 Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beğāyet ḥūb toğrı söylediniz
- 297 Yüzün aḳ āferīn ey merd ‘ālem
Ki kıldıḳ düşmānıñ bağrını pür-ğam
- 298 Yola oldılar andan çün revāne
Varuban ḳondılar bir ḥūb mekāna
- 299 Ki andan gitdiler günlerde bir gün
Ki Buḥārī deyrine irişdiler çün
- 300 O deyrā icinde bir rāhib var idi
Aḡa Buḥārī rāhib dirler idi

45-b

- 301 Ḳamū ḥalḳ anı işidüb bilmişdi
Anıñ vaşfi cihāna ṭolmışdı
- 302 ‘İbādet eyler idi meskeninde
Ki ḳā’im olmuşdı ‘İsā şer‘inde
- 303 Bahar yevmi aḡşama dek şā’im idi
Giceler şubḡa deñlü ḳā’im idi
- 304 Anıñ işi ki ‘ilmile ‘ibādet
Oḳuyub yazmaḳ vü ḥalvet riyāzet
- 305 Meger Tivrāt icinde Muşafā’yı
Daḡı İncil’de hem ol bedr-i ayı

- 306 Nice idüğini na‘t-ı şıfâtın
Dağı anıñ güzide mu‘cizâtın
- 307 Temāmet okuyub hem bilmiş idi
Deründen aña müştāk olmuş idi
- 308 Cihān anuñçün oldı muhakkāk
Dağı hūrī vü kaşr-ı cennet ucmak
- 309 Geleceğin dağı āhīr zamāna
Ola bu halkı ‘ālem aña bende
- 310 Kamū peygamberanıñ ‘izzetine
Gireler cennete anıñ hürmetine
- 311 Toğısar Mekke şehri icre ol māh
Yaqīn kaldı mu‘ayyen oluğa gāh
- 312 Ki kande giderse bilgil anı
Ola bir pāre bulut sāyebanı
- 313 Dağı hem kārībānla gideceğin
Bu yollarda ne kılub nideceğin

46-a

- 314 Temāmet ‘ilm icinde görmüş idi
Anıñçün aña göñül virmiş idi
- 315 Münācāt eyleyüb didi ilāhi
Ki sensin cümle maḥlūkuñ penāhi
- 316 Cem‘ī kullarıñ ma‘būdı sensin
Kamū ‘ābidleriñ maḥşūdı sensin

- 317 Dikenden gül şadefden dür viren sen
 318 Kamū halkı murāda irgüren sen
 Bu kemter kılunun oldur murādı
 Esirge luṭf idüb bu ben ‘ibādı
- 319 Dilerem ol zamāna irgüresin
 Anıḡ maḥbūb cemālin gösteresin
- 320 İlāhī sen beni andan ayırma
 Rasūlı görmeyince cānım alma
- 321 Beni eyle hem anıḡ ümmetinden
 Cüdā eyleme āḡir himmetinden
- 322 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubḡ u şām
 Medḡ olunsa ḡaşre dek olmaz temām
- 323 Ger dilerseḡ bula cānıḡ şafā
 Vir şalavāt ber-Rasūlı Muşṭafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā nebiyyü
 Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Muşṭafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Kayyimu
 Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā cāmi‘

- 324 Çün ol rāhib du‘ā ile kıldı
 Du‘āsı Ḥaḡ katında maḡbūl oldu

46-b

- 325 Pes Allāh Te‘ālā kıldı taḡrīr
 Muḡammed’iḡ yüzünü göre ol pīr

- 326 Ne vaktin gele Mekke kâribânı
Çıkub şavma‘adan gözleri anı
- 327 Baquban göremezdi ol bilürdi
Zîrâ anıñ beşâreti ol idi
- 328 Yine girüb oturub halvetine
Götürüb hem kitâbları kıtına
- 329 Yine bir yıla dek ‘âşıkı hayrân
Dökerdi gözlerinden yaşıla kıan
- 330 Ki her yıl bunu böyle eyler idi
İlâhî sen müyesser eyle dirdi
- 331 Bu hâl üzre ki otuz yıldan artıķ
Aķardı gözi yaşı selden artıķ
- 332 Ki her kimse yakîn gelse o deyere
Gider olsa ticârete ya seyre
- 333 İnerlerdi devesinden atından
Süvâr gitmezdi şavma‘a kıtından
- 334 Kamû halk aķa müştâķ idi ey cân
Velâkin kendözin kıılurdi pinhân
- 335 Ki halkdan ‘uzlet ider kendözini
Göremez degme kimseler yüzini
- 336 Ki irdi anda Mekke kâribânı
Varub bildirdiler Buhrâya anı
- 337 Segirdüp şavma‘a üstüne çıkdı

O gelen kâribāndan yana baqdı

47-a

- 338 Görür bir aq bulut kim kâribāndan
Nereye gitse bile giderdi andan
- 339 Bilür taḥḳīḳ kim gelmişdir Aḥmed
Ki bunda zāhir olmuşdur Muḥammed
- 340 Sevindüğinden anıḡ ‘aqlı gitdi
Deyirden kendözin aşğa atdı
- 341 Ḥaḳḳ’ıḡ ismini götürdi diline
Ḥaṭā gelmedi aṣlā bir kılna
- 342 Segirdüb kâribāna qarşu vardı
Gelürken kâribān ḥalkı anı gördi
- 343 Ḳamūsın atlarından inmiş idi
Yönüni şavma‘aya dönmüş idi
- 344 Kimi sürer yüzün şavma‘aya ey yār
Ḳamū el ḳaldırub ḥācet dilerler
- 345 Görürler ol ‘azīziḡ geldüğünü
Hem oldem anda ḥāzır olduğını
- 346 Gelüb bunlara çün virdi selāmı
Didi işidiḡ ey ḥāşı vü ‘āmı
- 347 Yüki bunda ḳoyub bize gelesin
Ṭa‘ām ḥāzırladım şöyle bilesin

- 348 Didiler ey ‘azîz nola varalım
Varub dergâhına yüzler sürelim
- 349 Ki Buhrâ şavma’aya döndi andan
İrişdi meskenine şādu ḥandān
- 350 Nice kurbān kesüb aşlar pişürdi
Ḥaqq’a ḥamdü şenā dilinde virdi

47-b

- 351 Hemān endürüben yüklerini
Derüb bir yere cümle varlarını
- 352 Kumaş beklemeğe kodılar ādam
Muḥammed bile qalsun didiler hem
- 353 Yürüyüb vardılar anda revāne
Ulular şadre gecdi kāmūrāne
- 354 Ki Buḥrī ḥāzır itmişdi ta‘āmı
Didikim geldiñiz mi heb temāmı
- 355 Ebu Cehīl didikim heb geldi bunda
Buraya lāyık ādam yoḡdur anda
- 356 Ebu Bekir didi kim ey ‘azîzim
Ki bir yigit qalubdur diñle sözüm
- 357 Adı anıñ Muḥammed Muştafā’dır
Yüzün görmek anıñ ‘aynı şafādır
- 358 Kāmūmuzdan anıñ aşlı uludur
Anıñla hem-dem olmaḡ sevgülidir

- 359 İşitdi bu sözi Buḥrī cü bildi
Muḥammed'den yaṇa hem 'azim kıldı
- 360 Görür ol aḳ bulut daḫı yerinde
Ḳumař tırduḡı yerin üzerinde
- 361 Hemīn 'azm eyleyüb segirtti vardı
Bu ḳavme ol naḫar eyledi gördi
- 362 Ki anda gördi serverin yüzünü
Olub ḫayrān unuttı kendözini
- 363 Görür kim berḳ urur alnında nūr
Miřāl olmaz aṇa cennetdeki ḫūr
- 48-a**
- 364 Yaṇaḡı ḡonca gülden daḫı terdir
Yüzi güneş anıḡ alnı ḳamerdir
- 365 Dişi dürri daḫı yaḳut-ı aḫmer
Sözi sükkār lebidir ābu kevşer
- 366 Siyāḫ ebrūları dönmüş hilāle
Diler kim beṇzeye ḫaddine lāle
- 367 Gören 'aynīn olur vallāhu ḫayrān
Olur'ařḳıla anıḡ baḡrı piryān
- 368 şanasın serveridür ol ḳadd-i bālā
Muşavver ḫüb yaratmış Ḥaḳ Te'ālā
- 369 Nereye uḡrasa idi o server
Ḳoḳardı haftaya dek misk-i 'anber

- 370 Hemîn dem gördi Buhrâ 'aqlı gitdi
Yine 'aqlını dirüb gayret itdi
- 371 Birazdan 'aqlını başına derdi
Elin öpüb yüzün yüzine sürdü

Baħr-ı Aħır

Mefāilün/ Mefāilün/Feülün

- 372 Didi ey benim arzu eyledigim
Gice gündüz yolunı gözledigim
- 373 Otuz bir yıldı ħasret yaşını
Dökerdi gözlerim ey mihribānım
- 374 Seniñ 'aşkıñla gecmişdir bu 'ömrüm
Seniñ şevķiñle devr eyler zamānım
- 375 Elħamdülillāħ müyesser oldı āħır
Bī-çāre bülbüle sen gülüstānım

48-b

- 376 Giceler şubħa deñlü ħasretiñle
Eridür taşları āh-ı fiğānım
- 377 Tazarru'lar kılub dergāh-ı Ħaķdan
Seniñ dīzārıñ idi arzumānım

Mefāilün/ Mefāilün/Feülün

- 378 Eger yazarlar ise āhuzārım
Kālem şerħ idemezdi dāsītānım

- 379 Kitāblarda okuyub bilmiş idim
Seniñ evşāfıñ faḥri cihānım
- 380 Bu şi‘ri okudı çün didi ey yār
Seniñçündür bu hizmetler ne ki var
- 381 Muḥammed elin eline aldı
Hemān-dem toğrı şavma‘aya geldi
- 382 ẖamūnuñ üzerine kıldı taḳdīm
Ebu Cehīl diledi kim men‘ ideyim
- 383 Didi Buḥrā aña kim ne sözün var
Ki söylemege ey la‘īn murdār
- 384 Ḥiṭāb idüb didi diñleñ bu sözi
Ki da‘vet eylemişem cümleñizi
- 385 Muḥammed içün olmuşdur ziyāfet
Ben itmedim size zerrece rağbet
- 386 Daḥı ben böyle iderim şehādet
Muḥammed’dür aşlı ehl-i sa‘ādet
- 387 Biliñ aḥir zamān peygamberidir
Daḥı cümle nebīler serveridir
- 388 Bunun yüzi şuyuna kā’inātı
Ḥudā ḥalk eylemişdir mümkinātı

49-a

- 389 Eger olmasaydı olmaz idi
Cihāna cinnü ādem gelmez idi

- 390 Bu sözile didi dahı tırdı
Varub bu halka tiz ni‘met götürdi
- 391 Yenildi vü icildi dürlü ni‘met
Du‘ā kılındı tağıldı şöhet
- 392 Tırı gelüb icāzetle dilediler
Hemīşe himmetiñ didiler
- 393 Turub Muḥammed’i gönderdi vardı
Yine tekrār yüzün yerlere sürdi
- 394 Budur senden dileğim yā Muḥammed
Kaçankim saña irişüb nübüvvet
- 395 Beni de ümmetinden eyleyesin
Yarın şefā‘atıñle toylayasın
- 396 Şükürlerler eyleyüb didi kim ey mäh
Murāda irmişem elḥamdülillāh
- 397 Tażarru‘lar ile ayrıldı cüdā
Fiğānından tılardı güveh şahrā
- 398 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 399 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā muḳtefin

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā muḳteffā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā rasūlü’l-melāḫimi

49-b

- 400 Çü yola kâribân oldu revāne
Yine at çekildi faḥrī cihāna
- 401 Bular günlerde bir gün irdi Şām'a
Ḥaber irişdi cümle haşşu 'āma
- 402 Çıkuben ehl-i Şām karşı geldiler
Size Allāh mu'īn olsun didiler
- 403 Varub ḥānlara kondılar temāmı
Oṭalar tutdılar heb haşşu 'āmı
- 404 Şu deñlü fā'ideler itdi bunlar
Kimesne görmemişdir şöyle kim var
- 405 Didiler kim gelürüz bunda birçok
Ki böyle fā'ide itdiñiz yok
- 406 Ebu Bekir didi Meysere'ye ey cān
Muḥammed hizmetindendir bu iḥsān
- 407 Didi Meysere gercek söylediñiz
Muḥakkaḳdır anı kim siz didiñiz
- 408 Ki ben beni bilelden berü ey şāh
Ticārete gelürem bunda her gāh
- 409 Ki böyle fā'ide görmüş degilem
Bu işiñ sırrına irmiş degilem

- 410 Hādīce'niñ hisābsız oldı mālı
Sevinüb Meysere buldı kemālı
- 411 Cühūdların meger bayrāmı geldi
Şehirden kamūları taşra oldı
- 412 Bular bir ulu şahrāya tonandı
Tenefler kurulub kandīler uyandı

50-a

- 413 Didiler gelünüz biz de varalım
Nicesi bed-nām eylerler görelim
- 414 Ebu Bekir ile Meysere Ebu Süfyān
Ki Mekke uluları cümle ā'yān
- 415 Muḥammed'i bile aldılar ey yār
Varalar seyr içün ol gice bunlar
- 416 Görürler ki kamū yiyüb icerler
Ki putlar üstüne saçı saçarlar
- 417 Evler odlar yaqub secde iderler
Ki bunlar adına Mecūsī dirler
- 418 Kamūsı yeyüb icüb şādu ḥandān
Kimi mest kimi sarhoş kimi ḥayrān
- 419 Muḥammed Muştafā çün bunı gördi
Ki bir kez bunlara qarşu üfürdi
- 420 Kamūnuñ ol sā'at söyüندی odı
Nicenin qorḥusundan şındı odı

- 421 Nicesi cehd idüb baķamadılar
Bize bu ne müşibetdir didiler
- 422 Ol itlerin var idi bir ulusı
ķamūnıñ ihtiyārı sevgülisi
- 423 Didiler bize bildir bu ne hāldir
Bu işde cümlemiz bī-mecāldir
- 424 Didi kim Mekke ķavmini bulunuz
Muħammed bunlarıñladır bulunuz
- 425 Gelecekdir zīrā āħir zamānda
Gele hem kārībān ķavmiyle bunda
- 50-b**
- 426 Muħammed'in gelecegi zamānı
İrişmişdir budur anıñ nişānı
- 427 Nazarı irdi putlara yaķın
Söyündi odı ķandiller yaķın
- 428 Bilünüz kim cihāna ol geliser
ķamū dīnleri heb bāıl kılsar
- 429 Nişānın deyüvirdi bir bir anıñ
Didi ol bundadır taħķīķ inanıñ
- 430 Anıñ hükmi tuta cümle cihānı
Musahħar eyleye kevnı mekānı
- 431 Ki 'asker cem' idüb kılcı ceke ol
Nice başlar kesüb kanlar dōke ol

- 432 Bu sözleri işitdi çün ol itler
Aradı Mekke kavmin ol pelîdler
- 433 Beğâyet Meysere korku düşdi
Ebu Bekr'e dağı pek havf irişdi
- 434 Alub Meysere ol fahr-i cihânı
Ki cübbe altına şakladı anı
- 435 Beğâyet cehd idüb bulamadılar
Ki kande idügin bilemediler
- 436 O gice kâribân oldu revâne
Güneş toğuncaya dek bu cihâna
- 437 Bular kaç' eylediler bir konağ yer
Selâmet kurtulub anda yigid pîr
- 438 Yüridiler kamûsı kona göce
Cemî'î şâdu handân yene ice

51-a

- 439 Yakîn kalmışdı Mekke üç konağ yer
Neler kılur görüñ ol Hayy u Kâdir
- 440 Kamû Mekke uluları derildi
Ki cümle Meysere katına geldi
- 441 Kaçankim ol yere gelseler ey yâr
Şalarlar buradan müjdecî bunlar
- 442 Ki Meysere kalem aldı eline
Götürdi Allâh adını diline

- 443 Hādīce Hātun’a tiz yazdı nāme
Ne günü varub irdüğünü Şām’a
- 444 Dağı Buhrā hikāyetin temāmı
Nice konukladuğın haşş u ‘āmı
- 445 Bu seferde dağı hem kārībānı
Nicesi fā’ide itdüğün anı
- 446 Dağı hem cühūdlar bayrāmında
Didi hem nicesi olmuşdur anda
- 447 Nicesi olmuşdı yazdı bir bir
Ne kim olmuşdı anı kıldı taqrır
- 448 Didi kim ey ulular diñleniz siz
Ki müjdeci kimi gönderelim biz
- 449 Didiler kim emr-i fermān seniñdir
Aşl-ı mālı metā’ kārībān seniñdir
- 450 Didi kim ben revā gördüm Muḥammed
Varub müjdeleye vü geye ḥil’at
- 451 Kamūsından Muḥammed’e revādır
Ki evlādı Ḥalīl’i Muştafā’dır

51-b

- 452 Ebū Cehīl Ebū Leheb işitdi
İkisi de ta’li sözler itdi
- 453 Didiler bu sözün hic aşı yokdur
Cılasınlar bu ‘asker icre çokdur

- 454 Didiginüz kişi yolu ne bilür
Yarım mîl gitmeden yolu yaşılr
- 455 Ol aşıl kişi hic anı ider mi
Gice ile turub yola gider mi
- 456 İşitdi Meysere didi kim vallāh
Ümîdim budurur şaqlaya Allāh
- 457 Hūdā řaşırmaya yolundan anı
Selāmet ilete ol fahr-i cihānı
- 458 Götürüb nāme’i virdi eline
Hūdā irsāl ide Mekke yoluna
- 459 İdüb cehdi oluñ yola revān
Ki didi şubha degin yüri vara
- 460 Hemān uyhuuyı terk idüb gidesiz
Şu nāme’i Hādîce’ye iletmez
- 461 Bilüb sağıgumızı oluban řād
Ola hem qalbi anıñ ğamdan āzād
- 462 Girü mektüb alub bize gelesin
Ki yolda bize qarşı götüresin
- 463 Tîz hemîn egerleyüb bindirdiler
Muřtafā’yı müjdeci gönderdiler
- 464 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubh u řām
Medh olunsa şaşre dek olmaz temām

465 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Kāmil
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā İklīl

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā müdeşşiru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā müzemmilü

466 Seyyīd-i 'ālem Muḥammed ol gice
'Azm Mekke kıldı gitdi ol gice

467 Giderken gözine uyḡu geldi
Ya'nī kim şeyṭān aña furşant buldı

468 Deveniñ yularına yapışub ol
Yoldan ırāḡ yere iletir ol fuṣūl

469 Hāḡ Te'ālā emr ider Cebrā'il'e
Deveyi götür didi toḡrı yola

470 Ol sā'atde indi Cebrā'il-i emīn
Deveyi yolına götürdi hemīn

471 Çün uyur idi daḡı uyanmadı
Kendüsini yoldan azdım şanmadı

472 Sen uyurken toḡrı yola götürən
Nice dürlü müşkil işiñ bitüren

473 Sen yetīm iken saña iḡsān iden
İki cihāna seni sulṭān iden

474 Ümmetiñi heb saña bağışladım
Yâ Muḥammed gör ne iḥsân işledim

475 Ümmetinden şöyle kim bir kimseniñ
‘Ömri yitmiş yıl zelâletde anıñ

52-b

476 Gecse hergiz ḥayr ‘amel işlemese
Aḥiret çün fikr idüb ğam yemese

477 ‘Ākıbet suçlarına ikrâr idüb
Cân u dilden tevbe istiğfâr idüb

478 Dise kim yâ Rabbi şıgındım saña
Derdimendim ya’nî dermân it baña

479 Şucunı bağışlayub rahmet kılam
Aḥiretde meskenin cennet kılam

480 Biz gelelim yine söz evveline
Gitdi deve yine toğrı yoluna

481 Ḥaḫ Te‘ālâ emr eyleye pes ey cân
Ol sâ‘atde Mekke’ye irdi hemân

482 Ḥadîce’niñ diñle imdi ḥâlini
Kimseye bildirmedi aḥvâlini

483 Şöyle kim müştâḳ-ı sergerdân idi
Ağlamakdan gözlerini giryân idi

484 Gözlerinden dâ’imâ dökerdi yaş
Ağlaşırldı ana kûl karavaş

485 Dir idi kim müjdecı geldigini
Müjdeleyüb baña bildirse anı
486 Ben anı mālımdan āzād ideyim
Dağı çün nesne virüb şād ideyim

487 Şubḥ u şām bekler idi cāriyeler
Gice nevbetle uyurlardı bular

488 Çün irişdi anda ol dem Muşafā
Ol yüzi gül alnı ay bedri şafā

53-a

489 İki cāriye uyanıkdı hemān
Ḥadīce'ye müjdeledi şādumān

490 Çün Ḥadīce işidüben şād olur
Açıluban gül yüzi ḥandān olur

491 Emr ider ḥādimlerine tez varıñ
Müjdeciyi ḥāş oṭaya konduruñ

492 Kõşuşub ḥādim bevvāb vardılar
Ta'zīmile oṭaya indirdiler

493 Gördiler gelen Muḥammed Emīn
Ḥadīce'ye anı didiler hemīn

494 Çün Ḥadīce gördi geldi Muşafā
Şādu ḥandān oldı ğāyet pür-şafā

495 Ḥādim aldı nāme'i iletdi aña
Okudı ve şükr idüb qaldı taña

496 Nāme’i çünkim okudı bildi ol
 Hālîk’a yüz biñ şükürler kıldı ol
 497 Nice ta‘zīm itdügin Buhrā aña
 Hem şehādet itdügin öñden şoña

498 Didi varıñ idüniz Muhammed’e
 Ol habīb ol tabībim Ahmed’e

499 Kāribāndan kañğı gün ayrıldı ol
 Anı bildirsın bize ol pür-uşul

500 Ol sā‘at hādīm varub şordı ol
 Kāribāndan kañğı gün gitdi ol

53-b

501 Dir Muḥammed kim bu gice gelmişim
 Üc sā‘at gecdügi dem ‘azm itmişim

502 Didi hādīm bu gice çıkmış ey yār
 Üc sā‘at gecdügi dem olmuş süvār

503 Didikim qalmadı şekkim Yā İlāh
 Budur ol iki cihānda padişāh

504 Budur Tevrāt’da vü İncil’de ol
 Hātemel-nebiyyi Muḥammedün Rasul

505 Çeşnigirlere buyurdı ol nigār
 Tez ta‘ām hāzır idiñ didi ey yār

506 Pes ta‘ām çekildi anda yediler
 Şonunda elḥamdülillāh didiler

- 507 Bir ağır bahālı kaftān virdiler
Muştafa'nın egnine geydirdiler
- 508 Didi gider misin ol cānāneye
Kāribāna ya sa'ādet hāneye
- 509 Didikim ben kāribāna giderim
Nāme yazsınlar varub 'arz iderim
- 510 Nāme'i yazdı Hadice ol zamān
Virdiler Muhammed'e oldu revān
- 511 Kāribāndan yaña çün 'azm eyledi
Derdile bir kerre Yā Allāh didi
- 512 Haḳ Te'ālā emr ile bil ey yār
Şubḥ u şādıḳ olmadan ol mürdügār
- 513 Ol konaḳda kāribāna irdi ol
Dostları şād oldu düşmānı melūl

54-a

- 514 Uyanub kalkmış idi heb tācirān
Yüklerini yükledirler şādımān
- 515 Gördiler kim ol Muhammed Muştafa
Karşudan geliyorur ol pür şafā
- 516 Ebū Cehīl Ebū Leheb şād olub
Ta'n iderler kaḫḫaha ile gülüb
- 517 Dimedik mi biz saña Ya Meysere
Ya nice adam gönderirseniz göre

- 518 Yoldan azmış bu gice yol bulmamış
Ne yere varacağını bilmemiş
- 519 Geliyorur bir haber soruñ aña
Bu muşibetler sehl işdir saña
- 520 Meysere bu sözleri işitdi çün
Düşmenin ta'nından oldı bağı hün
- 521 Pes Ebu Bekir dağı oldı melül
Ol sā'at icinde irdi pür-uşül
- 522 İregelüb bunlara virdi selām
Pes selāmın aldı anda hāşsu 'ām
- 523 Gördiler egnine geymiş hil'atı
Devleti pāyende vü hem tal'atı
- 524 Şundı Meysere'ye ol nāme'i şāh
Hulķula düşdi bu halk içre nāgāh
- 525 Meysere nāme'i okudı bildiler
Cümle halk bu işe hayrān kaldılar
- 526 Gördiler kim bu cevāb Hādīce'niñ
Bildiler kim mühür anıñdır haṭānuñ

54-b

- 527 Ebu Bekir Meysere şād oldılar
Budur Allāh'ıñ habībi bildiler
- 528 Ebū Cehīl Ebū Leheb oldılar
Hūr oluban nās katında kaldılar

- 529 Didiler bu cāzūlīkdır bil ‘ayān
Pes üç günlük yolu bir günde revān
- 530 Varuban hem gire gelmek ola mı
Bunı ‘ālemde kimesne kıla mı
- 531 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 532 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlī Muşţafā
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Kāmil
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā İklīl
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā müdeşşiru
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā müzemmilü
- 533 Kāribān halkı çün oldılar revān
Gelüben günlerde bir gün şādumān
- 534 Mekke’niñ şehrine irdiler temām
Karşu geldiler bulara ḥāşş u ‘ām
- 535 Her kişi meskenine irişdiler
Kavmi qarındaşıyla görüşdiler
- 536 Meysere daḥı irişdi şādumān
Ḥadīce’niñ bārigāhına hemān
- 537 Didi Ḥadīce Muḥammed inmesün
Atıla varsun eve yorulmasun

- 538 Pes sâyesler öne düşüb gitdiler
Ebū Ṭālib evine iletdiler
- 539 Çün Ebū Ṭālib ‘Ātike’yi gördiler
Ḥamd idüb hem Ḥālīk’a şükr itdiler
- 540 Gelüben ikisi de görüşdiler
Birbiriyle ḥāllerin soruşdılar
- 541 Bu aradan gecdi eyyām bir zamān
Öyle umarlar Ḥadīce’den hemān
- 542 Ya’nī kim aķce vü altun göndere
Pes Muḥammed’iñ ‘ulūfesin vire
- 543 Gecdi bir ay kim eşer belürmedi
‘Ulūfesin Aḥmed’iñ göndermedi
- 544 Dir ‘Ātike ey birāder varayın
Ol kerīmeye anı aņdurayın
- 545 Dir Ebū Ṭālib kim sākin ol
Kimseniñ ḥaķķıñ yemez ol öyle bil
- 546 Bī-ķıyās mālī şimdi kim gelmişdirür
Bilki anı deftere almışdurur
- 547 Şimdi anlar kıılır ol mālī ḥisāb
Varma zinhār virme anlara ‘itāb
- 548 Geçdi bir ay yine fāriğ oldılar
Yine ikisi bir araya geldiler
- 549 Dir ‘Ātike zāhir unutmuşdur ol

Zirā gāyet şuğlı çün eşğālī bol

550 Pes icāzet vir baña kim varayım
Ne sebep olmuşdurur bir göreyim

55-b

551 Dir Ebū Ṭālib ki nola varasın
Olmaya zinhār taḳāzā viresin

552 Söyledigin sözi söyle rıfkıla
Ḥātıra toḳuna sözüñ kim bile

553 Hem daḥı bizden selām irgüresin
Ḥāki pāyine anıñ yüzler süresin

554 Her ne kim iḥsān iderse alasın
Az çok dimeyüb alıb gelesin

555 Bu yaña geldin Ḥadīce ḥālına
Diñle imdi fikri nedir ḳālına

556 Şubḥ-dem fikri ḥayālī yār ile
Göñlün eyler idi ol server ile

557 Gice gündüz uyḥu gelmez yüzine
Gözyaşı incü dizerdi yüzüne

558 Çeşmim mestī lācezem giryān idi
Söyle kim müştāk-ı sergerdān idi

559 Dir idikim yā ilāhel-‘ālemīn
Maḥremim ola ol Muḥammed Emīn

- 560 Ben za'îfeyi aña etgil naşîb
Kıl beni cāriye aña ya mucîb
- 561 Yanar idi bülbül-i şeydā gibi
Gözleri yaşı aķar deryā gibi
- 562 Gerci aĝlar şubḥ u şām nālān ider
İllā kimseye dimez pinhān ider
- 563 Halka izhār eylemez aḥvālını
Kendi bilür yine kendi ḥālını

56-a

- 564 Dir eger ben aķçe altun gönderem
Ya'nī kim Muḥammed'in ḥaķķın virem
- 565 Virdiĝim aķçe ile gelin alalar
Anı kendülere maḥrem kılalar
- 566 Ben anıḡ dizārından maḥrūm olam
Ta ebed bu derde yanub yaķılam
- 567 Hāķ baña ol günleri göstermesün
Ayrılıĝı kimselere virmesün
- 568 Bu işe ben şabr ideyim ne ola
Kim bile kim 'Ātike bunda gele
- 569 Söz acuben anı sırdaş ideyim
Gizli fikrimi aña fāş ideyim
- 570 Hāķ 'ināyet eyleye tevfiķ ola
Ol Rasūlden derdime dermān ola

- 571 Gözler idi dā'imā yolları ol
 572 Kāngı gün gele 'aceb dirdi ol
 572 'Ātike daḥı 'ayān oldı hemān
 Pes sa'ādet ḥāneye irdi revān
- 573 Didi bevvāblar Ḥadīce anaya
 Devletiñ devāmda olsun şāniyā
- 574 'Ātike geldi sa'ādet ḥāneye
 Destūr ister buluşa Ḥadīce
- 575 Pes Ḥadīce karşı geldi gülerek
 'İzzet ü ta'zīm ikrām kılarak
- 576 Aldı elini eline ol zamān
 Götürüb şadra geçirdi pes hemān

56-b

- 577 Ortaya yayıldı çün şofra şahān
 Yenilüb icildi çün kondı nebāt⁴⁴
- 578 Dir 'Ātike söz açub ba'deṭ-ṭa'ām
 Abī Tālib ḥāki pāyine selām
- 579 Ne virürse dūrri yetīme daḥı
 Anı ḥarc idüb yetürelüm ey aḥı
- 580 Anıñla anı evlendirevüz
 Bir kişi zādeye gelin alavuz

⁴⁴Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

- 581 Çün işitdi bu sözi ol mähıveş
Şacı leylidir hemân yüzi güneş
- 582 Kızaruban oldı beñzi lāle-renk
Gül eger görse olur hayrân-ı renk
- 583 Dir ‘Ātike’ye eyā cān u cihān
Yoluna olsun fedā cānıla ten
- 584 Didikim ben sâbıkā düş görmişem
Hem düşümi ehline yordurmuşam
- 585 Gökdeki bedr olmuş ay indi revān
Şağ yanımdan dizime kondı hemân
- 586 Nūra ğarķ oldı cihān oldem hemîn
Cennet oldı güyâ kim rûy-ı zemîn
- 587 Ta‘bîr itdi bir kişı bu düşümi
Hayra yorar giderüb teşvîşimi
- 588 Dir gele peygamberi âhir zamân
Kim şerî‘atla tola iş bu cihān
- 589 Ola ismi hem Muḥammed Muştafa
Ḥâtemül-enbiyâdır ol pür-şafâ

57-a

- 590 Cümle peygamberden ulu ola ol
Ḥaḳḳa ansız kimse bulamaya yol
- 591 Ehl-i İslām icre ol Maḥmūd ola
Bir adı Ḥabîballāh daḥı ola

- 592 Vakti gelmişdir kim ol ide zühür
Anuñ içündür kamū cennetü hūr
- 593 Hāk idiserdür seni aña naşīb
Seniñle hem-dem ola ol habīb
- 594 Dir Hādīce‘Ātike’ye nemki var
Ben size cāriye olam bahtiyār
- 595 Siz de beni kılar iseniz kabūl
Cānıma minnet kıluram öyle bil
- 596 Ol Habībballāh Muḥammed Muştafā
İncil ü Tevrāt’da medḥ itmiş Hudā
- 597 Gelecek hem aña Cebrīl Emīn
Kıla da‘vet ümmetini ol emīn
- 598 Dilerem Allāh vire anı baña
Güldüre beni daḥı öñden soña
- 599 Nice begler istemişdi hoş beni
Siz bilürsiz istemedim anları
- 600 Bu düşü göreli ben umar idim
Benim ola faḥr-i ‘ālem dir idim
- 601 Bilürem bu mālı mülki fānīdir
İsterem ol dārı ḥuldı bākīdir
- 602 Anuñiçündür benim istedüğüm
Gice gündüz zāh⁴⁵idüb ağladığım

⁴⁵“z” harfı imla olarak fazla yazılmıştır. Kelimeni anlam bakımından “âh” olması gerekmektedir.

57-b

603 Ger bu ‘ālem hālkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

604 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ‘Abdullāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāḤabīballāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Şafıyullāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Bıḥayyullāh

605 ‘Ātike çün dinledi bu sözleri
Yaşıla tıldı mübārek gözleri

606 Didi ey şāh-ı cihān hoş didiñüz
Gerçi bu sözleri şerḥ eylediñiz

607 İllā göñlüm hergiz inanmaz aña
Yohsa laṭife mi idersin baña

608 Ağladığım budur ey şāhım benim
Ey şacı leylā yüzi mähım benim

609 Şıdķıla söylersin mi bu sözi
Ki inandır sözine sen bizi

610 Dir Ḥadīce ‘Ātike’ye bil ey cān
Tañrı ḥaḳķıçün bu sözüme inan

611 Bu sözi cān-ı göñülden söylerim
Şanmakim lāğ-ı laṭife eylerim

- 612 Didikim űimden girü varıñ hemān
Mekke ulularını cümle ‘ayān
- 613 Cem‘ idüben babama gönderesiz
Hem dağı bunlara ögüt viresiz

58-a

- 614 Meskenetle söyleyeler sözlerin
Kim tekebbür kılmayalar özlerin
- 615 Kim eger ol rāzıyam dimez ise
Tınmayub şabr ideler her ne ise
- 616 Diyeler incinmegil ey ihtiyār
Kim Muḥammed Muştafā’dır baḥtiyār
- 617 Cümle ecdādı şerīfler aşildir
Dağı İbrāhīm Ḥalīl’in neslidür
- 618 Gerci bu söz dağı itmezse eşer
Tınmayub sözi kıllalar muḥtaşar
- 619 İnşaallāh anı rāzī kıluram
Ben aña neyleyecegim bilürem
- 620 Bunı işitdi ‘Ātike çün hümām
Destür olub yoluna oldu revān
- 621 Ol dem irdi Ebū Tālib katına
Naql ide bu sözleri oldem aña
- 622 Dir Ḥadīce sizlere ider selām
Şer ider her ne kim söyledi kelām

- 623 Ebū Ṭālib işidicek şād olur
Ḥamd ider Allāh'a şükürler kıılır
- 624 Pes hemān-dem oradan olur revān
Ki Ebū Bekr'e irişür şādumān
- 625 Cümle bu sözi aña taqrīr ider
Ol dahı şükür eyleyüb tedbīr ider
- 626 Tīz tut imdi Mekke ulularını
Minnetle cem' idüb her birini
- 58-b**
- 627 Ben dahı anlarla bile varayım
Ḥāki-pāyine yüzümi süreyim
- 628 Çağıruben kişiler cem' itdiler
Ḥadīce'niñ babasına gitdiler
- 629 Ebū Bekir ile Ebū Süfyān bile
Geldiler kim sa'y ide anlar bile
- 630 Ne ise ta'zīm ikrām kııldılar
Pes selām virüb du'ālar kııldılar
- 631 Aldı bunlarıñ selāmın ol hümām
Şadra geçürdi buları bit-temām
- 632 Çeşnigīrlere işāret eyledi
Tīz ta'ām geldi buları toyladı
- 633 Söz açıldı söylenüb ba'deṭ-ta'ām
Perde def' oldı ağıldı bu kelām

- 634 Didiler ey şāh-ı cihān dinleñüz
Cümlemiziñ sözi nedir anlañuz
- 635 Dileriz sizden ki maḥdūm zādeyi
Viresiz Muḥammed'e Ḥadīce'yi
- 636 Anıñ ismidir Muḥammed Emīn
Anıñıla faḥr ider rūy-ı zemīn
- 637 Hem emīn ü müstaḳīm hem uşlıdur
Daḥı İbrāhīm Ḥalīl'in neslidür
- 638 Çün bu sözleri işitdi babası
Rāzī olmayub dimedi nitesi
- 639 Didi kim ey bī-ḥayālar bu sözi
Nice dirsiz delü gördüm ben sizi

59-a

- 640 Ki Muḥammedü'l-Emīn kim var ola
Kim benim kızım aña maḥrem ola
- 641 Bir daḥı ger söyleyesiz bu sözi
Nefy iderim buradan bilün sizi
- 642 Kim bilürsiz nice şāhlar istedi
Mālı mülkim vireyim gelsün didi
- 643 Her biri ḥüküm ıssı idi tācidār
Kimseyi eylemedi ol ihtiyār
- 644 Söylemeyüb sākin oldılar hemān
Kıldılar ol demde tebdīl-i mekān

- 645 Pes Ebî Tâlib'e virdiler haber
Hem nekim işitdiyse hayr u şer
- 646 Ebû Tâlib 'Âtike oldu melûl
Didiler kâdirdurur Rabb ü Celîl
- 647 Çün Hâdıce işidüb bu sözleri
Oldı maḥzûn ağlayuban gözleri
- 648 'Âķile vü Kâmile gör ne ider
Mekke ulularını da'vet ider
- 649 Ebû Süfyân geldi kibârlar ile
Ebû Tâlib Ebû Bekir ile bile
- 650 Cümlesi bir araya cem' oldılar
Dürlü ta'âm yeyüben şâd oldılar
- 651 Ebû Tâlib'e Hâdıce gör neder
Mektûb ile bu sözi i'lâm ider
- 652 Babamı gâyet de serḥoş idesiz
Tolu kâse içürüb nûş idesiz

59-b

- 653 Sözüni tutub aña icirdiler
Serḥoş idüb kendüden geçürdiler
- 654 Ol dem anı aluben getürdiler
Hâdıce'niñ evine getürdiler
- 655 Hâdıce evinde yatdı pür-uşûl
Yatdı anda şubḥa denli kaldı ol

- 656 Ol gice Ḥadīce gör kim ne ider
Babasınuñ etegine reng ider
- 657 Pes za‘firānı civīd ile bil ey yār
Eteginin bir ҡarış yerin bu yār
- 658 Ol zamānda bir kişi serhoş iken
Қızını ‘ahd eyleye bī-hoş iken
- 659 Renk sürerlerdi anıñ etegine
Ta ki dönmeyeler ‘ahdında gine
- 660 Çün şabāḥ oldı anı bildi yaḳīn
Gördi etegindeki rengi hemīn
- 661 Dir Ḥadīce eyā cān-ı cihān
Nedir işbu etegimdeki nişān
- 662 Dir Ḥadīce babasına vay seni
Nicün virdiñiz Muḥammed’e beni
- 663 Bu gice anda olanlar ḥāşş u ‘ām
Beni sizden dilemişler ey hümām
- 664 Eylemişler olar size niyāz
Siz daḥı anlara gösterüb cevāz
- 665 Aluben iḳrārıñı biñ cehdile
Öyle buyurmuşsınız virdim nola

60-a

- 666 Yazmağıcün ‘ahdiñiz peymānıñız
Anıñcün renklidir demānıñız

- 667 İşidüb bu sözleri ol dem kaçıldı
Hayli zamān gürüldeyüb şakıldı
- 668 Didi ‘ahd itmedim ve hem virmezem
Zirā seni ona lāyık görmezem
- 669 Yokdur anda māl-ı mülk-i sīm u zer⁴⁶
Delüdür anlar ki bizden kıız diler
- 670 Babasına dir ki sultānım benim
Yoluna olsun fedā cānım benim
- 671 Ulular önünde ikrār idesiz
Şonra pişmān olub inkār idesiz
- 672 Deyeler seniñ içün ikrārsız
Kavline tıramaz yalancı ‘ārsız
- 673 Hergiz inanmaya kimse sözine
Nice kişi ta‘n ururlar yüzine
- 674 Halk icinde ola ‘arzıñ pāyimāl
Sizlere lāyık degildir işbu hāl
- 675 Öyle ol kim ben cihāna gelmedim
Yāhūd öldüm şimdi dek kalmadım
- 676 Tek sözüñüz siziñ olmasun yalan
Yoluna olsun fedā cānım hemān
- 677 Ol Muḥammed kim ulular aşıldır
Zirā İbrāhīm Ḥalīl’iñ neslidir

⁴⁶Harfin imlası yanlış yazılmıştır. “z” ile yazılması gerekirken “z” ile yazılmıştır.

678 Haşimî'dir hem nebî hem sa'd ulusı
 'Aceb olmaz elde yoksa nesnesi

60-b

679 Sîm ü zer⁴⁷ destinde yoğısa nola
 Eyülikle ağılur ismi hele

680 Anda yoğsa bizde vardur sîm ü zer
 Mālımız mülkimiz olunca yeter

681 Söyleyerek gönlünü itdi hele
 Didikim naşîbiñdir ola kim bile

682 Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şām
 Medh olunsa haşre dek olmaz temām

683 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
 Vir şalavāt ber-Rasûlî Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā kelīmullāh
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā hātemu'l-enbiyā'i

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā hātemu'r-rasūlu
 Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muhyī

684 Çün Hadice bu sözi işitdi hemān
 'Āyetile gönli oldı şādumān

685 Nāme yazdı 'Ātike'ye sırrıla
 Dir babamı rāzī eyledim hele

⁴⁷Harfin imlası yanlış yazılmıştır. "z" ile yazılması gerekirken "z" ile yazılmıştır.

- 686 ‘Ātike nāme’i okudu revān
Ebū Ṭālib katına irdi hemān
- 687 Kıldı Ebū Ṭālib’e sözi beyān
Babasınun rāzī oldığın hemān
- 688 Dir Ebū Ṭālib Muḥammed’e ey yār
Ebū Bekir ḥazretine yūri var
- 689 Şöyle kim bizden selām eyle aña
Bir ağır pahālī bez virsün baña
- 61-a**
- 690 Şonra aña biz pahāsın virevüz
Ḥadīce içün nişān göreyiz
- 691 Hem daḥı kendüsi ḥāzır oldılar
Da‘vet olunduğı demde geleler
- 692 Pes Muḥammed işidüb oldı revān
Geldi Ebū Bekr’e ol demde hemān
- 693 Ol daḥı dükkānda oturmuş idi
Bu ḥuşūşa muntazır tırmuş idi
- 694 Karşudan Muḥammed’i gördi gelür
Bī-nihāyet sevinüb şād olur
- 695 Şıçrayub indi dükkānından hemān
Didikim hoş geldiñiz ey nev-civān
- 696 Didikim ey yārı ḥālīñiz nedir
Hem murādıñız vü kālīñiz nedir

- 697 Didikim ‘ammim size selām kılur
Dileyüb sizden dağı hācet kılur
- 698 Viresiñiz bize bir kıymetli bez
Hādīce’ye anı nişān idevüz
- 699 Didiki luṭf eylegil otur hele
İdelim ol nesne ki elden gele
- 700 Pes Muḥammed şadra geçüb oturur
Gör o şiddīk ki ne işler bitürür
- 701 On ṭabaḳ altun bile gümüş
On ṭabaḳ miski dağı hāzır eylemiş
- 702 Dağı mercān ağacı hem ey aḥī
Yedi budağı var idi hem dağı

61-b

- 703 Her budağı ücer arşun idi
Böyle tuḥfe şey’ görülmemiş idi
- 704 Hāzır itmiş dağı ol a‘lā ḳumaş
Dağı birkaç dāne kıymetli taş
- 705 Didikim ey nūr-ı ‘aynım Muştafā
Ey benim cān-ı cihānım pür-şafā
- 706 Bunca eşvāb kim görürsiñiz anı
Hāzır itmişdim gele deyü seni
- 707 Cümlesi heb yoluna olsun fedā
Ben varub bu ḥizmeti kılam edā

- 708 Emriñizle ben kıluñuz varayım
İnşāallāh bu işi bitüreyim
- 709 Dir Muḥammed kim eyā rūḥ-ı revān
Bunca eşvābı virürsin sen hemān
- 710 İki yüz biñ aqçelik vardur daḥı
Şonra bunu kim ödeyiser daḥı
- 711 Dir Ebū Bekir eyā dostum benim
Yoluna olsun fedā cānım tenim
- 712 Şatmazam ben bunu saña bil ey yār
Cümlesini saña kıldım bergüzār
- 713 Sen kadem başdıñ bugün dükkānıma
Kim ḥayāt irdi benim bu tenime
- 714 Ḥamdillāh çünki oldum ber-murād
On kulum olsun bugün benden āzād
- 715 Terk idüben bunca eşvābı mālı
On kul āzād eyledi hem ol velī

62-a

- 716 Āferīnler olsun anıñ şıdķına
Ṭon geyürdi daḥı on miskīne
- 717 Pes Muḥammed görüben kıldı ‘aceb aña
Şad hezārān āferīn olsun aña
- 718 Götürüb eşvābı ḥādimler hemān
Kendü önünce yüridi şādumān

- 719 Hādīce’niñ kapusına irdiler
 Kāpucılar dağı anı gördiler
- 720 Kōşuşuban babasına irdiler
 Müjde idüb aña ta’zīm kıldılar
- 721 Bunlara virdi Ebū Bekir selām
 Aldılar cümle selāmın bi’t-temām
- 722 Ebū Bekr’i oṭaya kondurdılar
 Gelen eşvābı içerü gönderdiler
- 723 Çün Hādīce gördi bunca dürlü māl
 Didi bu Muḥammed’iñ olmaḵ maḥāl
- 724 Şek degildir bilürem anı ‘ayān
 Dir Ebū Bekr’iñ durur bu armağan
- 725 Sevinüben kendi mālını virür
 Faḥr-i ‘ālem uğrına fedā kıılır
- 726 Aldı eşvābı bular kıldı qabül
 Dostlar şād oldı düşmānlar melül
- 727 Mekke ulularını da‘vet kıılır
 Cümlesi ol araya ḥāzır olur
- 728 Ol dem içre kıldılar ‘aḳd-i nikāḥ
 Bir araya cem‘olub şemsile māh

62-b

- 729 Cünki birkaç günden itdiler düğün
 Düşmeniñ bağına urdılar düğün

- 730 İkisin bir araya getürdiler
Hakkı müsteḥakına yetürdiler
- 731 Ḥadīce zeyn itmişdi bir sarāy
Kendü dahı gūyā kim bedr olmuş ay
- 732 Bir yere cem‘ oldıçün ay-ı güneş
Şakıdı yıldız gibi kul qaravaş
- 733 Ebī Tālib’le ‘Ātike şād olub
Sevinürler Hakk’a şükürler kıılır⁴⁸
- 734 Derilürler bir araya şādumān
Gecdi bu vechile eyyām bir zamān
- 735 Çünki ḥāsıdler bunı hoş gördiler
Her biri bir vechile ta’n itdiler
- 736 ‘Avratıñdır bunca mālıla menāl
Bir gün ola incine bozıla ḥāl
- 737 Olacağı budur ey baḥtiyār
Diye kandan geldüğine anda var
- 738 Bunda seniñ māl-ı emlākıñ mı var
Ya baña söz diyecek ḥālin mi var
- 739 Çünki düşmenden işidüb bu sözi
Gāh gāh maḥzūn olur idi özi
- 740 Çün Ḥadīce işidüb āgāh olur
Mekke ulularını da‘vet kıılır

⁴⁸Beyit mesnevi tipi kafiyalenişi bozmaktadır.

741 Ta ki bir şahrāya bunlar cem‘ ola
Ehl-i Mekke ulu kici heb gele

63-a

741 Kıldılar öyle münādīler nidā
Pes ta‘ām hazır idüb ol arada

742 Kamū Mekke halkı anda geldiler
Er vü ‘avrat cümlesi cem‘ oldılar

743 Cümle bunlar yeyüb icdiler ta‘ām
Küllisi toylandı bunda hāşşu ‘ām

744 Bunlara gayet konukluk eyledi
Pes ta‘āmdan sonra tursunlar didi

745 Gör ne kılar Hadīce ba‘de-ta‘ām
Bir harīr döşek götürdi ol hümām

746 Ol döşek büyüklüğünü bil ey yār
Dört yüz arşun idi bil ey yār

747 Mekke şahrāsında anı yadılar
Halkı ‘ālem bu ne hāldir didiler

748 Döşek üzre dökdiler şol deñlü māl
Kimse anı şerh idebilmek muhāl

749 Er boyunca dört küb incü var idi
Dağı her dānesi cevher-dār idi

750 La‘lī yakut her biri kıymetli taş
Bī-hisāb bī-kıyāsu zerrīn kumaş

- 751 Döşek yaşdıķ ve yorġan bī-şümār
Cümlesi zerrīn idi bilkim ey yār
- 752 Mıṣrī Şāmī cevheri ṭonlar heb
Dökdiler ol döşek üzre bī-ḥisāb
- 753 Şol ḳadar kim oldı incü sīm ü zer⁴⁹
Ṭurdı iki yanına pes iki yār

63-b

- 754 Yaḳuban biri birini görmediler
Kimse bunun sırrına irmediler
- 755 Daḥı beşyüz köle üç yüz ḥalāyık
Ḳoşub ḥizmet iderler aḡa lāyık
- 756 Daḥı dört biḡ deve dürlü hecīnler
Yarar anlar daḥı dürlü ḳatırlar
- 757 Her birinüḡ egeri ve kesmesi
Sīm ü zerden olmışdı cümlesi
- 758 Didikim bu deḡlü māl bir kimsede
Görüben işitdiḡiz mi dünyāda
- 759 Didiler kimse işidüb görmedi
Kimseniḡ bu sırra ‘aḳlı irmedi
- 760 Didi Mekke ulularına biliḡ
Siz benim bu sözüme şāhid oluḡ

⁴⁹Harfin imlası yanlış yazılmıştır. “z” ile yazılması gerekirken “z” ile yazılmıştır.

- 761 Didi bu gördüğünüz hayli haşem
Kul halâyık māl-ı mülki muhteşem
- 762 Bu kadar deve katır mālû tavar
Heb Muhammed'in durur her ne ki var
- 763 Bilünüz bu işi böyle işledim
Kamûsın Muhammed'e bağışladım
- 764 Nice deyesiz Muhammed'e fakîr
Ya'nî rızkı mālî yok bedr-i münîr
- 765 Deste-gîr oldu aña Rabbi Celîl
Dostları şâd oldu düşmânı melîl
- 766 Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm

64-a

- 767 Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
Vir şalavât ber-Rasûlî Muştafâ

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâşehîru

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâşâhidu

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâşehîdu

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâmeşhûdu

- 768 Bular hoş hâlile dirlik dirildi
Nice eyyâm bu hâli üzre oldu

- 769 Hadîce'den hem iki oğlu oldu
Biri Kâsım birisi Tâhir idi

- 770 Ruḳiyye Ümmügülsüm Zeyneb ey yār
Ki kızlar idi Fâtıma'yla bunlar
- 771 'Alî'niñ Fâtıma oldu naşīb
Ruḳiyye Ümmügülsüm ey ḥabīb
- 772 Ki 'Osmān'a virildi ikisi anıñ
Birisi hem Ebū'l-'Āş'a o cānıñ
- 773 Rasūlün yaşı irdi çünki kırқа
Ki ma'lūm ola ta ki iki kırқа
- 774 Giyerdi gāh beyāzı gāhi aḥmer
Sözi sükkār yüzi lebi kevşer
- 775 Mu'in idi aña Rabbi Kerīmi
Görenler sever idi bi'z-żarūrī
- 776 Kaçan bir yola uğrasa bu server
Koşardı üç güne dek misk-i 'anber
- 777 Beğāyet ḥūb idi ḥüsni ve ḥulķı
Musahḥar kılmışdı cümle ḥalkı

64-b

- 778 Anıñ gölgesi düşmezdi yere
Kamū cismi anıñ nūr idi zīrā
- 779 Şacı düşse oda hem yanmaz idi
Sinjek cismine aşla konmaz idi
- 780 İderdi dā'imā zıkr ile tā'at
Gice ancak uyurdu iki sā'at

- 781 Gehi ğam-gīn olurdı gāhi ḥandān
Gāhi ğuşşalanurdı gāhi şādān
- 782 Gehi ḥalvet kılurdı gāhi ‘uzlet
Bulurdı rūḥı anıñ Ḥaḳḳ’a vuşlat
- 783 ‘İbādet zıkr ü tã‘at dā’im işi
Gehī aḳardı tırmazdı gözi yaşı
- 784 Çıḳardı ol Ḥirā taġına dā’im
Yemezdi bir iki gün olurdı şā’im
- 785 Gehī üc günde bir yer etmegi aş
Mübārek baġrına hem baġladı taş
- 786 Ki ister idi ol taġda murādı
Murādı ol idi Allāh ü Hādī
- 787 Risālet gelmeden düşde bilürdi
Murādı ne ise ma‘lūm olurdı
- 788 Şu resme Ḥaḳḳ’a tãlib olmışdı
Mübārek beñzi gül-veş şolmışdı
- 789 Görüb Ḥamza anıñ ḥālīñ koyurdı
Varub ‘Ātike’ye bu ḥālī şordı
- 790 ‘Ātike’ye didikim ey ḳarındaş
Muḥammed yemez olmuş etmek vü aş

65-a

- 791 Niçün döndi anıñ ḳaddi hilāle
Hemān gül beñzi şolmışdır revāne

- 792 Muḥammed'den idün didi su'ālī
Size deyü virir ne ise ḥālī
- 793 Didikim yā Muḥammed ḥālīñiz ne
Hilāl olmışsınız aḥvālīñiz ne
- 794 Şu gül beñziñ şolmış hemāne
Nicün olmuş gözün yaşı revāne
- 795 Eger kimse seni incitdi ise
Deyüvir baña ne itdi ise
- 796 Neler kılam aña bir göresin
Kulağınca idem her bir pāresin
- 797 Didi 'ammīsine ey yār-ı vefā-dār
Ki ben olmamışam hic kimseden zār
- 798 Baña kār eyledi 'aşk-ı ilāhī
Kim oldur pādişāhlarıñ ilāhı
- 799 Anıñ 'aşk ile döndüm ḥazāna
Anuñiçün başım olmuşdur revāne
- 800 Ki hergiz yoǵdur elde ihtiyārım
Dükendi qalmadı şabrım qarārım
- 801 İşitdi bu sözi ol pehlivān çün
Didikim yārıñ olsun ferdiçün
- 802 Görürlerdi andan çok kerāmet
Belürdi çün nübüvvetden 'alāmet
- 803 İder Hāk müşkīlin düşünde ilhām

65-b

- 804 Hırā ʔağında varırdı hem ekşer
Olurdu ʔağ anuʔıla münevver
- 805 İderdi ʔağ üzerinde ‘ibādet
Ki dā’im böyle idinmişdi ‘ādet
- 806 Rasūlallāh meger günlerde bir gün
Hırā ʔağında oturmışdı çün
- 807 Buyurdu ol sâ‘atde Allāh Hādī
Didi Cebrā’il’e kim ya ‘ibādī
- 808 Yüri irgür cismine risālet
Dağı Qur’ānıla aḡa işāret
- 809 Dine da‘vet idüben ḡāşsu ‘āmı
‘Ayān itsün ḡelālī ve ḡarāmı
- 810 Ḥaqq’ın emriyle Cebrā’il indi
Ol sâ‘at Hırā ʔağına kondı
- 811 Rasūlallāh inerken gördi anı
Beḡāyet ḡavf idüben qorḡdı cāmı
- 812 Didi ikrā’ didi bilmem kırā’at
Ben ümmīyem nedir bilmem ‘ibādet
- 813 Kim ikrā’ sūresini ta‘līm itdi
Ne kim Ḥaqq emri anı ma‘lūm itdi

- 814 Didi var halkı dīne da‘vet eyle
Ne kim Hāk emri varsa anı söyle
- 815 Oķu Ŗur‘ān-ı emr-i nehyi bildir
Ki ta‘līm eyle halka Hākķ‘ı bildir
- 816 O kim emrin tutar cennet anıķdır
Ŗu kim münkir işler miķnet anıķdır

66-a

- 817 Hākķ‘ıń emri ile cennet cehennem
Olurlar her biri ehline hem-dem
- 818 Seniń yüzüń şuyuna yā Muķammed
Bulısardur ķamū ümmetiń rahmet
- 819 Ŗopaķaķdır āķir yevme‘l-ķıyamet
Seniń ola ķamū halkı şefā‘at
- 820 Nebīler ve velīler halkı ‘ālem
Şefā‘at uma senden cinnü ādem
- 821 Ki ben bī-ķāre kim peyk-i celīlim
Hākķ‘ıń Rasūliyem ve Cebrā‘ilem
- 822 Hemān ol dem Cebrā‘il ģa‘ib oldı
Ėabībullāh Ŗurub evine geldi
- 823 Ėadīce görüb anı ķarşı vardı
Beģāyet şād resulullāhı gördi
- 824 Nübüvvet nūrı alnında belürmiş
Şanasın aydurur kim şu‘le virmiş

825 Hādīce didi aḡa yā Muḡammed
Ki beḡzer saḡa virilmiş risālet
826 Didikim yā Hādīce Ḥaḡ Te‘ālā
Risālet virdi baḡa Ḥaḡ Te‘ālā

827 İşidüb nice kıldı şükr-i yezdān
Ne diyem baḡa ta‘līm it firāvān

828 řehādet kelimesin ta‘līm itdi
Ne kim buyurdı ise anı tıtdı

829 Meysere itmişdi aḡa iḡrār
řehādet idüben eyledi tekrār

66-b

830 Ki muntaḡır olmişdı bunca zamān
Bilüben nā’il oldum şimdi elān

831 Dir idim yā ilāhī ben görem mi
Risāletine ‘ömri irgürem mi

Baḡr-i Āḡir

Mefāḡlün/ Mefāḡlün/Feḡlün

832 Didikim görmüşem elḡamdilillāh
Bugüne irmişem elḡamdilillāh

833 Ḳamū tācı ve taḡtı mülk-i mālı
Yoluna virmişem elḡamdilillāh

834 Muḡammed Muřtafā nūrı Ḥüdā’nıḡ

Dīnine girmişem elḥamdilillāh

835 Cehennemden begāyet ḥafv iderdim
Ḥalāş oldum hele elḥamdilillāh

836 Yarın varıla Ḥaḳ cennet-i ‘adna
Bugünden varmışam elḥamdilillāh

837 Ḳamū ümmetlerinüñ anasıyam
Ki faḥr-i ‘ālemi bulmışam elḥamdilillāh

838 Yarın maḥşerde hem evlādlarıma
Şefā‘at iderim elḥamdilillāh

839 Ḥüdāya ḥamd olsun bī-nihān
Ki ḳadre ırmışem elḥamdilillāh

840 Niceler zehrin icerlerdi dehrin
Nebātına ırmışem elḥamdilillāh

841 Ki ben tālibim çokdan beriden
Ki vāşıl olmışam elḥamdilillāh

67-a

Mefāṭlün/ Mefāṭlün/Feṭlün

842 Ger bu ‘ālem ḥalkı dir ise şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

843 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafa

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāşehiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşāhidu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşehīdu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāmeşhūdu

844 Ki bir ruhbān var idi adı Varğa
Ki nāmı tölmiş idi şāmu şarkā

845 Hādīce didi işbu hālī
Muḥammed'den işitdügi maḳālī

846 Hīrā tağında niye irdüğini
Ki Cebrā'il'i anda gördüğini

847 İşidüb Varğa cünkim bildim anı
Didi buldum cihānda rūḥu şānī

848 Didi elḥamdilillāh toğmuş ol māh
Zīrā Tevrāt icinde anı Allāh

849 Ḳamū na'tın şıfātın söylemişdir
Aḡa Allāh ḥabībimdir dimişdir

850 Anıḡ ümmeti tölisar cihāna
Aḡa münker olanlar oda yana

851 Ki andan şonra ḡayli eglendi Cibrīl
Bilürmediki vaḡy indirmedi bil

852 Ki bir gün Cebrā'il Allāh selāmın
Götürdi Aḡmed'e Ḥaḳḳ'ıḡ kelāmın

- 853 Didi Rabb’iñ selām ider saña ey cān
Melāleti gider ol şādu ḥandān
- 854 Aña müddeşir sūresini bil ol
Nüzūl idüb didi ol da‘vete meşğūl
- 855 Olasın şimden şoñra sürūr
Ki sensin ḳamū cinn ü inse rehber
- 856 Ebū Bekir meger kim ol zamānda
Ticāretde idi vahy indügi demde
- 857 Ticāret itmekiçün Şām’a irdi
Ki anda bir gice düşünde gördi
- 858 İner ay güneş ḳonar dizine
Muṭī’ olur nekim dirse sözine
- 859 Libās geydirdi güneş ile aya
Uyanub ‘āşık oldu mālīḳāye
- 860 Tırub ta‘bīr içün ruhbāna vardı
Düşün şerḥ eyleyüb ta‘bīr şordı
- 861 Didi ruhbān aña ḳandan gelürsin
Mekānıñ ne yerde ḳanda olursuñ
- 862 Didikim Mekke şehridir mekānım
Ebū Bekir idilür adı vü şā’im
- 863 Didi iki cihān serverinüñ
Ki şarku ğarba deñli tola ümmetiñ
- 864 Olısardur anıñ adı Muḥammed

Ki şarku ğarba denli tola ümmet

865 Kopalırdur Mekke şehri içre ol mäh
Gelecek vaḳtı oldı inşāallāh

68-a

866 Cemī‘ halk kıtında ol uludur
Hakk’ın katında ğayet sevgülidir

867 Anuñiçün yaradubdur Hakk cihānı
Daḥı hūrī ve kuşūrı ve cinānı

868 Yazub Tevrāt icinde anı Allāh
Ḳamū ‘ālemlerin rahmānı Allāh

869 Dimişdir kim Muḥammed ḥaş kulumdur
Habībimdir beġāyet maḳbūlümdür

870 Daḥı hem ehli İslām’a ola mäh
Vezīri olasın sen inşāallāh

871 İki ‘ālemde olasın aña yār
Hemīşe olasın yār-ı vefādār

872 Ebū Bekir işitdi ve sevindi
Tesellisin buluban girü döndi

873 Dönüb Şām’dan gelüb hem Mekke’ye ol
Olurdı bu düşün fikirine meşġul

874 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

875 Ger diler iseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muşţafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yābeşīru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yānezīru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāmünzīru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yānūr

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilātün/Fāilün

876 Çünkü irişdi Muḥammed'e risālet bil ey cān
68-b

Da'vet itmeklige meşğül oldı sultānı cihān

877 Didi Ebu Bekr'e Muḥammed muşţuluk olsun saña
Baña virmişdir risālet luţf idüb ol müste'ān

878 Pes Hırā tağında mā-vākı' ise şerḥ idüb
Baña gönderdi risālet ḥaqqıçün inān

879 Çün Ebū Bekir işidüb didi aña ey seyyīdim
Çünkü peygamber olasın ḵanı mu'cizāt-ı şān

880 Didi düşüni Ebū Bekr'in niçesi gördigin
Hem mu'abbir anı nice ta'bīr itdügin beyān

881 Çün Ebū Bekir işidüb gördi anda mu'cize
Şıdkıla īmān götürdi oldı mü'min müslimān

882 Anıñ ardınca 'Alī īmāna geldi şöyle bil

Dağı Zeyd ile Zübeyr ‘Osmān götürdiler ĩmān

69-a

- 883 ‘Abdurrahmān Talha hem Sa’d Bin Vakḳās geldiler
Biri faḥḥāş şıdkıla ĩmān götürdiler hemān
- 884 Her biri bir mu‘cizāt görüb Müslimān oldılar
Dağı hem ĩmāna geldi Ḥamza-i şāḥib-i Ḳur’ān
- 885 Ehl-i ĩmān cümlesi otuz toḳuz olmuş idi
Gizli iderler ‘ibādet bir mağarada hemān
- 886 Didi Ebū Cehil bu sırrı vardı ‘Ömer ḳatına
Muḥammed Muşṭafā için gör ne söyler ḳaltabān
- 887 Dir imiş indirdi Ḳur’ān baña Cebrīl Emīn
Baña uyuy benim ol peygamberi āḥir zamān
- 888 Sihr ile niceleri dönderdi dīninden ol
Ḥalkı şadı itmek için düzmüşdür fitne yalan
- 889 Şimdi anıḡ dīnine giren kişi var erba‘ın

69-b

- Her birini şerḥ idüb didi fulān ibn-i filān
- 890 Ben saña yüz deve virem dağı yüz oḳḳa gümüş
Öldürüb ol serveri bir laḫza aña virme amān
- 891 Bu sözi ‘Ömer işitdi ḳaḳıyub turur hemīn
Atına bindi silāḥın aluben oldu revān
- 892 Gördi ol mağarada bunlar namaz kılar ḳamū
Sūre-i Ṭāḥā oḳunurken diḡledi ol pehlevān

- 893 Didiler yā Muḥammed ḥazır olmuşdur ‘Ömer
Budurur qaşdı anıñ kim kese başlar döke qan
- 894 Qaldurub elin du‘ā kıldı Rasūlullāh hemīn
Didi yā Rabbi ‘Ömer’le eyle dīni cāvidān
- 895 Ol sā‘at ditredi ‘Ömer’iñ eli ve ayağı
Tāḫati taḫ oldı beñzi gūyā kim oldı ḥazān

70-a

- 896 Didikim qalmadı şübhem sen Rasūlısın Ḥaḫḫ’ıñ
Şıdqlıla īmān getürüb dīne girdi ol zamān
- 897 Dīne girdigin görüb ğayet sevindi Muştafa
Daḫı aşḫāb sevinüb tekbīr itdiler şādumān
- 898 Didi ‘Ömer yā Muḥammed niçe pinhān olasın
Zāhire açıq dīne da‘vet eyle bu ḥaḫı ‘ayān
- 899 Çıkdı andan soñra dīni āşikāre eyledi
Luṭfile da‘vet ider her birini ol ‘ālī-şān
- 900 Dir Ebū Cehil ‘Ömer’e kim qanı ğayret yā ‘Ömer
Ya nice uyduñ aña sen qanı bunca ādū şan
- 901 Dir Ebū Cehl’e ‘Ömer kim şübhe yoḫdur aña hic
Ol Rasūldür faḫri ‘ālemdir aña yoḫdur gümān
- 902 Anıda görmez misin bir aḫ bulut dā’im anıñ

70-b

Nereye giderse olur üzerine sāyebān

- 903 Her ki ümmet oluban aña tatarsa sünnetin
Bî-gümân anıñ icündür hûrî gılmân cenân
- 904 Cünki günden güne artdı ümmeti hem şer‘-i dîn
İns ü cin oldı müşerref hem zemîn ü âsumân
- 905 Çekmedi küffâra Mekke‘de kılıc dökmedi kan
Şonra Medîne‘ye varub eyledi anda mekân
- 906 Sevdiler ehl-i Medîne oldu cümle tâbi‘în
Mu‘cizâtın zîrâ heb itmişler idi imtiḥân
- 907 Didi Cibrîl yâ Muḥammed her ki îmân ḥil‘atın
Da‘vet eyle girmez ise ḳatl idüb virme amân
- 908 Faḥri ‘âlem pâdişâh oldı ve dört yârı vezîr
Biri Ebû Bekir ‘Ömer ‘Oṣmân ‘Alî kāmurân

71-a

- 909 Anda mescidler yapub ḳıldılar beş vaḳit namâz
Cebrâ‘il geldi buyurdı kim Bilâl ide ezân
- 910 Cum‘a gün ḥuṭbe oḳurdı bir direge ṭayanub
Dâ‘im öyle ‘âdet idinmişdi ol mihribân
- 911 Didi aşḥâb yâ Rasûl minber yabalım size biz
Ḥuṭbe‘i kimi işidür kimi işitmez ey cân
- 912 Şonra bir minber yapıldı ḳıḳdı üstüne Rasûl
Ḥuṭbeye başladı oḳuyaydı ol nev-civân
- 913 Gördiler mescid içre ḳopdı feryâdı anıñ
Ol direk yarılub itdi nevḥahu vâhu fiḡân

- 914 İndi minberden Rasûl şıġar eli ile anı
Sâkin oldu ol direk evvelki gibi hem-cinân
915 Cümle aşhâb gördiler tekbîr şadât getürdiler

71-b

- Huṭbei minberde okudu yine şirîn dihân
916 Anı işidüb nice kâfirler oldu Müslimân
Dağı nice mu‘cizât görüb nice bân oğı bân

Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün

- 917 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubḥ u şâm
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temâm
918 Ger diler iseḡ bula cânıḡ şafâ
Vir şalavât ber Rasûlı Muştafa

- 919 Okuyanı dinleyeni yazdıranı
Raḥmetiḡle yarlıġağıl yâ Ğanî
Temmetü’l-kitâb bi-avni’llâh
El-Melik El-‘Azîz El-Vehhâb

72-a***Mefâilün/ Mefâilün/Feülün***

- 920 İlâhî eylegil der istikâmet
İlâhî ‘âcizem eyle ‘inâyet
921 İlâhî maṭlabı a‘lâsın olan
İlâhî maḡşadı aḡşası olan

- 922 Didiñ lâ taķnetū min raķmetillāh
Umīz ile ķapuņa geldik ey şāh
- 923 Ŗamū ‘ālemlere sulţān olan sen
Ŗamū dertlilere dermān olan sen
- 924 Ŗamūmuz hūkmūñ altında zebūruz
Elinde heb gelūr anıñ yaluñuz
- 925 ‘Azāb ider olursañ ķullarıñdır
Eger ‘afv iderseñ yoķsullarıñdır
- 926 Bu şāhibi da‘vetiñ sen vir murādın
Bağışla el-ġiyāse’l-mustaġişīn
- 927 Du‘āya ķalduralım ellerimüz
Ki ‘afv eyleye ġünāhlarımız
- 928 İlāhī sen yarattıñ cümlemizi
Saņa tıutup tıruruz yüzümüzi
- 929 Ŗovma ķabundan bizi ey pādīşāh
Biñ bir ismiñ hūrmetiķūn yā ilāh
- 930 Hem ölüm vaķtinde ölüm şiddetin
Bize āsān it içmek şerbetin
- 931 Melekū’l-mevt gelincegin
Şakla yā Rabbi
- 932 Sinümüz icin ķarañu etmeligil
Anda bizi ġūyā ġū itmegil

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Hangi tarihte kaleme alındığı tam olarak bilinmeyen ve eserin içerisinde de buna dair herhangi bir bilgi barındırmayan Mevlid-i Nebvî'nin müellifi Ahmed Edirnevî'dir.

Eser, başta mevlid türünün kurucu metni kabul edilen Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ı olmak üzere Türk-İslam edebiyatındaki birçok mevlidin yazılmış olduğu nazım biçimi olan *mesnevi* formunda kaleme alınmıştır. Eserin mesnevi formunda yazılmış olmasının en önemli sebebi, bu biçimin beyitleri arasında kafiye bağı olmaması dolayısıyla uzun konuları anlatmaya elverişli olmasıdır. Şiir formunda yazılmakla beraber esasında olay anlatımına dayalı metinler olan mevlidlerde olayların rahatça anlatılabilmesi için beyitleri arasında kafiye bağı bulunmayan, her beyiti kendi arasında kafiyelendirilmiş mesnevilerin kullanılmasının ana sebebi budur.

Eserin genelinde aruz kalıbının *Mefâilün/Mefâilün/Feülün, Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün* ölçüsü kullanılmıştır. Şairimiz, Türk-İslam edebiyatı geleneğinde yazılan birçok mesnevide olduğu gibi aruzun kısa kalıplarını kullanmayı tercih etmiştir.

Eserin dinî bir metin olması, yazılış amacının sanat yapmaktan çok halka bir şeyler öğretmek olması gibi sebeplerin de etkisiyle eserde yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Eserde kullanılan kelimelerin ekseriyetine bakıldığında Türkçe ağırlıklı olduğu görülmektedir. Dinî bir metin olması sebebiyle özellikle dinî terminolojiye dair Arapça ve Farsça kelimelere de yer verilmiş olmakla beraber bu kelimeler de günlük hayatın içinde kullanılan ve anlamları çoğunluk tarafından bilinen kelimelerden seçilmiştir.

Eserin içerisindeki bölümler, çoğu mevlidin aksine herhangi bir başlıkla ayrılmamıştır. Bölümler I. Kitap'ta bir sure ile başlamış ve okuyanları salâvata daveteden şu iki beyitle sonlanmıştır: “*Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şâm /Medh olunsa haşre dek olmaz temâm, Ger diler iseñ bula cânın şafâ/Vir şalavât ber Rasûlî Muştafâ*”. II. Kitap'ta ise I. Kitap'ta bölüm başlangıcında yer alan sureler bulunmamaktadır. Bölümler I. Kitap'ta olduğu gibi okuyanları salâvata davet eden aynı beyitlerle sonlandırılmakta ve ardından Hz. Peygamber'e salâvat getirilmektedir.

Eser içerisinde İslam Tarihi'ndeki bazı önemli olaylar, Kur'an-ı Kerim'de geçen olaylar ve Kur'an ayetlerine telmihte bulunan kısımlara rastlamak mümkündür. Bu bilgilerin yanı sıra Hz. Peygamber'in kişiliği, fizikî özellikleri, söz ve davranışlarıyla ilgili bilgilere de yer veren şair; verdiği bilgilerle ilgili herhangi bir râvî bildirmemektedir. Eser içerisinde Hz. Peygamber'in yaşamına dair birçok hikâye ve mucizeye yer veren şair, hemen hemen her bölümün içerisinde hikâyelerin yanında okura dinî, ahlakî ve içtimaî öğütler vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu öğütlerin, eserin didaktik yanını kuvvetlendirdiğini söylemek doğru olacaktır.

Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve hürmetin bir nişanesi olan mevlidler Klasik Türk Edebiyatı'nda geniş bir yer tutmaktadır. Söz konusu eserler arasında gerek biçim gerek üslup gerekse muhteva bakımından birçok benzerlik bulunmaktadır. Bu eserler genel olarak, Allah'a hamd, Peygamber'e övgü, Sebeb-i Telif ve okuyandan dua talebi, Hz. Peygamber'in doğumu, Hz. Peygamber'in yaşamına dair önemli olaylar, Hz. Peygamber'in sureti ve sireti ile ilgili bilgiler, Miraç hadisesi, Hz. Peygamber'in mucizeleri, Hz. Peygamber'in vefatı ve defni, ibretlik kıssalar ve münacat bölümlerinden oluşmaktadır. Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'si de farklı sıralara sahip olmakla beraber bu konuların tamamını ihtiva etmektedir.

SONUÇ

Edebiyat tarihi kaynaklarında ve Şuara Tezkirelerinde hakkında herhangi bir bilgiye rastlayamadığımız Ahmed Edirnevî'nin eserinin yazılış tarihi de bilinmediğinden şairin yaşamını hangi tarihler arasında sürdürdüğünü tespit etmek daha zor bir hâl almaktadır. Eserinin Süleyman Çelebi'nin eseriyle pek çok ortak beyiti barındırması ve dilinin Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış olması bizi şairin 15. – 16. yy.da yaşadığına yönlendirmekle beraber bu konuda kesin bir bilgi vermek mümkün değildir. Bununla beraber 1592'de İstanbul'da vefat eden, İstanbul Eyüp Semti'nde kendi adıyla var olan bir türbede medfun olan Bayramiyye Tarikatı şeylerinden Alaaddin Ali el-Aksarayî'nin halifesi tecvid müellifi Pîr Ahmed Edirnevî ile Mevlid-i Nebevî müellifi Ahmed Edirnevî arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Tamamlanmamış bir ilahisi bulunan ve Adudüddin el-Îcî'nin el-Akaidü'l-Adudiyye adlı eserinin Devvanî şerhine bir haşiye yazmış olan Ahmed Edirnevî'nin mevlid yazdığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yakın yüzyıllardan yaşamış olan bu iki ismin aynı kişi olup olmadığı hakkında kesin bir bilgi vermek bugünkü şartlarda mümkün olamamaktadır.

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin bilinen tek nüshası vardır. Bu nedenle çalışmamızı Millî Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu 06 Mil Yz A 7426 arşiv numaralı tek nüsha üzerinden yaptık.

Eserin elimizde tek nüshası bulunduğundan eser üzerinde edisyon kritiği yapmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle eserin sadece çeviri metnine yer verilmiştir. İncelemiş olduğumuz eser Türk-İslam edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olan mevlid türünde verilmiş bir eserdir. Eser edebiyatımızdaki tüm manzum mevlidler gibi mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır. Bunun yanında anlatımı kuvvetlendirmek ve tekdüze gidişatı kırmak amacıyla eklenmiş gazel biçiminde kafiyeleşmiş beş ayrı kısım da bulunmaktadır.

Eser kendi içerisinde iki bölümden oluşmaktadır. I. Kitap'ta Hz. Muhammed'in doğumu, Miraç hadisesi ve vefatı gibi önemli olayların yanı sıra Hikâye-yi Yahudi gibi manzum hikâyelere ve bölümün sonunda mensur bir duaya yer verilmiştir. II. Kitapta ise Hz. Muhammed'in doğumu, Hz. Hatice ile evlenmesi ve nübüvveti gibi önemli olayların yanı sıra, Bâhirâ Rahip ve Hikâye-yi Direk gibi manzum hikâyelere, Hz. Peygamber'in mucizelerine, fizikî özelliklerine, Dört Halife'ye dair anlatılara ve dua bölümlerine yer verilmiştir. Bu iki kitaptaki kısımlar birleştirildiğinde Mevlid-i Nebvî'de, klasik bir mevlidde bulunması gereken tüm bölümlerin bulunduğu görülmektedir.

Yazar, eserinde yalın ve açık bir dil kullanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini gösteren eserde kullanılan kelimelerin ağırlıklı olarak Türkçe olduğunu, dinî terminoloji için sıklıkla başvurulmuş Arapça ve Farsça sözcüklerin de günlük hayatın içerisinde kullanılan ve artık neredeyse Türkçeleşmiş kelimeler olduğunu söylemek mümkündür. Eserin içerisinde aynı kelimelerin yazımında dahi birçok imla farklılıkları bulunmaktadır. Gerek eklerin gerek sözcüklerin gerekse de harflerin yazımında karşılaşılan bu farklılıkların yazardan mı yoksa müstensihinden mi kaynaklandığını söylemek, elimizde başka nüsha bulunmaması sebebiyle mümkün olmamaktadır.

Eser Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olduğundan içerisinde birçok arkaik kelimeye rastlamak da mümkündür. Eserin içerisinde yer alan arkaik kelimeler ve anlamları çalışmamız içerisinde yer almaktadır.

Eserin dinî bir nitelik taşıması, dinî bilgiler vermek, Peygamber sevgisini anlatmak ve aşmak gibi dinî amaçlarla oluşturulmuş olması, şairi sanat kaygısından uzaklaştırmıştır.

Müellif aruzu kullanmak hususunda da kusursuz değildir. Metin içerisinde birçok aruz kusuru, eksik hece ya da sözcüğe rastlamak mümkündür.

KAYNAKLAR

- Akkuş, M. (2016). Vesîletü'n-Necât, *Mevlid Külliyyatı II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, ss. 79-105.
- Aksoy, H. (2007). Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.5, s.9, s.323-332.
- Alyılmaz, S. (1999). Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 195-200,
- Ateş, A. (1942). Metin Tenkidi Hakkında, *Türkiyat Mecmuası*, C.VII-VIII, İstanbul s.253- 267.
- Bayram, Y., Mermer, A., Alıcı, L., Eflatun, M., ve Keskin, N. (2007). Eski Türk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 151.
- Ceyhan A. (2000). Süleyman Nahifi'nin Mevlidü'n-nebi Mesnevisi, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, s.89.
- Dilçin, C. (2004). Türk Şiir Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara.
- Gürlek, S. (2013). Âşık Nevruzî Mevlidi (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, ss. 3-15.
- Kemikli, B. (2016). Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât, *Mevlid Külliyyatı*, DİB Yayınları, Ankara, ss. 15-26.
- Mazıoğlu, H. (1974). Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler, *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 6 Sayı:1, İstanbul, ss. 031-062.
- Nom, M.T. (2013). Sinanoğlu Ümidü'l Müznibin Mevlidi (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, ss. 1-24.
- Pekolcay, N. (1950). Türkçe Mevlid Metinleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Pekolcay, N. (1954). Süleyman Çelebi Mevlidi Metni ve Menşei Meselesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul, 6 (6), 39-64,

Pekolcay, N. (2005). Süleyman Çelebi, Mevlid, Dergâh Yayınları, İstanbul, Erzurum Şahin, Hatice (2009). Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara.

Ünver, İ. (1993). Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, Türkoloji Dergisi, Ankara, 11(1):51-89.

Yakar, H.İ. (2010). Edirneli Şevki Divanı, Palet Yayınları, Konya.

[www. tdk.gov.tr//Tarama Sözlüğü](http://www.tdk.gov.tr/TaramaSozlugu)

[www. tdk.gov.tr. // Türkiye Turkcesi Ağızları Sözlüğü](http://www. tdk.gov.tr. // Türkiye Turkcesi Agizlari Sozlugu)

www. tdk.gov.tr.// Türkçe Sözlük

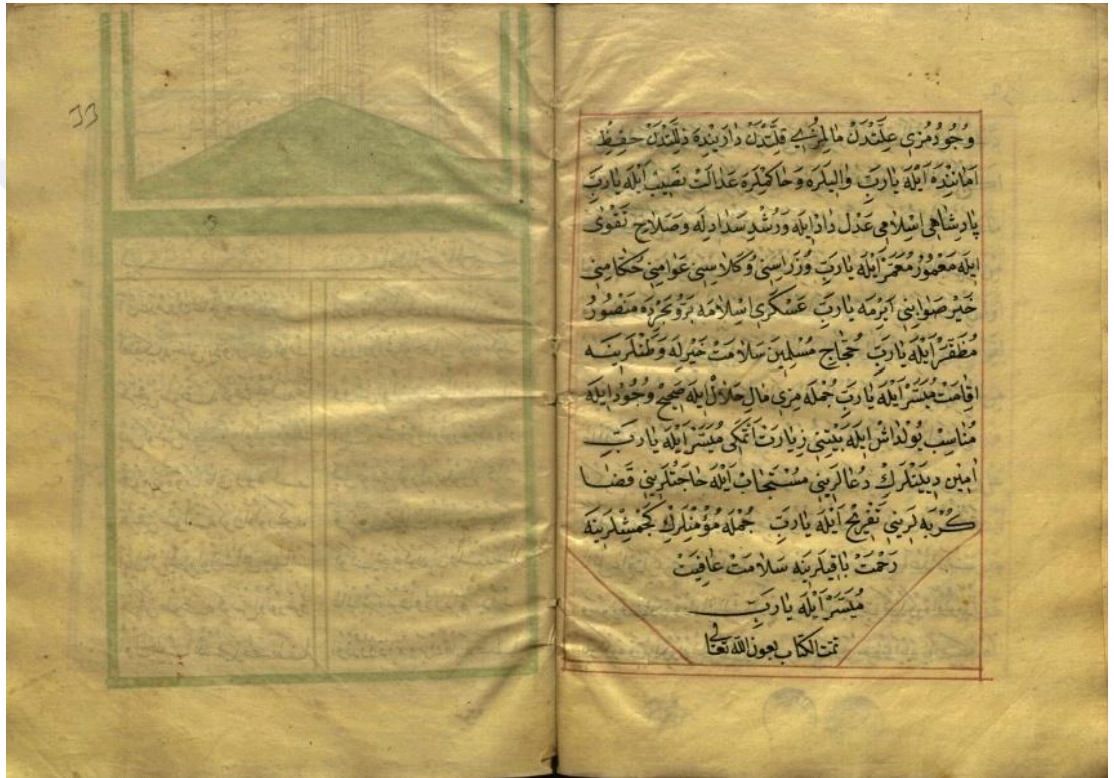

EKLER

Ek 1. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 1b-2a

Ek 2. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 32b-33a

Ek 4. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 71b-72a

ÖZ GEÇMİŞ

Kahraman BALKAN, 1990 yılında Adana’da doğdu. Adana Millî Mensucat İlköğretim Okulunda başladığı ilköğrenimini 2003 yılında Gaziantep Aliye Ömer Battal İlköğretim Okulunda tamamladı. Orta öğrenimini 2003-2006 yılları arasında Gaziantep Hasan Ali Yücel Lisesinde tamamladı. 2008 yılında, Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı lisans programından 2012’de mezun oldu. Halen Gaziantep Dumlupınar Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapan BALKAN, Emel Seval BALKAN’ın eşi ve İnci BALKAN’ın babasıdır.

VITAE

Kahraman BALKAN was born in Adana in 1990. He started his primary education at Adana Millî Mensucat Elementary School and completed at Gaziantep Aliye Ömer Battal Elementary School. He completed his secondary education at Gaziantep Hasan Ali Yücel High School during 2003-2006period. In 2008, he started his higher education at Gaziantep University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, and graduated in 2012. BALKAN, still working as Turkish Language and Literature teacher at Gaziantep Dumlupınar Anatolian High School, is the husband of Emel Seval BALKAN and the father of İnci BALKAN.